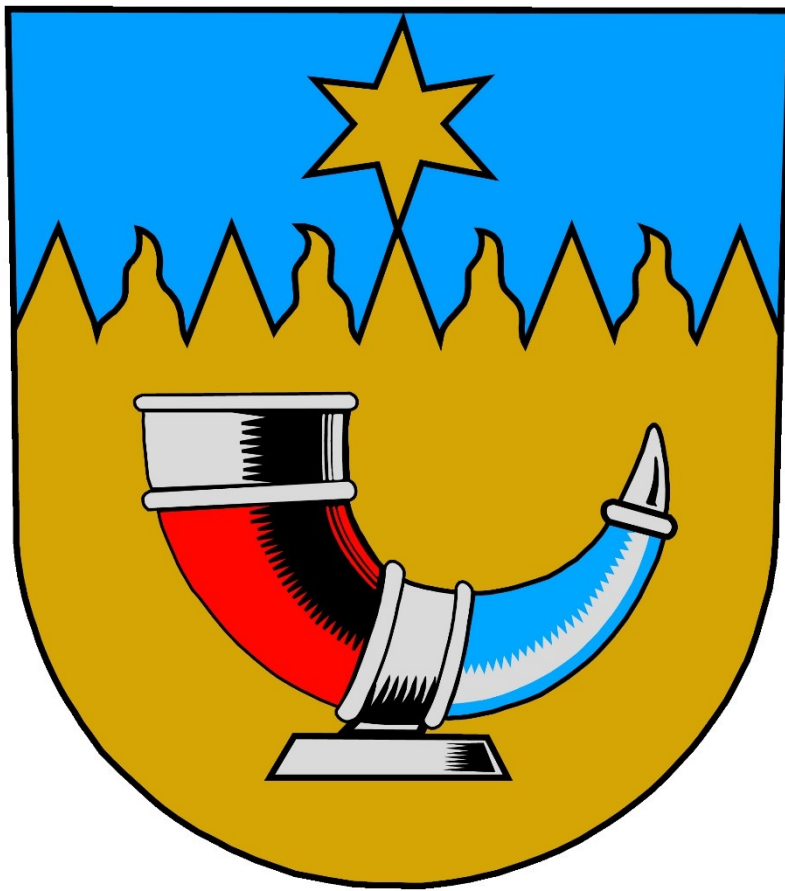

Tilinpäätös 2022

Hämeenkyrön kunta

Sisällys

1 Toimintakertomus	2
1.1 Kunnanjohtajan katsaus	2
1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	4
1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	9
1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	20
1.5 Kunnan henkilöstö.....	21
1.6 Ympäristöasiat ja muut ei-taloudelliset	23
1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	24
1.8 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	24
1.9 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	25
1.10 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	26
1.11 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	34
1.12 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	42
2 Talousarvion toteutuminen	43
2.1 Käyttötalouden toteutuminen.....	43
2.2. Sopeuttamisohjelman toteutuminen	52
2.3 Hallintopalvelut.....	58
2.4 Perusturvapalvelut	61
2.5 Sivistyspalvelut.....	71
2.6 Elinympäristöpalvelut	85
2.7 Tuloslaskelman toteutuminen.....	95
2.8 Investointien toteutuminen	96
2.9 Rahoituslaskelman toteutuminen	102
2.10 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen toteutumisesta.....	103
3 Tilinpäätöslaskelmat	105
4 Liitetiedot	113
4.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	113
4.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot	114
4.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	114
5 Eriytetyt tilinpäätökset	132
6 Allekirjoitukset ja merkinnät	148

1 Toimintakertomus

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Vuosi 2022 oli talouden sopeuttamisen aikaa ja kunnan historian laajimman järjestämisvastuun viimeinen toimintavuosi, jota osoittaa ulkoisten toimintakulujen taso 76 970 000 euroa. Seuraavana vuonna toteutui huomattava muutos tämän tilinpäätöksen euroihin ja toimintaan.

Nettomenojen toteutuma talousarvioon verrattuna on erittäin hyvä 99,9 %. Muut palvelualueet alittivat talousarvion, mutta ennen kaikkea loppuvuoden energiakriisi aiheutti elinympäristöpalveluiden talousarvion ylittymisen. Kokonaismenojen toteutuma oli 101,7 %, mutta koska kokonaistulojen toteutuma oli 106,7 % se korjasi nettototeuman.

Toimintakatteeksi muodostui 62 314 000 euroa, joka on 2,3 milj. euroa ja 3,9 % suurempi kuin edellisessä tilinpäätöksessä. Koska verotulot kasvoivat 3 milj. euroa ja valtionosuudet 2 milj. euroa, se mahdollisti vuosikatteen nousun 7,2 milj. euroon. Poistojen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 2,1 milj. euroa. Taseeseen muodostuva ylijäämä on nyt 2,2 milj. euroa.

Edellisessä tilinpäätöksessä totesin, että vuoden 2022 tilinpäätös tulee kertomaan missä taloustilanteessa uuteen kunta-/sotemalliin mennään. Talouden sopeuttamisen tarve oli jo silloin käynnissä. Toimintakatteen supistaminen ei 2021 onnistunut, vaan se muutostalousarvioiden myötä nousi lopulta 60 milj. euroon, joka merkitsi 6,8 % nousua vuoteen 2020 verrattuna ja alijäämäistä tulosta.

Talouden tasapainottaminen jatkui sopeuttamisena, joka aikaansai valtuuston helmikuussa hyväksymän sopeuttamisohjelman vuosille 2022–2024 yhteisvaikutukseltaan 2 693 000 euroa. Vuoden 2022 alkuperäistä selvästi alijäämäistä talousarviota lähdettiin korjaamaan sopeuttamisohjelman ensimmäisen vuoden vaikutuksella 618 000 euroa. Tästä saatiin toteutettua menovähennyksiä ja tulolisäyksiä 400 000 euroa eli 60 % pääosan jäljellä olevasta siirtyessä vuoden 2023 toteutukseen. Toteutumistilanne on selostettu tässä tilinpäätöksessä.

Vuoden 2022 alkuperäisessä talousarviossa toimintakate oli 61,8 milj. euroa. Vasta vuoden viimeisessä ja neljännessä talousarviossa se jouduttiin lähinnä energiakriisin vuoksi korottamaan 62,3 milj. euroon, joka myös lopulliseksi toteutumaksi muodostui. Ilman loppuvuoden lisämenotarpeita toimintakatteen kasvu olisi jäänyt 3 %:iin. Vuonna 2021 alkanut selvä toimintakatteen kasvu olisi saatu lähes pysäytettyä, jos yleistilanne ei olisi sitä vaikeuttanut. Pari viime vuotta osoittavat kuinka vaikeaa toimintakatteen alentaminen käytännössä on. Selvästi pienemmästä toimintakatteesta se tulee olemaan vielä vaikeampaa.

Sopeuttamisohjelman ensimmäisestä vuodesta on toteutettu 60 % ja ratkaisevinta tulee olemaan siihen sisältyvien tulovaikutusten toteuttaminen. Tässä tilinpäätöksessä alkaneet vuokratuotot ja luovutusvoitot ovat osoitus, että mahdollisuuksia on, kunhan myytävät kohteet saadaan myyntikuntoon ja julkisesti näkyville. Sujuva päätöksenteko on jo toteutettu.

Tilinpäätöskirjan toimintakatteen ja vuosikatteen kehitystä kuvaavat grafiikat osoittavat onnistumista menojen maltillisessa kasvussa ja vuosikatteen selvästi vahvistuvassa suunnassa, kuten tehdyt investoinnit edellyttävätkin. Jatkossa ainakaan valtionosuuskehitys ei jatku yhtä myönteisenä pelastavana tekijänä kuin tähän asti. Siksi uuden kuntastrategian elinvoimatavoitteiden toteutuminen tulee ole-

maan tulevan talouskehityksen ratkaisevin tekijä. Se tarkoittaa sopeuttamisohjelman tulosvaikutteisten kohteiden aikataulutettua toteuttamista. Kaikki edellytykset myönteiseen talouskehitykseen on olemassa. Valtuusto on siihen sopeuttamisohjelmalla ja kuntastrategialla tehtävät antanut.

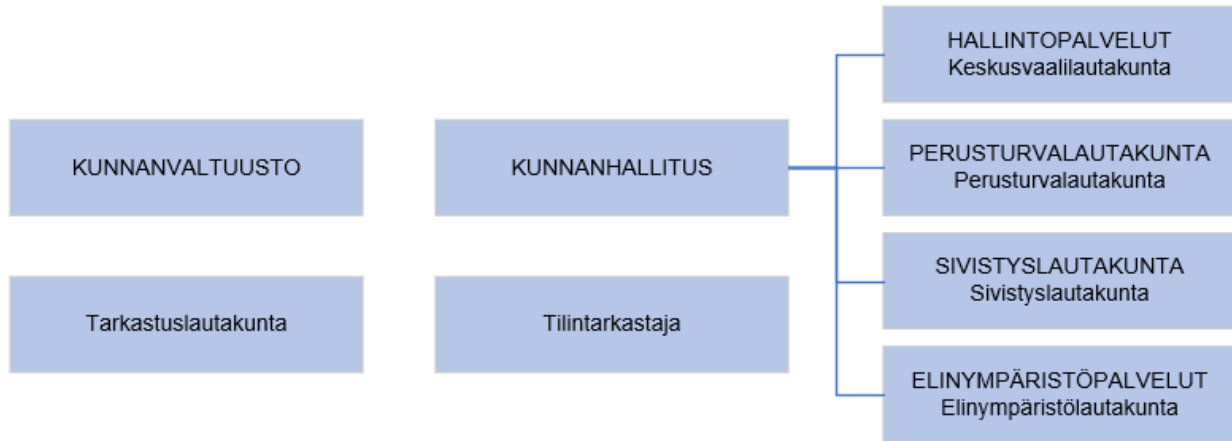
Viimeisen suuren järjestämisvastuuvuoden positiivinen lopputulos ansaitsee kiitokset toiminnasta kaikille Hämeenkyrön kunnan palveluksessa 2022 olleille henkilöille. Lähes 600 vakinaista ja noin 150 sijaista ja määräaikaista henkilöä saivat työllänne aikaan sen, että nyt tapahtuneen kunta-alan uudistuksen jälkeen muistot aiemmasta toiminnasta ovat myönteisiä. Työnne kestää ammattitaidoltaankin varmasti vertailun nyt alkaneisiin uusiin toimintamalleihin.

Antero Alenius
Kunnanjohtaja

1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Luottamushenkilöorganisaatio

Luottamushenkilöorganisaatioissa ei tapahtunut muutoksia vuoden aikana.

Valtuusto

Kuntalain mukaisesti valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta ja käyttää kunnan puhevaltaa. Valtuustoon kuuluu 35 jäsentä. Valtuusto kokoontui 7 kertaa.

Poliittiset voimasuhteet:

kausi	PS	Kok.	SDP	Kesk.	Vas	Vihr	KD
1.1.-31.12.2022	8	7	7	6	4	2	1

Valtuuston jäsenet kaudella 1.1.-31.12.2022

<i>Puheenjohtaja</i> Lepistö Maarit, SDP	
<i>I varapuheenjohtaja</i> Uusitalo Heikki, Kok.	
<i>II varapuheenjohtaja</i> Kantti Janne, PS	
<i>Jäsenet</i>	
Card Mira, Vihr.	Mäki Rauno, PS
Eloranta Pasi, Kesk.	Mäkinen Janne, PS
Hiltunen Päivi, Kesk.	Oinonen Hannamaija, Vas.
Hollo Tommi, Kok.	Parhankangas Kirsi, Kok.
Immonen Anna-Kaisa, KD	Petäjajarvi Suvi, SDP
Jokela Tiina, Kesk.	Ponkiniemi Vilho, Vas.
Järvenpää Esa, SDP	Potila Tuomas, Kok.
Kalliola Jarmo, PS	Pylyy Katariina, Kesk.
Lampinen Jouni, PS	Sasi Timo, PS
Lepola Mauri, SDP	Seppä Kati, PS
Leppänen Johanna, Kok.	Tainio Aki, Kok.
Linnainmaa Eeva, Kesk.	Tulonen Heidi, SDP
Linnainmaa Risto, Kesk.	Vatajaniemi Juhani, SDP
Löf Mirka, Vas.	Vesikko Sami, PS
Martikainen Johanna, Vihr.	Westergård Raija, Vas.
Mäkelä Timo, Kok.	Väre Arja-Riitta, SDP

Hallitus

Hallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudesta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Hallitukseen kuuluu 9 jäsentä. Hallitus kokoontui 26 kertaa.

kausi	PS	Kok.	SDP	Kesk.	Vas	Vihr	KD
1.1.– 31.12.2022	2	2	2	2	1		

Hallituksen kokoonpano ajalla 1.1.-31.12.2022

<i>Puheenjohtaja</i> Mäki Rauno, PS	
<i>I varapuheenjohtaja</i> Mäkelä Timo, Kok.	
<i>II varapuheenjohtaja</i> Järvenpää Esa, SDP	
<i>Jäsenet:</i>	
Hiltunen Päivi, Kesk.	Pylyy Katariina, Kesk.
Mäkinen Janne, PS	Tulonen Heidi, SDP
Parhankangas Kirsi, Kok.	Westergård Raija, Vas.

Lautakunnat

Lautakuntien tehtävänä on huolehtia oman toimialansa toiminnan ja talouden johtamisesta sekä valtuuston asettamien tavoitteiden toteuttamisesta. Kunnassa on lisäksi lakisääteiset lautakunnat; keskusvaalilautakunta ja tarkastuslautakunta.

Keskusvaalilautakunta 1.1.-31.12.2022

Mäensivu Heli, vpj
Turvala Pirjo, pj
Kärkkäinen Ilpo, jäsen
Kilpi-Kiukainen Jaana, jäsen
Niinenmaa Jussi, jäsen

PERUSTURVALAUTAKUNTA 1.1.-31.12.2022	SIVISTYSLAUTAKUNTA 1.1.-31.12.2022
puheenjohtaja Löf Mirka	puheenjohtaja Lampinen Jouni
varapuheenjohtaja Ahola Mikko	varapuheenjohtaja Nordfors Hannele
jäsen Paavola Jukka	jäsen Vesikko Sami
jäsen Potila Tuomas	jäsen Hollo Tommi
jäsen Vatajaniemi Juhani	jäsen Petäjjärvi Suvi, ero kv 21.2.2022 jäsen Väre Arja-Riitta, valittu kv 21.2.2022
jäsen Mäenpää Kirsi	jäsen Järvinen Jarmo
jäsen Soininen Virve	jäsen Linnainmaa Eeva
jäsen Card Mira	jäsen Koponen Mervi
jäsen Messi Tommi, ero kv 9.5.2022 Jäsen Pertti Kiukainen, valittu kv 9.5.2022	jäsen Oinonen Hannamaija
ELINYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 1.1.-31.12.2022	
puheenjohtaja Tainio Aki	
varapuheenjohtaja Kalliola Jarmo	
jäsen Seppä Kati	
jäsen Vainionpää Marja-Liisa	
jäsen Väre Arja-Riitta, ero kv 21.2.2022 jäsen Petäjjärvi Suvi, valittu kv 21.2.2022	
jäsen Mäkelä Sami	
jäsen Linnainmaa Risto	
jäsen Jokela Tiina	
jäsen Mäkipää Pekka	

Jaostot

HALLITUKSEN HENKILÖSTÖJAOSTO

1.1.-31.12.2022

puheenjohtaja Mäki Rauno

varapuheenjohtaja Järvenpää Esa

jäsen Parhankangas Kirsi

PERUSTURVALAUTAKUNNAN JAOSTO

1.1.-31.12.2022

puheenjohtaja Ahola Mikko

varapuheenjohtaja Palomäki Riitta

jäsen Card Mira

jäsen Potila Tuomas

jäsen Soininen Virve

ELINYMPÄRISTÖLAUTAKUNNAN

LUPAJAOSTO 1.1.-31.12.2022

puheenjohtaja Linnainmaa Risto

varapuheenjohtaja Mansikkamäki Pauliina

jäsen Kalliola Jarmo

jäsen Seulanto Marja

jäsen Hyvönen Iivari

Tilintarkastus 1.1.-31.12.2022

Kunnan tilintarkastajana toimii BDO Auditor Oy,
vastuullinen tilintarkastaja JHT, KHT Hanna Keskinen

TARKASTUSLAUTAKUNTA

puheenjohtaja	Ponkiniemi Vilho
varapuheenjohtaja	Lepola Mauri
jäsen	Väre Tommi
jäsen	Vasarainen Tarja
jäsen	Ranta Tuija

Viranhaltijaorganisaatio

1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Yleinen kehitys

Bruttokansantuote kääntyi laskuun syksyllä. Nopea inflaatio ja korkojen nousu ovat heikentäneet kotitalouksien ostovoimaa ja kulutus on vähentynyt. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa aikaansai energiapulan ja energian nopean kallistumisen. Laaja hintojen nousu on leikannut kotitalouksien ostovoimaa ympäri maailmaa, kun tulojen kasvu on jäänyt hintojen nousua pienemmäksi. Valtiovarainministeriö arvioi bruttokansantuotteen supistuvan 0,2 prosenttia vuonna 2023.

Työllisyys toipui koronakriisistä nopeasti. Työllisyyden kasvu on jatkunut ja avoimia työpaikkoja on ollut varsin paljon. Työllisyystilanteen arvioidaan säilyvän hyvänä ja työllisyysasteen nousevan tulevina vuosina.

Kotitalouksien tulot kasvoivat. Palkat nousivat sopimuskorotusten ja palkkaliukumien ansiosta. Myös sosiaalietuudet nousivat. Kasvu oli kuitenkin kuluttajahintojen nousua heikompaa. Kuluttajien arvio oman talouden tilasta on heikko. Korkojen nousu oli poikkeuksellisen nopeaa.

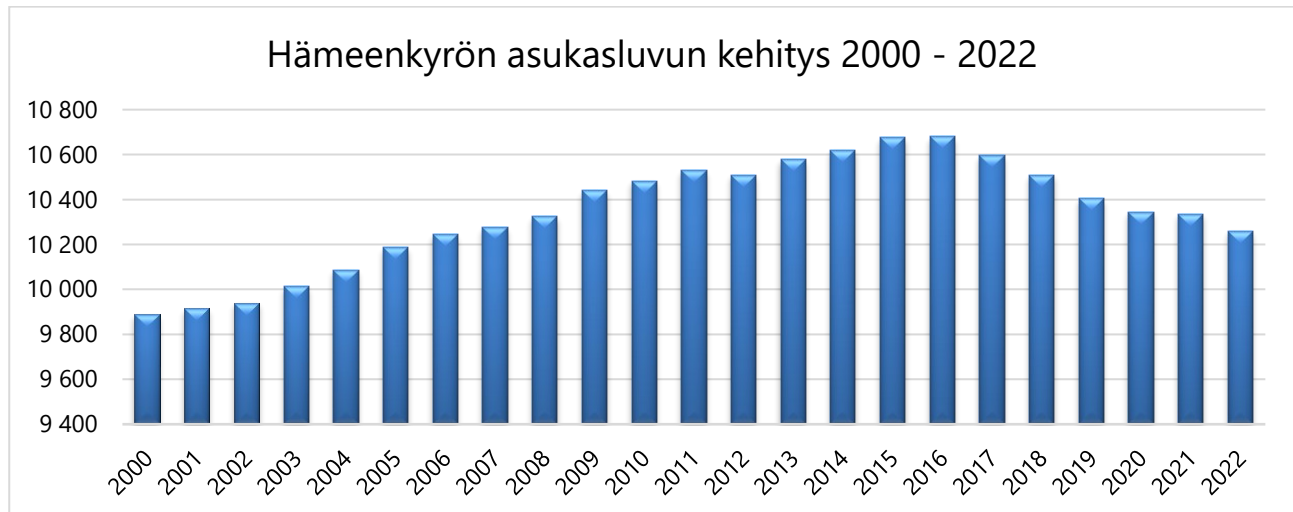
Kuntien verotulot kehittyivät suotuisasti, mutta menot kasvoivat tuloja nopeammin. Kuntien tulojen ja menojen epätasapainon ennakoidaan kasvavan. Valtiovarainministeriö ennakoi kuntien alijäämien kasvavan.

Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöstietojen ennakkoarvojen mukaan kuntatalous heikkeni hieman vuonna 2022, mutta pysyi keskimäärin tasapainossa. Kuntien väliset erot ovat isoja. Vuosi 2022 antaa liian positiivisen kuvan kuntien taloudesta.

Oman alueen kehitys

Hämeenkyrössä oli 10 260 asukasta vuoden 2022 lopussa Tilastokeskuksen antaman ennakkotiedon mukaan. Vuotta aiemmin hämeenkyröläisiä oli 10 335. Väkiluku laski 75 (9) hengellä. Muutosprosentti oli -0,73 (-0,09). Väkiluvussa ollaan tällä hetkellä vuoden 2007 tasossa.

Vuonna 2022 Hämeenkyröön syntyi 73 (92) lasta ja 152 (111) hämeenkyröläistä kuoli. Vuonna 2022 kuntaan muutti muista kunnista 507 (546) henkilöä, kunnasta pois 524 (563), muista maista 27 (31) ja muihin maihin 5 (2) henkilöä.

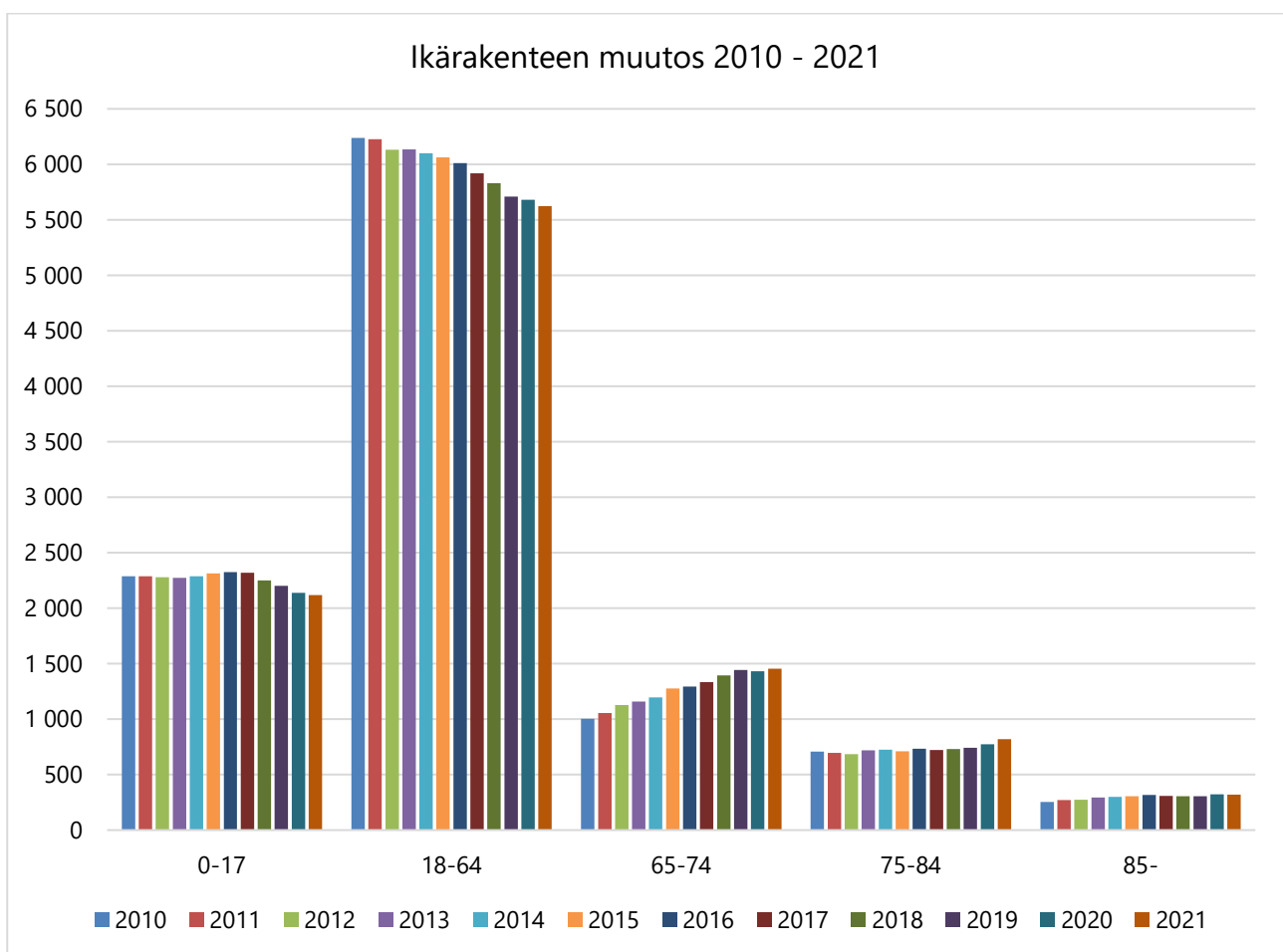

Ikärakenne

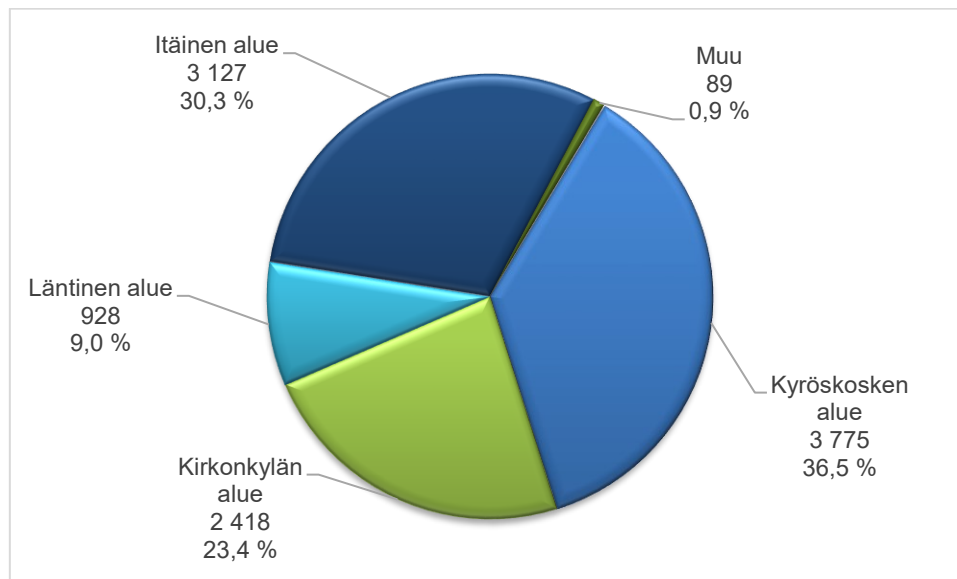
Vuoden 2022 tiedot eivät olleet vielä saatavilla

Ikä	2017	2018	2019	2020	2021
0 – 6	872 (8,2)	812 (7,7)	775 (7,4)	743 (7,2)	694 (6,7)
7 – 15	1 191 (11,2)	1 156 (11,0)	1 148 (11,0)	1 124 (10,9)	1 164 (6,7)
16 – 25	950 (9,0)	919 (8,7)	880 (8,5)	862 (8,3)	845 (8,2)
26 – 45	2 332 (22,0)	2 343 (22,3)	2 284 (22,0)	2 294 (22,2)	2 279 (22,0)
46 – 64	2 892 (27,3)	2 852 (27,1)	2 825 (27,2)	2 794 (27,0)	2 759 (26,7)
65 – 79	1 768 (16,7)	1 806 (17,2)	1 859 (17,9)	1 888 (18,3)	1 929 (18,7)
80 -	594 (5,6)	622 (5,9)	633 (6,1)	639 (6,2)	667 (6,5)

Ikä	2017	2018	2019	2020	2021
0 – 17	2 319 (21,9)	2 251 (21,4)	2 202 (21,2)	2 137 (20,7)	2 117 (20,5)
18 – 64	5 918 (55,8)	5 831 (55,5)	5 710 (54,9)	5 680 (54,9)	5 624 (54,4)
65 – 74	1 334 (12,6)	1 393 (13,3)	1 443 (13,9)	1 431 (13,8)	1 454 (14,1)
75 – 84	721 (6,8)	730 (6,9)	743 (7,1)	773 (7,5)	821 (7,9)
85 -	307 (2,9)	305 (2,9)	306 (2,9)	323 (3,1)	321 (3,1)

Kuntalaisista nuorimpien ikäluokkien osuus vähenee ja vanhempien ikäluokkien osuus nousee.

Väestö osa-alueittain 2021

Jaettaessa kunta neljään osa-alueeseen, suurin väkimäärältään on Kyröskoski.

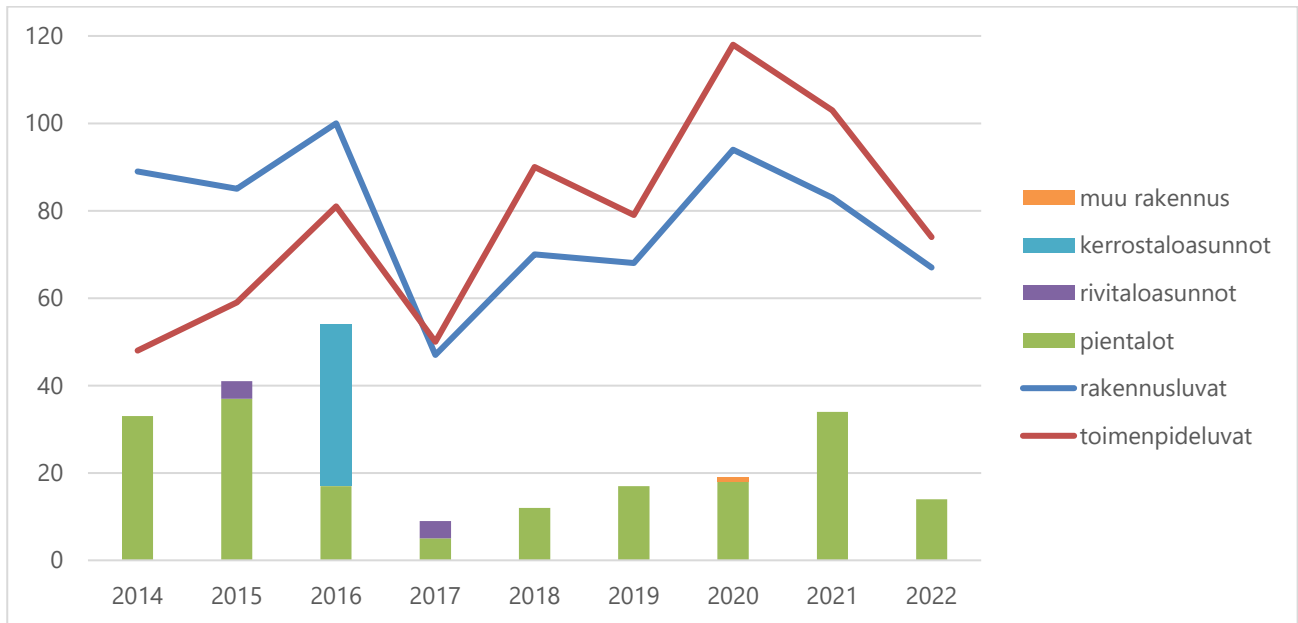
Myönnetyt rakennusluvut

Rakennusluvut ja toimenpideluvat

Vuosi	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
rakennusluvut	85	100	47	70	68	94	83	67
toimenpideluvat	59	81	50	90	79	118	103	74
yhteensä	144	181	97	160	147	212	186	141

Valmistuneet asunnot

Vuosi	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
pientalot	37	17	5	12	17	18	34	14
rivitaloasunnot	4	0	4	0	0	0	0	0
kerrostaloasunnot	0	37	0	0	0	0	0	0
muu rakennus	0	0	0	0	0	1	0	0
yhteensä	41	54	9	12	17	19	34	14

Myynnit, vuosi 2022

Kunta myi Uskelasta, Mahnalasta, Sasista ja Pappilasta omakotitontteja yhteensä 9 kpl. Yritystontteja myytiin Tippavaarasta yhteensä 5 kpl.

Tonttivaranto, 31.12.2022

Omakotitontit

- Heti myyntivalmiita omakotitontteja: 38 kpl
- Varatut tontit 8 kpl

Myytävät yritystontit 23 kappaletta, näistä 4 AL-tonttia (asuin- ja liikerakennusten korttelialue)

Muita tontteja

- 9 rivitalotonttia
- 3 kerrostalotonttia
- 3 yhteisomistuksessa olevaa kerrostalotonttia
- lisäksi maa-alueita, joissa on rakennusmaata erilaisille kerrostaloille

Työttömyys

Työttömyysaste vuoden 2022 lopussa oli 8,1 %. Se oli koko Pirkanmaan lukua 8,7 % parempi. Työttömyys väheni edellisestä vuodesta, silloin työttömyysaste oli 8,9 %. Työttömien määrä vuositasolla väheni 51 henkeä vuodesta 2021 vuoteen 2022. Työttömänä oli joulukuussa 380 ihmistä. Alle 25-vuotiaita työttömistä oli 8, yli 50-vuotiaita työttömiä oli joulukuussa 181 (195), pitkäaikaistyöttömiä 105 (129). Avoimia työpaikkoja vuoden lopussa oli 101 (91).

Hämeenkyrön kunnan talouden kehitys

Talousarvio ja neljä muutostalousarviota

Valtuusto hyväksyi syyskuussa 2022 aloitettavaksi talouden sopeutusprosessin konsultin tuella ja ohjausryhmän johdolla. Talousarvio päätettiin tehdä nopeutetulla aikataululla alta pois, jotta voitiin keskittyä sopeutusohjelman tekoon. Se hyväksyttiin valtuustossa marraskuussa 2021. Hallitus ei antanut raamia talousarvion tekoon. Talousarviota tehtäessä tiedettiin, että sopeuttamisohjelman sisältämä muutostalousarvio hyväksytään alkuvuonna.

Alkuperäisen talousarvion toimintakate oli 61,8 milj. euroa ja tilikauden tulos miinuksella 2,2 milj. euroa.

Sopeutustyön ohjausryhmä sai työnsä valmiiksi tammikuussa 2022. Valtuusto hyväksyi sopeuttamisohjelman helmikuussa.

Muutostalousarvio 1

Ensimmäisessä muutostalousarviossa huhtikuussa hyväksyttiin talousarvioon osa sopeuttamisohjelman kohteista. Lisäksi muutostalousarvioon sisältyi kohteita, joita ei ollut sopeuttamisohjelmassa, mutta jotka täytyi tehdä. Muutostalousarvion toimintakatteen nettoloppusummasta 131 000 euroa oli sopeuttamisohjelmaan sisältyviä ja 200 000 euroa muita muutoksia. Muutosten nettovaikutus oli - 69 000 euroa.

Verotuloarviota nostettiin 300 000 euroa ja valtionosuusarviota 935 000 euroa.

Muutostalousarvio 2

Toisessa muutostalousarviossa kesäkuussa hyväksyttiin talousarvioon ne sopeuttamisohjelman euronmuutokset, joita ei ehditty valmistella vielä ensimmäiseen muutostalousarvioon. Muutostalousarvion toimintakatteen nettoloppusummasta 408 000 euroa oli sopeuttamisohjelmaan sisältyviä ja - 231 000 euroa muita muutoksia. Muutosten nettovaikutus oli 177 000 euroa. Verotuloarviota nostettiin.

Muutostalousarvio 3

Kolmas muutostalousarvio oli yhden määrärahan lisäys. Hallinnon määrärahoihin lisättiin 40 000 euroa e-passin saldojen korottamiseen.

Muutostalousarvio 4

Neljännessä muutostalousarviossa joulukuussa tehtiin muita kuin sopeuttamisohjelmaan liittyviä muutoksia. Muutosten yhteissumma nettona oli -691 000 euroa eli muutostalousarvio oli toimintakatetta kasvattava. Verotuloarviota nostettiin 1,3 milj. euroa ja valtionosuusarviota 315 000 euroa.

Neljännän muutostalousarvion toimintakate oli 62,4 milj. euroa ja tulos -184 000 euroa.

Tavoitteet

Vuoden 2022 talousarvion tavoitteet johdettiin vuoden 2018 keväällä hyväksytystä Menestyvä Hämeenkyrö 2030 kuntastrategiasta. Strategian päivitystä valmisteltiin vuoden aikana. Se valmistuu hyväksyttäväksi helmikuun 2023 valtuustoon.

Verotulot

1 000 e	2018	2019	2020	2021	2022
Kunnallisvero	33 655	33 825	35 286	36 099	38 336
Yhteisövero	1 656	1 901	1 778	2 534	3 194
Kiinteistövero	2 107	2 145	1 947	2 170	2 309
Yhteensä	37 419	37 870	39 012	40 803	43 840

Verotilitys yhteensä kasvoi 3 milj. euroa, 7,4 % (edellisenä vuonna +1,7 euroa, 4,6 %). Kunnallisveron tuotto kasvoi 2,2 milj. euroa, 6,2 % (800 000 euroa, 2,3 %). Yhteisöveron tuotto kasvoi 660 000 euroa, 26 % (750 000 euroa, 42 %) ja kiinteistöveron tuotto kasvoi 140 000 euroa, 6,4 % (220 000 euroa, 11 %).

Vuoden aikana verotuloarvio vaihteli ja uudet arviot otettiin mukaan muutostalousarvioihin. Verotulot kasvoivat kokonaisuutena sekä kaikkien verolajien osalta.

Veroproosit	2022	Kiinteistöverolain mukaiset vaihteluvälit
Tuloveroprosentti	22,00	
Kiinteistöveroprosentit		
- yleinen kiinteistövero	0,95	0,93 – 2,00
- vakituinen asunto	0,48	0,41 – 1,00
- muu asunto	1,15	0,93 – 2,00
- voimala	3,10	enintään 3,10
- rakentamaton tontti	4,50	2,00 – 6,00
- yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistövero	0,00	

Valtionosuudet

1 000 e	2018	2019	2020	2021	2022
Peruspalveluiden valtionosuus (sisältää verotulotasauksen ja kompensaaion)	22 728	23 052	28 128	25 916	27 488
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	5 877	5 839	6 205	6 102	6 533
Verotulomenetyksen kompensatio		458	4 860	4 888	5 875
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1 153	-1 211	-1 252	- 1 483	-820
Harkinnanvarainen valtionosuus				700	
Yhteensä	21 575	21 841	25 531	23 918	26 010

Valtionosuuksiin sisältyy opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksissa 263 903 euroa vuoden 2021 valtionosuuden korjausta. Vuoden 2021 valtionosuudet olivat saman verran liian pienet virheellisten taustatietojen takia.

Valtionosuudet yhteensä kasvoivat edellisvuodesta 2 milj. euroa, 8,7 %. Aiemmistä vuosista vuoden 2020 valtionosuudet olivat poikkeuksellisen korkeat koronakorvausten takia ja vuoden 2021 valtionosuuksiin sisältyi harkinnanvarainen valtionosuus.

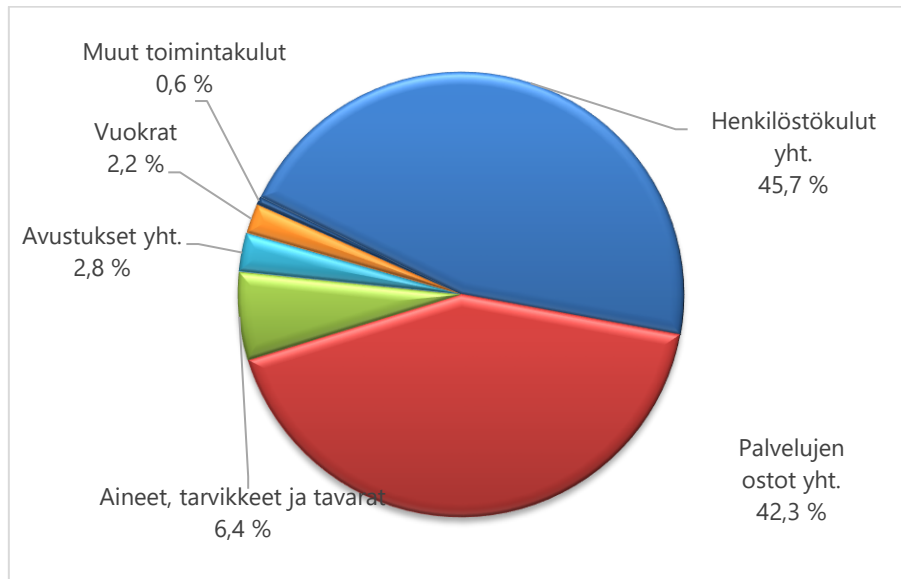
Toimintatuotot ja -kulut

Ulkoiset toimintatuotot ja -kulut	TP 2021	TA 2022	TP 2022	Muutos 2021-2022 euroa	Muutos 2021-2022 %
Myyntituotot	6 088	5 720	6 242	154	2,5
Maksutuotot	3 957	4 214	4 115	158	4,0
Tuet ja avustukset	2 478	1 078	1 719	-759	-30,6
Muut toimintatuotot	1 935	1 721	2 529	593	30,7
Tuotot yhteensä	14 457	12 733	14 604	147	1,0
Valmistus omaan käyttöön	45	54	51	6	14
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	14 502	12 786	14 655	153	1,1
Palkat ja palkkiot	28 376	28 140	28 648	273	1,0
Eläkekulut	5 836	5 521	5 929	93	1,6
Muut henkilösivukulut	1 028	1 152	1 086	58	5,6
Henkilöstösivukulut yhteensä	6 864	6 674	7 016	152	2,2
Henkilöstökorvaukset	406	88	497	91	22,4
Henkilöstökulut yhteensä	34 833	34 730	35 167	333	1,0
Palvelujen ostot yhteensä	31 517	32 079	32 571	1 054	3,3
Ostot tilikauden aikana	4 312	4 509	4 957	645	15,0
Varastojen lis. ja vähennys	20	0	-27	47	235,4
Avustukset	2 062	1 993	2 154	92	4,5
Vuokrat	1 223	1 481	1 692	469	38,3
Muut toimintakulut	538	363	456	-82	-15,5
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	74 506	75 155	76 970	2 464	3,3
TOIMINTAKATE	60 003	62 369	62 314	2 311	3,9

Tuotoista isoin muutos euroina oli avustuksissa, ne vähenivät 30 %. Isoin prosenttikasvu oli muissa toimintatuotoissa, joita ovat esim. asuntojen vuokratuotot ja pysyvien vastaavien luovutusvoitot.

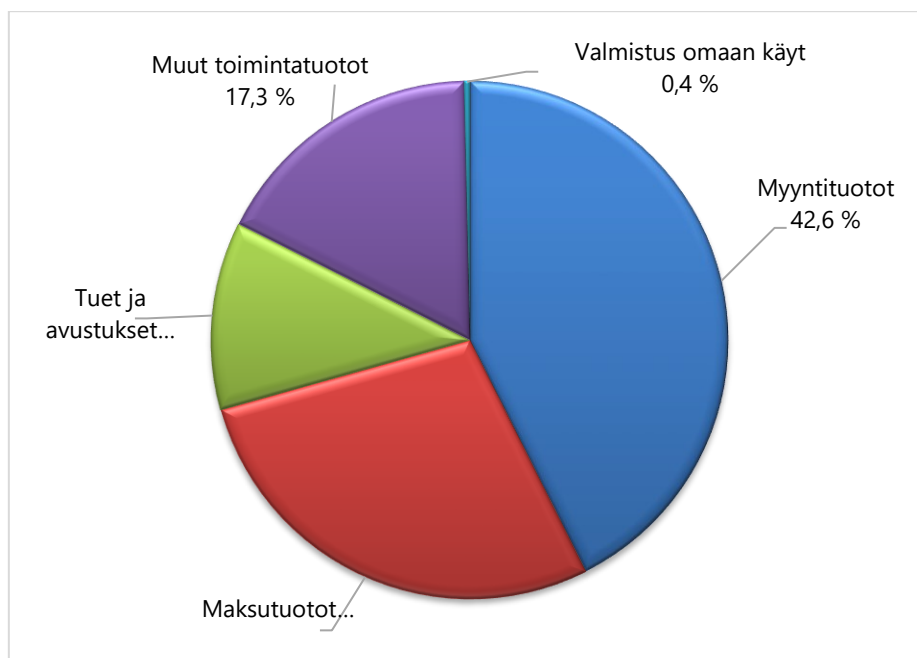
Menoissa suurin eurokasvu oli palvelujen ostoissa ja vuokrissa.

Kokonaisuutena ulkoisten tuottojen kasvu edelliseen vuoteen oli 153 000 euroa, 1,1 %. Menoissa kasvu oli 2,4 milj. euroa, 3,3 %. Nettomenojen kasvu oli 2,3 milj. euroa, 3,9 %.

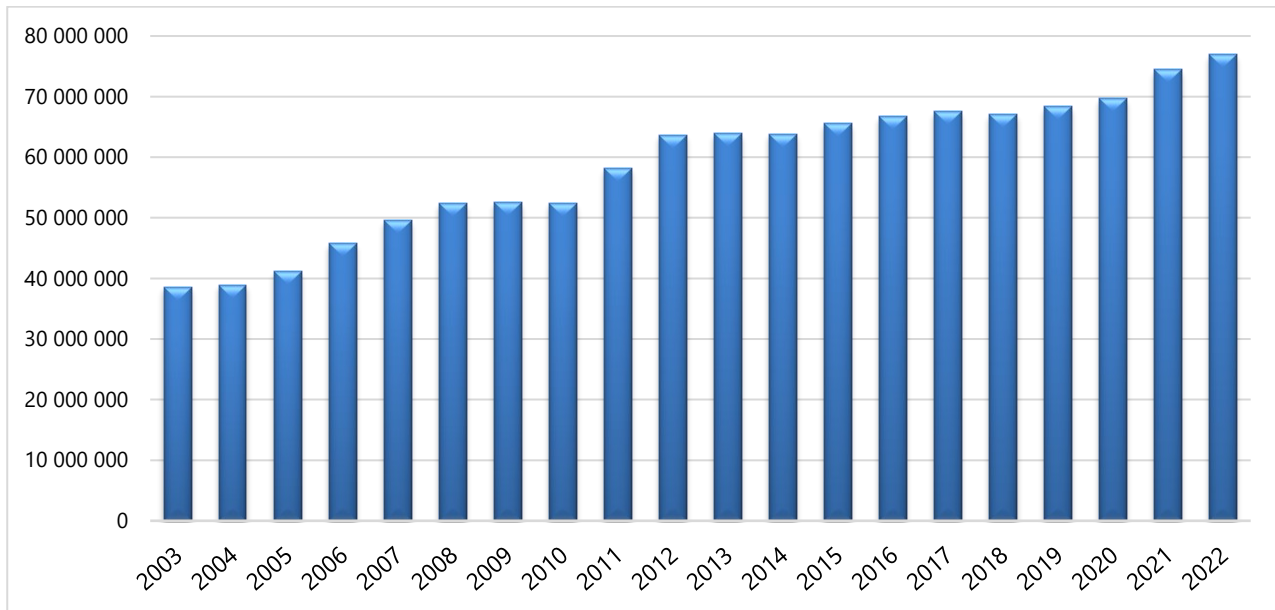
Toimintakulut lajeittain

Suurin osa euroista kuluu henkilöstökuluihin, toiseksi eniten palvelujen ostoon.

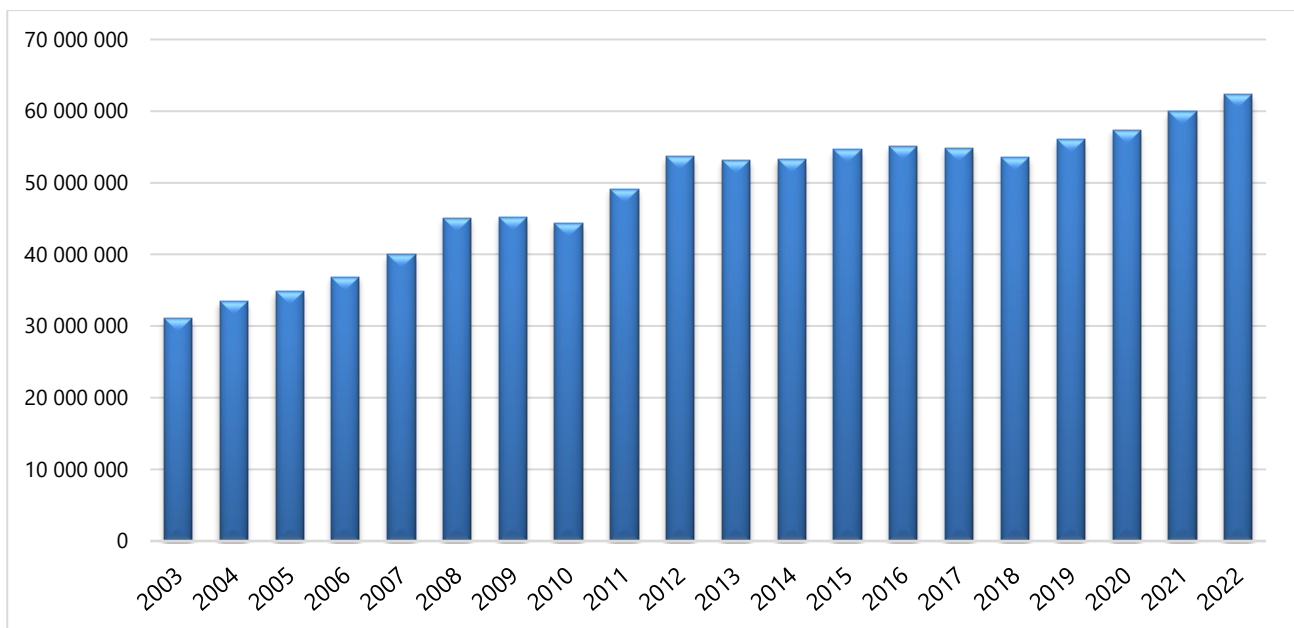
Vuonna 2010 henkilöstömenojen osuus toimintakuluista oli 53 %, palveluiden ostojen osuus oli 35 %. Henkilöstömenojen muutos 2010 – 2022 +27,1 %, palveluiden ostojen muutos +78,6 %.

Toimintatuotot lajeittain

Suurin osa käyttötalouden tuloista tulee myyntituloista. Myyntituloja ovat mm. vesi- ja jätevesimaksut sekä kotikuntakorvaukset. Toiseksi suurin tuloerä on maksutuotot, niitä ovat mm. kodinhoitoapumaksut sekä hoitopäivämaksut.

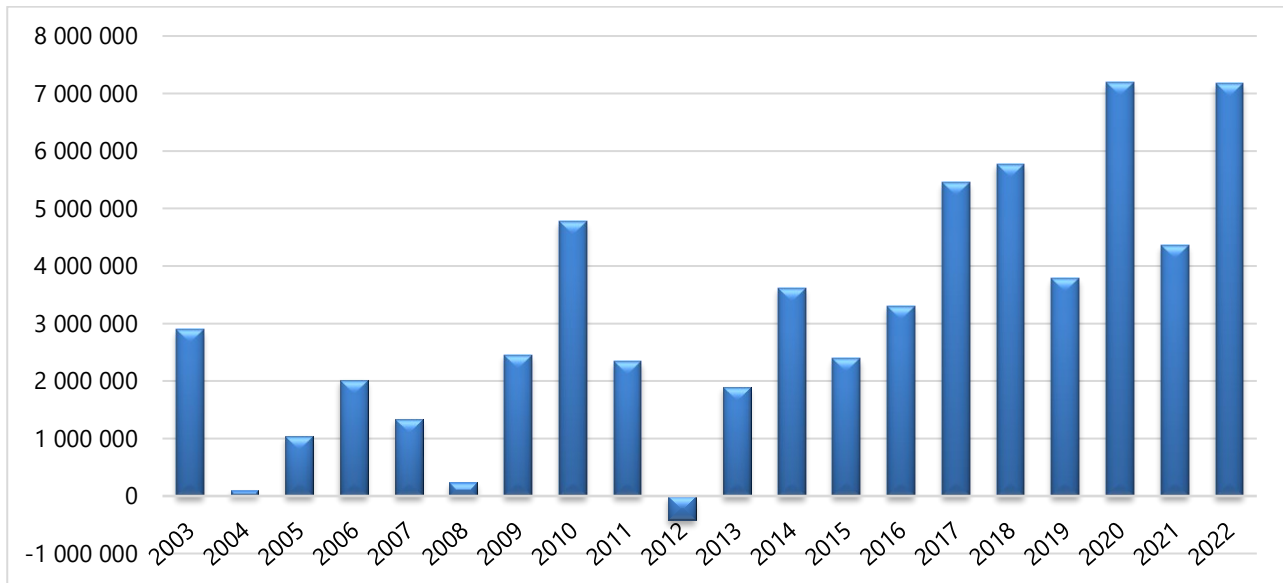
Toimintakulujen kehitys

Toimintakulujen kasvu saatiin vuoden 2012 tienoilla pysäytettyä niin, että kasvu on ollut hyvin maltillista vuoteen 2020 asti. Vuoden 2022 toimintakulujen kasvu edellisestä vuodesta oli 3,3 %.

Toimintakatteen kehitys

Toimintakate on muuttunut samaa tahtia toimintakulujen kanssa. Vuodesta 2021 muutos oli pienehköä. Vuoden 2022 toimintakatteen kasvu edellisestä vuodesta oli 3,9 %.

Vuosikatteen kehitys

Vuosikatteeseen vaikuttaa toimintakatteen lisäksi verorahoitus. Vuosikatteen vaihtelut ovat olleet suuria. Vuoden 2022 vuosikate oli hyvää tasoa ja tätä korkeampi se on ollut vain vuonna 2020.

Poistot

Nykyinen poistosuunnitelma otettiin käyttöön vuoden 2013 alusta. Suunnitelmanmukaisten poistojen määrä on 5,1 milj. euroa. Tilikaudella kirjattiin lisäksi arvonalentumisia 28 000 euroa. Poistot ja arvonalentumiset olivat yhteensä 5 290 200 euroa. Se on hieman edellisvuotta vähemmän, vuoden 2020 poistot olivat 5,1 milj. euroa. Poistot pienenevät, koska vuosittainen investointitaso on pienentynyt. Suurin poistomäärä oli vuonna 2019 5,6 milj. euroa.

Rahoitus

Lainamäärä	2018	2019	2020	2021	2022
milj. euroa	51,4	50,4	47,7	46	41,2

Lainamäärän nettovähennys oli 4,8 miljoona euroa. Lainamäärä on 41,2 milj. euroa. Lainasta pitkäaikaisista oli 38,7 milj. euroa ja lyhytaikaisia kuntatodistuksia 2,5 milj. euroa.

Vuoden aikana lainoja maksettiin pois lainaohjelmien mukaisesti. Lainoista on suojattuna yli puolet lainasalkusta, mikä on valtuuston päättämä taso. Lainamäärä oli suurimmillaan vuonna 2018. Nyt lainamäärä on vuosien 2015 – 2016 puolivälin tasoa.

Vuokravastuut

Kunnan vuokravastuut (sisältäen tilat, koneet- ja laitteet, maa-alueet) on 6,7 milj. euroa.

1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Koronatilanne vaikutti edelleen jonkin verran toimintaan, ei kuitenkaan siinä määrin kuin aiempina vuosina.

Veroperusteet pysyivät ennallaan. Verotilitys yhteensä kasvoi 3 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Verotulot ylittivät talousarvion 1,3 milj. euroa.

Valtionosuudet kasvoivat 2 milj. euroa. Valtionosuudet ylittivät talousarvion 660 000 eurolla.

Olennainen poikkeama talousarvioon oli tuloksen parantuminen. Alkuperäisessä talousarviossa tulos oli -2,2 milj. euroa. Viimeisessä muutostalousarviossa tulos oli -184 000 euroa. Tilinpäätös oli +2 milj. euroa. Paremman tuloksen suurin syy oli verotulojen ja valtionosuuksien arvioitua parempi toteutuminen ja poistojen jääminen alle talousarviovarauksen.

Kesällä 2021 hyväksyttiin lait sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien siirtymisestä hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Valmistelua tehtiin kunnassa ja vastattiin moniin tietopyyntöihin. Valtuusto teki tarvittavat päätökset.

Vuoden 2022 helmikuussa Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Sodan seurauksena loppuvuoden aikana alkoi riski sähköpulaan kasvaa. Kunta tehosti varautumista sähkökatkoihin.

Hämeenkyrönväylä otettiin käyttöön marraskuun lopussa.

Vuoden 2022 alussa hyväksyttiin talouden sopeuttamisohjelma, jonka toteuttaminen alkoi vuoden aikana.

1.5 Kunnan henkilöstö

Vakituinen henkilökunta

Kunnan palveluksessa oli palvelussuhteessa 31.12.2022 yhteensä 740 työntekijää, joista vakituisia viran- ja toimenhaltijoita sekä tuntipalkkaisia työntekijöitä oli 577. Henkilöstökertomus julkaistaan erillisenä.

Kunnan koko henkilökunnalla oli sairauspoissaoloja yhteensä 14 542 kalenteripäivää (v. 2021 12 188). Näistä päivistä työpäiviä oli 11 347 (9 105). Kun kalenteripäivinä lasketut sairauslomapäivät jaetaan palveluksessa olevien määrällä, saadaan työntekijää kohti 19,7 sairauslomapäivää vuoden aikana. Vuonna 2021 sairauslomapäivien lukumäärä työntekijää kohden oli 16,6. Koronaviruspandemia ja sen jälkeinen yleinen sairastavuuden kasvu näkyi kunnan henkilöstön sairauspoissaolojen kehityksessä perinteisempien syiden kuten tuki- ja liikuntaelin ja mielenterveyteen liittyneiden sairauksien lisäksi.

Voimassa olevat palvelussuhteet (vakituinen henkilökunta)

Palvelualue	31.12.22	31.12.21	31.12.20	31.12.19
Hallintopalvelut	13	15	16	17
Perusturvapalvelut	256	255	267	259
- terveyspalvelut			124	125
- sosiaalipalvelut			143	134
Sivistyspalvelut	226	239	244	243
- opettajat *	129	137	105	103
- muut	97	102	139	140
Elinympäristöpalvelut	82	69	76	78
- kk-palkkaiset	65	51	56	59
- tuntipalkkaiset	17	18	19	19
YHTEENSÄ	577	578	602	597

*sisältää varhaiskasvatuksen opettajat

Vakituisen henkilöstön määrän kasvu taittui toimintakertomusvuonna ja talouden sopeuttamisohjelman myötä sivistyspalvelujen vakituisen henkilöstön määrä kääntyi laskuun. Elinympäristöpalvelujen henkilöstömäärässä puolestaan näkyy työllisyyspalveluiden siirtyminen palvelualueen yhdeksi osavastuualueeksi. Hallintopalveluiden henkilöstömäärän kehitys osoittaa toiminnan muutoksen vaikutuksen (palkanlaskentapalvelujen ulkoistaminen ja laskentapalvelujen vakanssien arviointi).

Vapautuvien virkojen ja tehtävien kohdalla harkittiin eri vaihtoehtoja viran tai toimen täytölle ja ne kaikki käsiteltiin ns. sisäisessä täyttölupamenettelyssä johtoryhmässä. Tästä menettelystä päätettiin luopua talousarviovuoden 2023 alusta. Joissakin ammattiryhmissä ilmeni rekrytointihaasteita, tämä koski erityisesti (lyhyitä) sijaisuuksia.

Palkkamenojen kehitys

Palvelussuhteet ja palkkamenot	palvelussuhteet	palkkamenot 1 000 euroa	palvelussuhteet	palkkamenot 1 000 euroa	palvelussuhteet	palkkamenot 1 000 euroa	palvelussuhteet	palkkamenot 1 000 euroa
	2019	2019	2020	2020	2021	2021	2022	2022
Hallintopalvelut		1 002		953		1 045		995
- vakituiset	17		16		15		13	
- määräaikaiset	-		-		-		1	
- sijaiset	-		-		-		1	
- muut	5		-		4		5	
Perusturvapalvelut		11 156		12 379		13 081		12 635
- vakituiset	259		267		255		256	
- määräaikaiset	4		7		10		7	
- sijaiset	44		66		58		47	
- muut	9		8		16		9	
Sivistyspalvelut		10 502		10 803		11 563		11 532
- vakituiset	243		244		239		226	
- määräaikaiset	23		31		37		31	
- sijaiset	22		24		23		38	
- muut	3		2		0		1	
Elinympäristöpalvelut		2 779		2 768		2 687		3 486
- vakituiset	78		75		69		82	
- määräaikaiset	3		3		4		3	
- sijaiset	8				3		9	
- muut	3		2		2		11	
YHTEENSÄ	721	25 438	750	26 903	735	28 376	740	28 648

Palkkamenosta ei ole vähennetty henkilöstökorvauksia. Vuoden aikana virka- ja työehtosopimukseen sisältyi yleiskorotus, joka tuli maksuun 1.6.2022. Lisäksi 1.10. tuli maksuun ns. paikallinen keskitetty (järjestelyvara)erä, jonka käytöstä oli kuitenkin valtakunnallisesti sovittu siten, että se maksettiin yleiskorotuksena lukuun ottamatta OVTES liite G. Palkkamenot kasvoivat 1,0 % edellisestä vuodesta.

1.6 Ympäristöasiat ja muut ei-taloudelliset

Ympäristö aiheuttaa taloudellisia ja toiminnallisia riskejä, joita kaikkia ei ole mahdollista hallita. Uhkana ovat äkilliset voimakkaat sääilmiöt, joista aiheutuu seurausvaikutuksina esimerkiksi vesivahinkoja ja pitkiä sähkökatkoja. Vuoden loppupuolella alkoi varautuminen sähköpulan aiheuttamiin sähkökatkoihin. Varautumista sähkökatkoihin tehostettiin ja kunnan nettisivuille tehtiin tiedotusta varten sähköpulasivusto.

Hämeenkyrön alueella on runsaasti järviä ja vapaa-ajan asutusta. Järvien ekologinen tila on hyvä tai tyydyttävä. Lyhytaikaissäännöstelyn vaikutukset näkyvät Pappilanjoessa, jossa säännöstely on voimistanut eroosiota ja korostaa myös joken tulevan jätevesikuormituksen vaikutuksia. Hämeenkyrössä pistekuormitusta aiheuttavat jätevedenpuhdistamo sekä vanhat kaatopaikat. Järvien veden laaduntarkkailua seurataan yhteistarkkailuohjelmien mukaisesti. Hämeenkyrönväylä -hankkeessa haasteeksi havaittiin hämeenkyröläisen savimaan pidättäminen. Hankkeessa pyritään vähentämään vesistöhaittoja eri keinoin.

Jätevedenpuhdistamo on uusittu vuonna 2015. Viemäriverkkoa on laajennettu taajama-alueen ulkopuolelle 60 km. Jätevedenpuhdistamo on moderni ja ajanmukainen eikä siihen ole tarvetta investoida lähivuosina.

Kunta on mukana Hinku-foorumissa eli hiilineutraalit kunnat -hankkeessa. Tästä kerrotaan ilmastoasioiden yhteydessä.

Kierrätyskeskus Helmessä kävi 10 437 asiakasta. Asiakasmäärä kasvoi edellisestä vuodesta 13 %.

Vihreä lippu on kestävän kehityksen sertifioitu ohjelma ja kansainvälinen kasvatusalan ympäristömerkki (Eco-Schools-ohjelma). Sen myöntää Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry. Varhaiskasvatuksessa kaikki kunnan päiväkodit ovat mukana Vihreän lipun ohjelmassa.

Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat toimineet 1.8.2022 lähtien yhteistyössä Opetus- ja kulttuuriministeriön joustavan esi- ja perusopetuksen hankkeessa. Käytännössä yhtenä toimintamallina kehitetään toisiin ihmisiin, luontoon ja ympäristöön suuntautuvaa myötätunnon tukemista ympäristökasvatuksen menetelmin.

Mahnalalan Ympäristökoulu on ollut Vihreä lippu -koulu vuodesta 2003 kestävällä tasolla, Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry:n sertifioitu toimipiste ja Pirkanmaan ympäristökasvatus ry:n kehittämiskeskus.

Yhteiskoulussa toimii oppilaista koostuva Ympäristöraati (Vihreän lipun jatko), joka pyrkii edistämään kestävän kehityksen mukaista toimintaa koulussa ja lähiympäristössä.

Perusopetuksessa alkoi syksyllä 2022 Opetushallituksen rahoittama ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen hanke. Se on yhteistyöhanke Hämeenkyrön ilmastokummin, lin kunnan, kanssa. Tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt ja tulevaisuudessa. Kestävä elämäntapa on keskeinen käsite niin paikallisessa kuin valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa.

Kunnanhallituksen tietoon ei ole saatettu korrupioon, lahjontaan eikä ihmisoikeuksien rikkomiseen liittyviä asioita.

1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Isoin kuntakentällä tapahtuva muutos on ollut hyvinvointialueen toiminnan alkaminen. Tärkein työ on saada yhteistyö ja rajapinnat järjestymään hyvinvointialueen kanssa.

Talouden sopeuttamisohjelman toteutuskausi jatkuu vuoteen 2024 asti.

Kunnan talouden tulevaisuuden arviointi on mahdotonta. Epävarmuustekijöitä on paljon: valtionosuudet tulevina vuosina, lainsäädännön myötä tulevat lisätehtävät, verotulojen kehitys, maksutulojen pientyminen, sopeuttamisohjelman toimeenpanon onnistuminen, väkiluvun muutos, yhteistyön onnistuminen hyvinvointialueen kanssa.

1.8 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Kunnan toiminnassa suurin riski liittyy henkilöstöön. Kunnan toiminta perustuu lähes kokonaan henkilötöihin eikä inhimillisiä tekijöitä voi koskaan täysin hallita. Osassa toiminnoissa on niukat henkilömäärät ja palveluvarmuuden takaaminen kaikissa oloissa on mahdotonta. Usein vain yksi henkilö osaa tehdä tietyn asian. Henkilöstön saatavuudessa joidenkin tehtävien osalta oli hankaluuksia.

Mikäli väkiluku vähenee edelleen, se aiheuttaa mahdollisesti muutostarvetta palvelurakenteessa.

Tietotekniikkariskit ovat keskeisiä kunnan toiminnan riskejä. Koko toiminta perustuu käytettävissä olevalle tietotekniikalle.

Sähköpulan uhka alkoi vuoden 2022 loppupuolella. Sähköpulan riski on iso myös tulevina vuosina.

Koronavirus on edelleen aktiivinen ja saattaa syntyä uusia variantteja, joiden leviämistehokkuudesta ja aiheuttamista oireista ei tiedetä etukäteen.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on kestänyt tätä kertomusta tehtäessä jo yli vuoden. Sodan pitkittymisellä on seurauksia moniin asioihin ympäri Eurooppaa ja koko maailmaa.

TE24 uudistus lisää merkittävästi kunnan tehtäviä. Ei ole varmuutta siitä, että kattavatko tulot varmasti uudet menot.

Hallituksen tiedossa ei ole lakien ja ohjeiden noudattamattomuutta, josta seuraisi korvausvaateita. Omaisuus on turvattu vakuuttamalla. Vakuutusturvan kattavuus käydään läpi vuosittain. Vakuutusten hoitopalvelut on ostettu meklariliikkeeltä. Vakuutukset kilpailutettiin syksyllä ja vakuutukset vaihtuivat vuoden alusta uuteen yhtiöön.

Kunnan rahavaroja on hoidettu valtuuston hyväksymien sijoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan kokoamat sidonnaisuusilmoitukset on toimitettu tiedoksi valtuustolle.

Kunnan 41,2 milj. euron velasta pitkäaikaisia lainoja oli 38,7 milj. euroa ja kuntatodistuksia 2,5 milj. euroa. Lainoista 20 milj. euron lainalla on erillinen korkosuojaus. Muista lainoista 11 milj. euron lainoilla on kiinteä korko.

1.9 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoituksena on varmistaa kunnan toiminnan taloudellisuus ja tuloksellisuus, päätösten pohjana olevien tietojen riittävyys ja luotettavuus, lakien ja ohjeiden noudattaminen sekä omaisuuden turvaaminen. Ohjeet sisäisestä valvonnasta sisältyvät hallintosääntöön ja riskienhallinnan yleisohjeeseen. Hämeenkyrön kunnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohje hyväksyttiin syksyllä 2021. Hallitus vastaa riskienhallinnan yleisestä toimivuudesta koko kunnan tasolla. Kuntakonsernin valvonnan osalta ohjeistus on konserniohjeessa.

Riskienhallinnan toteuttamis- ja valvontavastuu on kunnanjohtajalla. Palvelujohtajat vastaavat riskienhallinnan järjestämisestä ja toimivuudesta omalla palvelualueellaan. Palvelupäälliköt toteuttavat riskienhallintaa erityisesti henkilöriskien ja omaisuuden vahinkoriskien osalta.

Riskienhallinnasta ja sisäisestä tarkastuksesta laaditaan raportti vuosittain. Jokaisella johtoryhmän jäsenellä on omat tarkastuskohteensa ja johtoryhmällä on yhteisiä kohteita. Raportti vuoden 2022 sisäisen tarkastuksen kohteista annettiin hallitukselle helmikuussa 2023.

Huhtikuussa 2022 otettiin koekäyttöön uusi riskienhallintaohjelma. Ohjelmaan ostettiin kokonaisvaltaisen riskienhallinnan, sisäisen tarkastuksen, turvallisuushavaintojen, työn riskien ja väärinkäytösilmoitusten osuudet. Ohjelma tuli kaikkien käyttöön syksyllä 2022. Riskienarviointikohteiksi kaikille annettiin prosessien jatkuvuudenhallinta, tietoturva ja tietosuoja sekä tunnin sähkökatko. Kaikki riskienarviot ja sisäisen tarkastuksen kohteet raportoitiin ohjelman kautta.

Kunta osti ulkoista palvelua sisäiseen tarkastukseen. Yksi tarkastus tehtiin vuodenvaihteessa.

Taloudesta ja toiminnasta raportoitiin säännöllisesti toimielimille ja johtoryhmälle. Kuukausittain tehtiin kuukausitaulukot, jotka annettiin tiedoksi myös hallitukselle. Lautakunnat saivat talousraportit kuukausittain. Valtuusto sai toiminnan ja talouden osavuosikatsaukset. Konserniyhtiöiden raportit liitettiin osavuosikatsaukseen.

Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus sekä tavoitteiden saavuttaminen raportoidaan toimintakertomuksen palvelualuekohtaisessa osuudessa. Merkittävien poikkeamien syyt on selostettu.

Konserniyhtiöistä Hämeenkyrön Vesi tekee systemaattista riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa. Se tekee vuosittain suunnitelman ja raportin. Hämeenkyrön Jäähalli Oy ei tee dokumentoitua riskianalyysiä, mutta raporteissaan esittää arvion riskien muutoksista ja niihin varautumisesta. Muut yhtiöt eivät ole raportoineet riskienhallinnasta tai sisäisestä tarkastuksesta.

1.10 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus**Kunta****TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN**

Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulojen, eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään lisäksi tunnuslukuja.

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

TULOSLASKELMA	2022	2021
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
Toimintatuotot	14 604	14 457
Valmistus omaan käyttöön	51	45
Toimintakulut	-76 970	-74 506
Toimintakate	-62 314	-60 003
Verotulot	43 840	40 803
Valtionosuudet	26 010	23 918
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	11	4
Muut rahoitustuotot	286	274
Korkokulut	-541	-624
Muut rahoituskulut	-119	-21
Vuosikate	7 173	4 352
Poistot ja arvonalentumiset	-5 149	-5 290
TILIKAUDEN TULOS	2 024	-938
Tilinpäätössiirrot	77	77
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	2 101	-861
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toimintatuotot/Toimintakulut %	19,0	19,4
Vuosikate/Poistot, %	139	82
Vuosikate, euroa/asukas	699	421
Asukasmäärä	10 260	10 335

Toimintakate

Toimintakate on toimintatuottojen ja kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista.

Vuosikate

Vuosikate osoittaa tulo- ja investointien erotus, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin.

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Tunnuslukuun vaikuttaa kunnan koko, toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta. Luvussa on kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{vuosikate} / \text{poistot ja arvonalennukset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100, kunnan tulo- ja investointien riittää poistojen kattamiseen. Oletus on kuitenkin pätevä vain silloin, kun poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointimenoa. Vuonna 2022 kunnan tulo- ja investointien kattoi poistot hyvin ja tunnusluvun arvo oli hyvä.

Vuosikate euroa/asukas

Tunnuslukua käytetään arvioitaessa tulo- ja investointien riittävyyttä. Tavoitearvo saadaan jakamalla keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa.

Vuosikatteen tavoitearvo riippuu kunnasta ja kunnan investointitarpeesta. Isoimmat investoinnit ovat kunnalla takana, mutta ylläpitoinvestointeja täytyy tehdä jatkuvasti ja uusi tarpeita tulee esiin.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävä erä on poistoerokirjaus. Ylijäämäinen tilikauden tulos esitetään siirrettäväksi taseeseen edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- / alijäämään. Vuoden 2022 tulos oli ylijäämäinen.

TOIMINNAN RAHOITUS

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja sen tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

RAHOITUSLASKELMA	2022	2021
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	7 173	4 352
Tulorahoituksen korjauserät	-409	86
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 097	-4 180
Rahoitusosuudet investointi menoihin	46	88
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	616	365
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 328	711
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	0	0
Antolainasaamisten vähennys	17	20
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 375	-1 625
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 500	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 258	40
Rahoituksen rahavirta	-3 600	-1 566
Rahavarojen muutos	728	-855
Rahavarat 31.12.	10 735	10 007
Rahavarat 1.1.	10 007	10 862
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toiminnan ja invest. rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	6 405	452
Investointien tulorahoitus, %	235,0	106,4
Laskennallinen lainanhoitokate	1,4	0,8
Kassan riittävyys, pv	48	45
Asukasmäärä	10 260	10 335

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa

Tunnusluku, joka on positiivinen, ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja katetaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia veloitteita. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Arvon ollessa alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Rahavarat 31.12.

= rahoitusarvopaperit, rahat ja pankkisaamiset

Kassan riittävyys pv

= $365 \text{ pv} * \text{rahavarat } 31.12. / \text{kassasta maksut tilikaudella}$

Tunnusluku kuvaa kassan riittävyttä päivinä. Se ilmaisee, monenko päivän maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla.

RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	2022	2021
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	88	29
Muut pitkävaikutteiset menot	600	845
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	7 219	7 406
Rakennukset	43 259	44 756
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 753	12 977
Koneet ja kalusto	257	268
Muut aineelliset hyödykkeet	88	88
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 300	1 999
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	8 094	7 594
Muut lainasaamiset	153	170
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	54	54
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	76	118
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	18	20
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	2 011	1 908
Lainasaamiset	59	59
Muut saamiset	416	387
Siirtosaamiset	962	1 261
Rahoitusarvopaperit		
Joukkovelkakirjalainasaamiset	39	39
Muut arvopaperit	4 525	4 625
Rahat ja pankkisaamiset	6 171	5 344
VASTAAVAA	88 141	89 946

	2022	2021
	1 000 €	1 000 €
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	31 082	31 082
Muut omat rahastot	322	322
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	82	943
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 101	-861
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 118	1 195
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Muut toimeksiantojen pääomat	345	359
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	37 938	38 747
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	2 500	6 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	810	1 375
Saadut ennakot	5	15
Ostovelat	4 460	3 619
Muut velat	1 595	1 465
Siirtovelat	5 785	5 684
VASTATTAVAA	88 141	89 946

Taseen tunnusluvut	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	39,4	36,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	66,9	71,9
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	2 183	82
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	213	8
Lainakanta 31.12., 1000 €	41 247	46 123
Lainakanta 31.12., €/asukas	4 020	4 463
Lainat ja vastuut, 31.12., 1000 €	47 949	51 859
Lainat ja vastuut, 31.12., €/asukas	4 673	5 018
Lainasaamiset, 1000 €	153	170
Asukasmäärä	10 260	10 335

Omavaraisuusaste

$\% = 100 * (\text{oma pääoma} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{koko pääoma} - \text{saadut ennakot})$

Tunnusluku mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan kuntataloudessa pitää keskimäärin 70 %:n omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus

$\% = 100 * (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / \text{käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Käyttötulot muodostuvat toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Lainakanta 31.12.

= vieras pääoma – (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat)

Lainakanta tarkoittaa korollista vierasta pääomaa.

Lainat euroa / asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla em. lainakanta vuoden lopun asukasmäärällä. Lainamäärä pieneni edellisestä tilinpäätöksestä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= vieras pääoma – (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat) + vuokravastuut

Lainasaamiset 31.12.

= sijoitukseen merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat.

1 000 €**TULOT**

Toiminta	
Toimintatuotot	14 604
Verotulot	43 840
Valtionosuudet	26 010
Korkotuotot	11
Muut rahoitustuotot	286
Tulorahoituksen korjauserät	
- Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutusvoitot	-409
Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	46
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	616
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	17
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0
Kokonaistulot yhteensä	85 021

MENOT

Toiminta	
Toimintakulut	76 970
- Valmistus omaan käyttöön	-51
Korkokulut	541
Muut rahoituskulut	119
Tulorahoituksen korjauserät	
Pakollisten varausten muutos	
- Pakollisten var. lis. (+), väh. (-)	0
- Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustap-	
piot	0
Investoinnit	
Investointimenot	3 097
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten lisäykset	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 375
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	3 500
Kokonaismenot yhteensä	85 551

Täsmäytys:

Kokonaistulot – kokonaismenot =	-1
Muut maksuvalmiuden muutokset – rahavarojen muutos =	-1

1.11 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Konsernin rakenne

Tytäryhteisöt

- Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy, kunnan omistusosuus 100 %
- Ki Oy Hämeenkyrön Jokimetsä 65,49 %
- Hämeenkyrön Yrityspalvelut Oy 100 %
- Ki Oy Hämeenkyrön Teollisuustalo 100 %
- Hämeenkyrön Jäähalli Oy 100 %
- Hämeenkyrön Vesi Oy 50 %
- Hämeenkyrön Vanhustentalosäätio 100 %

Kuntayhtymät

- Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2,34 %
- Pirkanmaan liitto 1,95 %
- Sastamalan koulutuskuntayhtymä 8,80 %

Kunnan konsernitilinpäätöksen tarkoituksena on selvittää ne varat, velat ja vastuut, joihin kunnalla on omistajuuteen tai sopimukseen perustuvaa määräysvaltaa, velvoitteita ja vastuita.

Toiminnan ohjaus

Konserniohje on vuodelta 2018. Konserniohjeen tarkoituksena on luoda puitteet kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle, toimialamäärittelylle, hyvälle hallintotavalle ja raportoinnille. Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä ja näiden tytäryhteisöjä. Valtuusto hyväksyy myös kunnan omistajapolitiikan.

Konsernivalvonta

Kuntalain 47 § määrää kunnan tytäryhteisöjen toiminnasta ja konserniohjeesta.

Hallitus ohjaa konsernia antamalla ohjeita edustajilleen konserniyhtiöissä. Konserniyhtiöt toimittavat kerran vuodessa raportin toiminnastaan sekä tiedot konsernitilinpäätöstä varten. Tarvittaessa hallitus on pyytänyt raportteja useamminkin.

Raportointi

Yhtiöt raportoivat kunnalle konserniohjeen mukaisesti kahdesti vuodessa kirjallisin raportein. Toinen raportti tulee syksyn osavuositarkastukseen ja toinen tilinpäätökseen. Vuokraloyhtiön isännöitsijän kanssa on sovittu tilannekatsaus parin kuukauden välein ja aina tarvittaessa.

Ylimääräistä työtä aiheutui vuokraloyhtiöiden vuokralaskutusten epäselvyyksien selvittelystä.

Muutokset konsernissa

Yrityspalveluyhtiön toiminta siirrettiin kunnan omaksi toiminnaksi vuoden 2022 alusta. Yhtiön lopettamistoimia tehtiin vuoden aikana, mutta työ ei edennyt vielä loppuun asti. Kunta maksoi Saskylle 1 milj. euroa pääomaosuutta. Maksu maksettiin kahdessa erässä vuosina 2021 ja 2022.

Arvio mahdollisesta tulevasta kehityksestä

Vanhustentalosäätiön toiminnan lopettamismahdollisuuden selvittelyä jatketaan. Tavoitteena on saada asia päätökseen tämän vaalikauden aikana. Jäähalliyhtiöön jouduttaneen lisäämään panostusta, jos yhtiön toimintaa halutaan jatkaa.

Tavoitteet ja toteutuminen

Kuntalain 14 §:ssä säädetään valtuuston tehtäväksi omistajaohjauksesta ja konserniohjeesta päättäminen. Konserniohjeessa määritellään konsernivalvonnan menettelyt.

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen

Avaintavoite: Rakentava ratkaisuhakuinen ja kuntastrategiaa toteuttava päätöksentekokulttuuri

Tavoitetaulukossa on esitetty avaintavoitteen mukainen konkreettinen tavoite sekä tavoitetaso ja mittari. Tavoitteen toteutuminen raportoidaan osavuosisikatsauksessa ja tilinpäätöksessä.

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
Konserniyhtiöt on sidottu kuntastrategian toteuttamiseen	Tavoitetaso: kunnan asettamat strategian mukaiset tavoitteet käydään läpi yhtiön hallituksessa, yhtiö laatii omat yksityiskohtaiset tavoitteet ja ilmoittaa ne kunnalle ensimmäiseen kunnan osavuosisikatsaukseen. Mittari: Tavoitteet on määriteltävä vuoden alussa ja toteutuminen käsitellään vuoden 2022 toimintakertomuksessa	<p>Vanhustentalosäätiö Tavoitteet käytiin läpi säätiön hallituksessa 2.3.2022. Hallitus totesi, että konserniyhtiöille osoitetut tavoitteet soveltuvat huonosti säätiön toimintaan. Tavoitteista raportoitu osavuosisikatsauksessa ja tilinpäätöksessä.</p> <p>Jäähalliyhtiö Yhtiö hallitus on käynyt läpi konserniohjausta.</p> <p>Teollisuustalo Kunnan tavoitteet on käyty läpi hallituksessa.</p> <p>Hämeenkyrön Asunnonhankinta Hallitus on saanut konserniohjausta. Hallitus kävi kunnan tavoitteet läpi. Yhtiön toiminnassa otetaan huomioon kuntastrategia ja yhtiön oma strategia ja toimintaa kehitetään strategian mukaisesti.</p> <p>Muut yhtiöt eivät raportoineet käsittelyä.</p>

Strateginen päämäärä: Ohittamaton Hämeenkyrö

Avaintavoite: Ohittamattomat asumispalvelut

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
Valmistelussa oleva vuokratalo valmistuu annetun omistajaohjauksen mukaisesti.	Tavoitetaso: Osavuositarkastuksessa selostetaan toteutumisen eteneminen. Lopputulos toimintakertomuksessa. Mittari: Hanke toteutuu.	Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy - vuokratalohankkeen rakennuttajakonsultti valittiin. Vuokratalo nimettiin Helenanpuistonkulmaksi. Hankkeen suunnittelu eteni ja rakentaminen on tarkoitus aloittaa kesällä 2023.
Paikkakunnan tarpeita vastaava vuokra-asuntokanta määrällisesti ja laadullisesti	Tavoitetaso: tehdään vuokra-asuntokannan analyysi ja esityksen kehittämisen aikataulutetuksi toimintaohjelmaksi Mittari: Vuoden loppuun mennessä on määritelty esitys aikataulutetuista tavoitteista vuokra-asuntojen perusparantamiselle ja asuntotuotannolle.	Toimintaohjelmaa ei tehty. Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy - vuoden aikana tehtiin useita huoneistoremontteja - Kirkkokadulla uusittiin sadevesijärjestelmät ja salaojat - toteutettiin PTS:n mukaisia kunnossapitotöitä Ki Oy Hämeenkyrön Jokimetsä - yhtiö on teettänyt huoneistoremontteja ylläpitääkseen vuokra-asuntojen kunnan hyvänä. - yhtiöllä on suunnitelmia remonteiksi, joilla parannetaan asuntojen vuokrausasetta.

Strateginen päämäärä: Pirkanmaan vihreä helmi

Avaintavoite: Toteutetaan kestävää kehitystä

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
Toteutetaan Kestävä Hämeenkyrö -tavoitetta. Toimintamme on taloudellisesti, toiminnallisesti, sosiaalisesti kestävää ja siten myös ympäristöllisesti kestävää. Kunta tukee myös asukkaitaan löytämään kestävä elämäntavan mahdollisuuksia omassa elämässään.	Tavoitetaso: yhtiöt määrittelevät, miten kestävyys otetaan huomioon kaikessa toiminnassa Mittari: Määrittely ohjaa toimintaa ja toimenpiteet toteutetaan toimintakertomuksessa	Ki Oy Hämeenkyrön Asunnonhankinta - veden kulutus on saatu pienemmään - lämmönkulutus kaukolämpökohteissa on noussut, maalämpöaloissa laskenut Ki Oy Hämeenkyrön Jokimetsä - yhtiössä ei ole toteutettu merkittäviä energiatehokkuuteen liittyviä toimia Muut konserniyhtiöt eivät raportoineet.
Toiminta on ympäristövastuullista	Tavoitetaso: energian ja polttoaineiden säästö kuntien energiatehokkuuden toimintasuunnitelman KETS mukaisesti. Mittari: Energiatehokkuus kasvaa ja fossiilisen energian osuus vähenee. Tulokset osoitetaan toimintakertomuksessa.	Teollisuustalo on vaihtanut valaisimia led-valaisimiksi. Hämeenkyrön Vesi raportoi sähköenergian kulutuksen KETS-mukaisesti. Hämeenkyrön Asunnonhankinta on vaihtanut ulkovalaisimet led-valaisimiksi. Asukkaita on ohjattu säästämään sähköä ja on tiedotettu Astetta alemmas -kampanjasta. Porraskäytävien lämpötiloja on laskettu. Muut yhtiöt eivät raportoineet.

KONSERNITILINPÄÄTÖS JA SEN TUNNUSLUVUT

KONSERNITULOSLASKELMA	2022	2021
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	43 139	44 580
Toimintakulut	-106 474	-103 499
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	80	50
Toimintakate	-63 255	-58 869
Verotulot	43 779	40 743
Valtionosuudet	29 545	26 908
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	29	12
Muut rahoitustuotot	338	280
Korkokulut	-687	-825
Muut rahoituskulut	-262	-82
Vuosikate	9 487	8 167
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 090	-7 006
Omistuksen eliminointierot	283	396
Arvonalentumiset	-29	-116
Tilikauden tulos	2 652	1 441
Tilinpäätössiirrot	0	11
Tilikauden verot	-106	-205
Laskennalliset verot	-3	-78
Vähemmistöosuudet	-156	-418
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	2 387	750
Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2022	2021
Toimintatuotot/ toimintakulut %	41	43
Vuosikate/Poistot, %	133	115
Vuosikate, euroa/asukas	925	790
Asukasmäärä	10 260	10 335

Konsernituloslaskelman tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan tuloslaskelman tunnusluvut. Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnuslukujen arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja.

KONSERNI RAHOITUSLASKELMA	2022	2021
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	9 487	8 167
Tilikauden verot	-106	-205
Tulorahoituksen korjaukset	-667	100
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-5 480	-5 978
Rahoitusosuudet investointimenoihin	46	102
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 445	392
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 725	2 578
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	0	0
Antolainasaamisten vähennys	3	3
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 285	1 186
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 827	-2 907
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 549	-6
Oman pääoman muutokset	-587	-219
Muut maksuvalmiuden muutokset	817	30
Rahoituksen rahavirta	-4 859	-1 914
Rahavarojen muutos	-134	664
Rahavarat 31.12.	15 987	16 121
Rahavarat 1.1.	16 121	15 457
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut	2022	2021
Toiminnan ja invest. rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	4 228	-337
Investointien tulorahoitus, %	175	139
Laskennallinen lainanhoitokate	1,3	1,0
Kassan riittävyys, pv	50	52

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan rahoituslaskelman tunnusluvut. Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnuslukujen arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja.

KONSERNITASE

	2022	2021
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	326	119
Muut pitkävaikutteiset menot	943	1 603
Ennakkomaksut	4	107
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	8 253	8 398
Rakennukset	66 320	68 049
Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 472	13 762
Koneet ja kalusto	1 656	1 714
Muut aineelliset hyödykkeet	270	277
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	4 897	3 579
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	751	386
Muut osakkeet ja osuudet	538	612
Muut lainasaamiset	13	16
Muut saamiset	25	25
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	211	245
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	366	470
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	58	28
Lyhytaikaiset saamiset	6 678	6 736
Rahoitusarvopaperit	5 147	5 080
Rahat ja pankkisaamiset	10 840	11 041
VASTAAVAA YHTEENSÄ	119 768	122 247

	2022	2021
	1 000 €	1 000 €
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	31 082	31 082
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	296	296
Arvonkorotusrahasto	8	8
Muut omat rahastot	339	340
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	6 884	6 127
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 387	750
VÄHEMMISTÖOSUUDET	833	1 272
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	625	687
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	567	617
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	54 178	55 177
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	593	634
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	4 780	8 856
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	17 194	16 404
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	119 768	122 247

Konsernitaseen tunnusluvut	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	35	33
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	66	72
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	9 272	6 877
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € /asukas	904	665
Konsernin lainat 31.12., €/asukas	5 746	6 196
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	58 954	64 033
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	69 054	73 444
Lainat ja vuokravastuut, € /asukas	6 730	7 106
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	13	16
Kunnan asukasmäärä	10 260	10 335

Konsernin taseen tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan taseen tunnusluvut.

Konsernitaseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat konsernin omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan yleisesti pitää 50 % ylittävää omavaraisuutta. Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnuslukujen arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja.

1.12 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

Tilikauden tuloksen käsittely

Hallitus esittää tilikauden tuloksen 2 023 689,21 euroa käsittelystä seuraavaa: tuloutetaan poistoeroa suunnitelman mukaan 77 211,22 euroa ja siirretään tilikauden ylijäämä 2 100 900,43 euroa taseen edellisten tilikausien ylijäämään.

Kertynyt ylijäämä kunnan taseessa 31.12.2022 on 2 182 610,25 euroa.

Valtuusto hyväksyi talouden sopeuttamisohjelman helmikuussa 2022. Ensimmäinen sitä toteuttava muutostalousarvio hyväksyttiin huhtikuussa ja toinen kesäkuussa.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

Toimintakate on toimintatuottojen ja kulujen erotus. Se kertoo, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate on sama kuin nettomenot. Talousarvioluvut on pyöristetty tuhannen euron tarkkuuteen. Pyörityksen takia nettoluku ei ole aina suoraan menojen ja tulojen erotus.

Menovertailu, ulkoiset ja sisäiset menot (1 000 e)	TA 2022	TP 2022	poikkeama 1 000 e	toteut. %
Hallintopalvelut	4 376	4 103	-273	93,8
Perusturvapalvelut	45 196	45 578	382	100,8
Sivistyspalvelut	23 477	23 861	384	101,6
Elinympäristöpalvelut	10 837	11 618	780	107,2
Vesihuoltolaitos	1 430	1 641	211	114,7
Yhteensä	85 317	86 801	1 484	101,7

Tulovertailu, ulkoiset ja sisäiset tulot (1 000 e)	TA 2022	TP 2022	poikkeama 1 000 e	toteut. %
Hallintopalvelut	830	754	-77	-90,8
Perusturvapalvelut	8 488	9 447	958	111,3
Sivistyspalvelut	1 086	1 514	428	139,5
Elinympäristöpalvelut	10 345	10 421	76	107,2
Vesihuoltolaitos	2 199	2 351	152	106,9
Yhteensä	22 948	24 487	1 539	106,7

Nettomenovertailu (1 000 e)	TA 2022	TP 2022	poikkeama 1 000 e	toteut. %
Hallintopalvelut	3 546	3 349	-196	94,5
Perusturvapalvelut	36 707	36 131	-576	98,4
Sivistyspalvelut	22 392	22 347	-44	99,8
Elinympäristöpalvelut	493	1 197	704	242,9
Vesihuoltolaitos (nettotulo)	768	710	-58	82,4
Yhteensä	62 369	62 314	-54	99,9

Verorahoitus (1 000 e)	TA 2022	TP 2022	poikkeama 1 000 e	toteut. %
Kunnallisvero	37 150	38 336	1 186	103,2
Yhteisövero	3 050	3 194	144	104,7
Kiinteistövero	2 300	2 309	9	100,4
Yhteensä	42 500	43 840	1 340	103,2

Valtionosuudet (1 000 e)	TA 2022	TP 2022	poikkeama 1 000 e	toteut. %
Peruspalvelujen valtionosuus	27 471	27 488	17	100,1
Verotulojen tasaus	-6 533	-6 533	0	100,0
Opetus- ja kultt.t.valtionosuus	-1 028	-816	206	79,9
Verotulomenetysten kompensatio	5 438	5 875	437	108,0
Yhteensä	25 350	26 010	660	102,6

Investoinnit (1 000 e)	TA 2022	TP 2022	poikkeama 1 000 e	toteut. %
Menot	4 537	3 097	-1 440	68,3
Tulot	250	235	-15	94,1
Netto	4 287	2 862	-1 425	66,8

Investointien toteutuminen hankkeittain on käyttötalousosan jälkeen erillisenä listana.

Hyvinvointi

Vuonna 2022 on toimeenpantu laajaa hyvinvointisuunnitelmaa 2021–2025, jonka valtuusto hyväksyi 2021. Hyvinvointisuunnitelma painopisteinen on johdettu Pirkanmaan alueellisesta hyvinvointikertomuksesta. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä viedään toimeenpanoon talousarvion lisäksi palvelualueiden omissa toimintaa ohjaavissa suunnitelmissa.

Vuonna 2022 hyvinvointikoordinaattorin tehtävä oli sivistyspalveluissa, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori sosiaali- ja terveystalouksissa sekä yhdistysyhteistyö ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattori elinympäristö- ja sivistyspalveluilla. Vuoden lopussa tehtävät yhdistettiin pääosin uuteen hyvinvointikoordinaattorin tehtävään.

Kunnan hyvinvointiryhmä kokoontui neljä kertaa. Hallitus valitsee hyvinvointiryhmän.

Vuoden 2022 aikana valmisteltiin ja otettiin käyttöön sähköinen elintapaohjauksen palvelutarjotin ikäihmisille. Sähköisen palvelutarjottimen lisäksi kehitettiin elintapaohjauksen palvelupolku yhteistyössä liikunta- ja terveystalouksien kesken. Kouluikäisille lapsille harrastusmahdollisuuksia tarjottiin Harrastamisen Suomen malli -hankkeen kautta perusopetuksessa. Pirkanmaan laajuisessa Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla (KUPPI) hankkeessa kehitettiin ja pilotoitiin kulttuurilähetemällä ikäihmisille.

Ilmastonmuutostavoitteet

Kunta on sitoutunut Hinku-tavoitteisiin ts. vähentämään kasvihuonepäästöjä vuodesta 2007 vuoteen 2030 mennessä 80 %:lla. Päästövähennystavoite on kunnianhimoinen ja sen toteuttaminen edellyttää suunnitelmallisuutta.

Valtuusto hyväksyi kesällä 2020 Hämeenkyrön ilmasto-ohjelman. Ohjelma antaa askelmerkit hiilineutraalisuuden toteutumiseksi ja käytännönläheisiä ratkaisukeinoja, joilla aikaansaadaan myös muita yhteisiä hyötyjä.

Kunnan Hinku-työryhmä on perustettu vuonna 2017. Sitä päivitettiin vuonna 2019 ja 2021. Hinku-työryhmänä toimii nyt kunnan johtoryhmä.

Ilmastotyön nimi uudistettiin toimintaa paremmin kuvaavaksi Kestävä Hämeenkyrö -toiminnaksi.

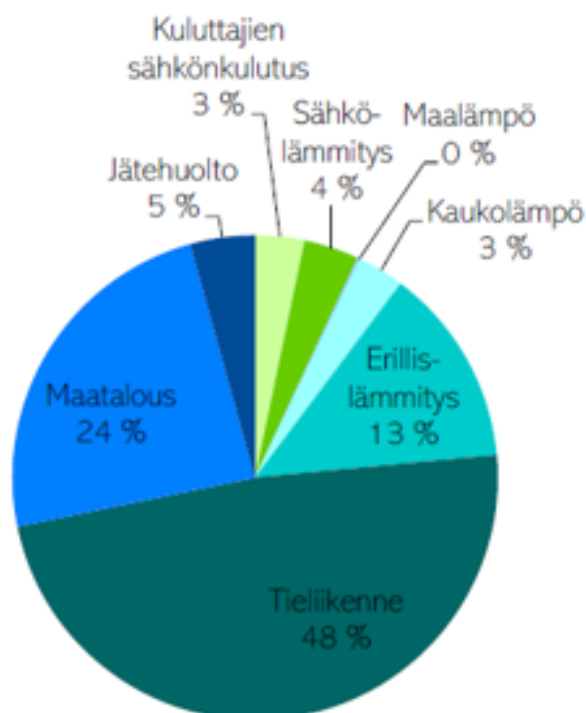
Hämeenkyrö aloitti yhteistyön ilmastotyössä lin kunnan kanssa vuonna 2019. Li haki kuntia kummikunnikseen ja valitsi ilmoittautuneista Hämeenkyrön.

Hinkutyöryhmäläisiä osallistui vuoden aikana useaan ilmastoaiheiseen webinaariin tai teematilaisuuteen.

Raportin mukaan

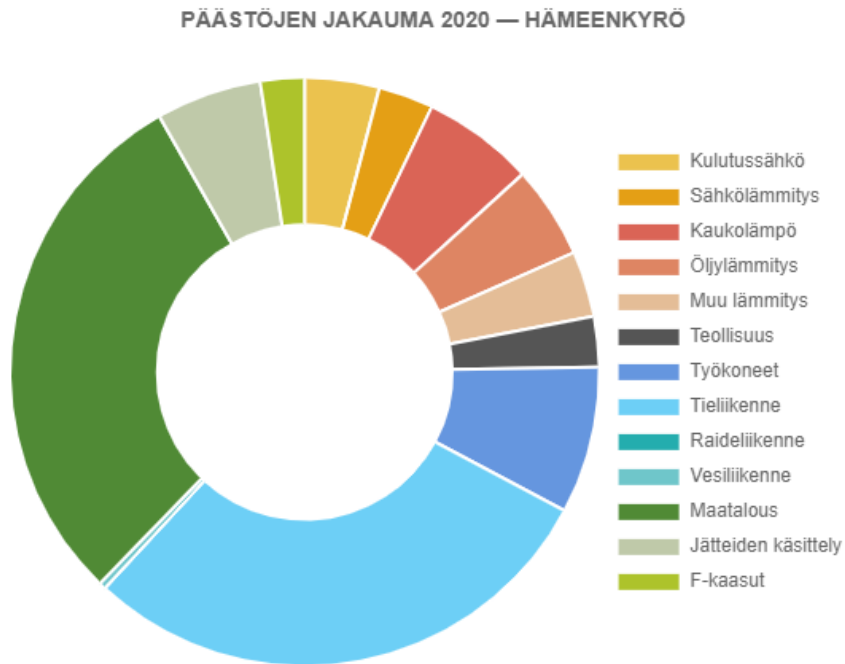
- Hinku-laskennan mukaiset kokonaispäästöt Hämeenkyrössä ovat laskeneet 22 % vuodesta 2007 vuoteen 2020, kaikissa hinku-kunnissa 35 %
- Hinku-laskennan mukaiset päästöt per asukas ovat laskeneet 23 % vuodesta 2007 – 2020, kaikissa hinku-kunnissa 37 %
- kaikki päästöt -laskennan mukaisesti kokonaispäästöt vähenivät vuodesta 2007 vuoteen 2022 47 %

Hämeenkyrön päästöt sektoreittain vuonna 2021 ilman teollisuutta CO2 raportin mukaisesti

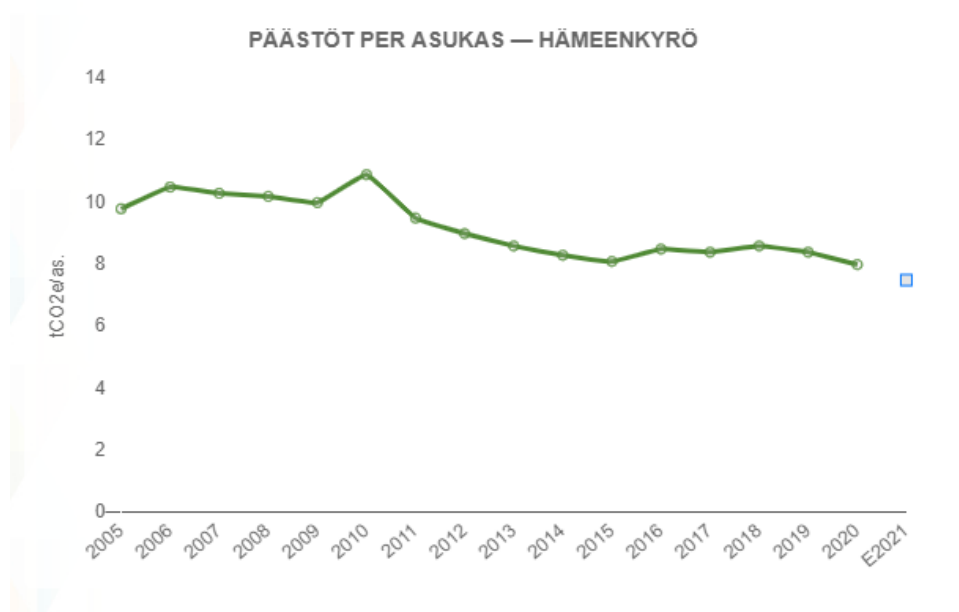

Energian loppukulutus vuonna 2021 oli yhteensä 411,7 GWh ilman teollisuutta. Energian loppukulutus kasvoi 16 prosenttia vuodelta 2020 vuoteen 2021.

Päästöjen jakauma Hämeenkyrössä 2020 Hinku-laskelman raportista

Asukaskohtaisten päästöjen kehitys Hinku-laskennan raportista

Hinku-laskelma: Kuntien tavoitteiden seurantaan tarkoitettu oletuslaskentamalli. Ei sisällä päästökaupaan kuuluvien teollisuuslaitosten polttoaineiden käyttöä, teollisuuden sähkönkulutusta, teollisuuden jätteiden käsittelyn päästöjä eikä kuorma-, paketti- ja linja-autojen läpiajoliikennettä. Alueella tuotetusta tuulisähköstä lasketaan kunnalle päästökompensaatio vuosittaisen sähkön päästökertoimen mukaisesti.

Kaikki päästöt laskelma: Kaikki Suomen kasvihuonekaasuinventaarion päästöt lukuun ottamatta teollisuuden prosessipäästöjä, kotimaan lentoliikennettä, jäänmurttajia ja maankäyttösektoria. Hinku-laskennasta poiketen mukana ovat kaikki teollisuuden päästöt ja läpiajoliikenne. Ei sisällä päästökompensatioita.

CO₂-raportissa kunnan kasvihuonepäästöt lasketaan kulutusperusteisesti siten, että sähkön ja kaukolämmön päästä kohdennetaan sille kunnalle, jossa ne kulutetaan. Jätteen- ja jäteveden päästöt kohdennetaan sille kunnalle, jossa ne ovat muodostuneet.

Yhteiset tavoitteet

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen

Avaintavoite: Kaikenikäisten kuntalaisten elämänlaadun edistäminen

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
Kuntalaisten yhdenvertaisuuden lisääminen. Yhdenvertaisuus on osa hyvinvointityötä.	Tavoitetaso: tehdään koko kuntaa koskevat ja kuntaa työnantajana koskevat yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat Mittarit: suunnitelmat on hyväksytty	Tavoite toteutui. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma hyväksyttiin hallituksessa joulukuussa. Suunnitelma on kaikkien saatavilla, työntekijöille kunnan intrassa ja kuntalaisille nettisivuilla.
Varmistaa hyvinvointityön jatkuminen hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä	Tavoitetaso: Hyvinvointityön edistämisen työnjako kunnan ja hyvinvointialueen kanssa. Mittari: Hyvinvointityön työnjako ja seurantamittarit on määritelty.	Toteutui osittain. Seurantamittarit on määritelty hyvinvointikertomuksessa. Työnjako hyvinvointialueen kanssa muotoutuu tarkemmin vuoden 2023 aikana.

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen

Avaintavoite: Korkealaatuiset kuntapalvelut Fiksulla kuntatyöllä

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
Hyvinvoiva työyhteisö. Toteutetaan henkilöstökysely joka toinen vuosi.	Tavoitetaso: Työyhteisö pysyy toimintakykyisenä ja hyvinvoivana myös muuttuvassa tilanteessa. Henkilöstökysely toteutetaan 2022. Mittari: Kokonaisarvosana on edellistä parempi	Tavoite toteutui. Kysely toteutettiin marraskuussa 2022. Tulosten käsittely alkoi vuoden 2023 alussa.
Kunnalle jäävä työyhteisö on henkilöstöpoliittisesti ja organisaationa valmis 2023 toteutamaan muutokseen	Tavoitetaso: Muutos käsitellään työnantajan ja ammattijärjestöjen yhteistoiminnassa. Henkilöstökertomus osoittaa toimintakyvyn ja henkilöstön hyvinvointitilanteen. Mittari: Uusi organisaatio ja hallintosääntö käsitellään vuoden loppuun mennessä.	Tavoite toteutui. Kuntaorganisaation muutoksena lakkautettiin perusturvalautakunta. Hyvinvoinnin strateginen ohjaus on hallituksella ja hyvinvointityön koordinointi sivistyslautakunnalla. Hallintosääntö päivitettiin.

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen

Avaintavoite: Rakentava ratkaisuhakuinen ja kuntastrategiaa toteuttava päätöksentekokulttuuri

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
<p>Päätöksentekijöiden ja kunta-laisten vuorovaikutuksen lisääminen</p> <p>Toteutetaan uusi osallistumisen foorumi hallintopalvelujen ja kirjaston yhteistyönä.</p>	<p>Tilaisuuksien määrä ja osallistujat: ainakin 4 tilaisuutta ja osallistujia 15 henkeä.</p> <p>Tilaisuudet lisäävät vuorovaikutusta uudella tavalla: Asiakaspalaute kerätään tapahtumien jälkeen.</p>	<p>Tavoite toteutui.</p> <p>Silta-Foorumin tilaisuuksina järjestettiin hallituksen kyselytunti, Nuoriso-Silta, Strategia-Silta ja Yhdenvertaisuus-Silta. Osallistujamäärän keskiarvo oli 20. Asiakaspalaute oli positiivista.</p>

Strateginen päämäärä: ohittamaton Hämeenkyrö

Avaintavoite: ohittamattomat palvelut

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
<p>Kunnalla on yritysalueiden kaavavalmius ja tonttien myyntivalmius eli riittävä tarjonta kun Hämeenkyröväylä otetaan käyttöön.</p>	<p>Tavoitetaso: Myyntivalmiit tontit ja markkinointi, neuvottelut, myynti</p> <p>Mittari: tarjolla olevien tonttien määrä</p>	<p>Tavoite toteutui.</p> <p>Hanhijärven työpaikka-alueen asemakaava hyväksyttiin valtuustossa 6.6. ja asemakaava tuli voimaan 24.8. Kaava-alue, pinta-alaltaan 63 ha, sisältää 15 uutta toimitilarakennusten (KTY) ja 9 kpl teollisuusrakennusten (T) rakennuspaikkaa. Tippavaaran yritysalueesta valmistuivat kaavaluonnokset, jotka olivat nähtävillä helmimaaliskuussa 2022. Palautteen käsittelyn jälkeen kaava eteni ehdotusvaiheen suunnitteluun ja pohjaselvityksiä täydennettiin.</p>
<p>Elinkeinopolitiikan uudistukselle asetetut välittömät tavoitteet toteutuvat. Elpo-toiminta on uudistunut</p>	<p>Tavoitetaso: Yritysvaikutusten arviointia tehdään aiempaa enemmän.</p> <p>Mittari: tehtyjen arviointien määrä</p>	<p>Tavoite toteutui osittain.</p> <p>Käytännössä palvelutuotannossa huomioidaan yritysten tarpeita ja näkökulmia eri vastuualueilla (mm. kaavoituksessa), mutta niitä ei dokumentoitu erikseen.</p>
<p>Kunnalla on aktiivinen palveluasenne ja palvelulupauksena tavoite tuottaa ratkaisuja siihen kysyntään, jota tarjonnalla saadaan aikaan.</p>	<p>Tavoitetaso: Elinkeinopoliittisen yritysbarometrin tulokset selvästi edellistä paremmat</p> <p>Mittari: barometrin tulokset</p>	<p>Tavoite ei toteutunut.</p> <p>Kuntabarometri 2020 Hämeenkyrön keskiarvo 2,42 ja sijoitus 21/21.</p> <p>Kuntabarometri 2022 Hämeenkyrön keskiarvo 2,23 ja sijoitus 20/20</p>

Strateginen päämäärä: Pirkanmaan vihreä helmi

Avaintavoite: Toteutetaan kestävää kehitystä

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
<p>Kunta on valinnut toimintatavakseen kestävyden kaikessa toiminnassa. Toimintamme on taloudellisesti, toiminnallisesti, sosiaalisesti kestävä ja siten myös ympäristöllisesti kestävä. Kunta tukee myös asukkaitaan löytämään kestävä elämäntavan mahdollisuuksia omassa elämässään.</p>	<p>Tavoite: palvelualueet ovat valinneet Agenda 2030 teemoista ajankohtaisimmat teemat toimintaansa varten. Teemat tunnetaan ja ne ovat esillä. Toimenpiteillä osoitetaan teemojen hyväksi tehty työ.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Talousarvio 2022 ja taloussuunnitelma 2023 sopeutetaan tulorahoituksen kannalta kestävälle tasolle. • Organisaatio perustuu vuodesta 2023 alkaen selvästi nykyistä pienempään järjestämisvastuuseen. • Työttömyys ja muut syrjäytymistä aikaansaavat tai hyvinvointia heikentävät indikaattorit eivät heikkene. • Päästöjen kehitys/kompensaatiot kestävä toimintatavan mukaisia. Liikenteen ja energian suoritteet keskeisiä. Vertailu ilmasto-ohjelman painopisteisiin. 	<p>Tavoite toteutui osittain. Kestävyys otettiin teemaksi uuteen kuntastrategiaan. Vuoden aikana tehtiin neljä muutostalousarviota, joilla talouden sopeuttamisohjelma otettiin käytäntöön. Vuoden 2023 talousarvio on ylijäämäinen.</p> <p>Organisaatiomuutoksena lakautettiin perusturvalautakunta ja perusturvan palvelualue vuoden 2022 lopussa. Pirkanmaan hyvinvointialueen palvelukseen siirtyi 356 henkilöä, joista 278 vakituista henkilöstöä.</p> <p>Työttömien määrä väheni 2021 joulukuun 414:sta joulukuun 2022 380:een, työttömyysprosentin ollessa 8,1 %</p> <p>Kokonaispäästöt CO2 ovat olleet noin 1 %-yksikön kasvussa vuosina 2020-2022. Kasvua on eniten tieliikenteen päästöissä. Kuluttajien sähkönkulutuksessa ja sähkölämmityksessä myönteistä kehitystä jo 2020-2021.</p> <p>Ilmasto-ohjelman painopisteiden toteutumista ei raportoitu erikseen.</p>

Strateginen päämäärä: Pirkanmaan vihreä helmi

Avaintavoite: Kestävä ja resurssitehokas toimintatapa kuntataloudessa

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
Järjestetään palvelut taloudellisesti kestäväällä tavalla	Tavoite: Sopeuttamisohjelman toteutuksen vaatimat päätökset saadaan tehdyksi. Mittarina tasapainoinen talous vuoden 2023 talousarvion valmisteluun.	Tavoite toteutui. Sopeuttamisohjelman toimet vietiin talousarvioon kahdessa muutostalousarviossa. Vuoden 2023 talousarvio on tasapainossa.
Kuljetuskilpailutuksessa vahva ympäristönäkökulma	Tavoite: puhtaiden autojen direktiivin toteutus parhaalla saatavalla tavalla, tarkkaa numerotavoitetta ei voi asettaa. Mittari: numerotieto direktiivin täyttävien autojen osuudesta.	Tavoite ei toteutunut. Kilpailutus siirtyi vuodelle 2023.

2.2. Sopeuttamisohjelman toteutuminen

Sopeuttamisohjelman raportointi tehdään yhteenvetotaulukkomuodossa. Tähän on koottu kaikki vuodelle 2022 kuuluvat sopeuttamisohjelman kohteet ja kerrottu, kuinka sopeuttaminen on toteutunut.

Jokaiseen keinoon on kirjoitettu toteutui / toteutui osittain / tai ei toteutunut. Jos toteutus siirtyi tuleville vuosille, se mainitaan, mutta ei selosteta tarkemmin, koska asia ei koske vuotta 2022. Sopeuttamisohjelman tulevien vuosien toteutuminen selostetaan osavuosikatsauksissa ja tulevissa tilinpäätöksissä. Sopeuttamisohjelman toteutumista on selostettu lisää palvelualueiden omissa osuuksissa.

Vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma tarkoittaa tässä valtuuston muutostalousarviossa tekemiä päätöksiä vuoden aikana, esim. vuodelta 2022 otettiin pari kohdetta jo vuodelle 2023, yksi jaettiin kahdelle vuodelle ja yhden toteutumattomuus tiedettiin jo muutostalousarviossa.

Sopeuttamisohjelman päätöksessä valtuustossa helmikuussa oli vuoden 2022 sopeutuskohteiden yhteenlasketuksi summaksi mainittu 610 500 euroa. Tästä yhteenlaskusummasta puuttui ohjelmassa mainitut demokratiaan liittyvät kulut eli valtuuston kokous ilman kokouspalkkiota 5 500 euroa ja etäkokousmallin toteutus 2 000 euroa, yhteensä 7 500 euroa. Oikea sopeuttamisohjelman alkuperäinen tavoiteluku on 618 000 euroa.

Sopeuttamisen keinot ja toimenpiteet, vuoden 2022 kohteet	Alkuperäinen sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Vuoden aikana muutettu sopeuttamisohjelma 2022, euroa	Sopeutuksen toteutuminen, euroa	Eurotavoitteen toteutuminen	To-teuma% vrt. alkup. sop.ohj.	Tot% vrt. vuoden aikana muut. sop.ohj.	Asian eteneminen
Demokratia							
Luottamushenkilöiden lehtitilaukset				Toteutui			Kuntalehden tilaus lakkautettiin 1.9.2022. Oli sopeuttamisohjelmassa vuodella 2023. Eurosäästö 2 600 euroa.
Luottamushenkilöt kokoontuvat yhden kokouksen ilman palkkiota	5 500	5 500	5 500	Toteutui			Kesäkuun valtuusto kokoontui ilman kokouspalkkioita.
Valtuuston koon pienentäminen				Toteutuu			Syyskuun valtuusto päätti valtuuston kooksi 31 valtuutettua. Muutos tulee voimaan seuraavaan valtuustokauden alusta.

Etäkokousmalli	2 000	2 000	200	Toteutui osittain			Kokoukset toteutuivat pääasiassa läsnäolokokouksina. Säästötavoite toteutui osittain. Säästö tulisi matka- ja tarjoilukuluista.
Hallintopalvelut							
Osallistuvan budjetoinnin raha pois	10 000	10 000	10 000	Toteutui			Määräraha poistettiin ensimmäisessä muutostalousarviossa.
YHT.	17 500	17 500	15 700		89,7	89,7	
Perusturvapalvelut							
Lastensuojelun palveluiden menojen vähentäminen	50 000	50 000	50 000	Toteutui yli tavoitteen			Palveluiden ostot tilinpäätöksessä n. 1 milj. euroa. 50 000 euron menovähennystavoite ylittyi 225 000 eurolla.
Vammaispalveluiden ostojen vähentäminen	50 000	50 000	50 000	Toteutui yli tavoitteen			Vammaispalveluiden ostot tilinpäätöksessä n. 1,5 milj. euroa. 50 000 euron menovähennystavoite ylittyi 18 000 eurolla.
Sosiaalityöntekijän vakanssin muuttaminen sosiaaliohjaajan vakanssiksi	10 000	10 000	10 000	Toteutui			
Keskusvaraston ja hoitotarvikkejakelun prosessin tehostaminen	10 000	10 000	10 000	Toteutui yli tavoitteen			Varaston kiertonopeus kasvoi, jonka seurauksena varaston arvo väheni. Varaston arvo 31.12. oli 24 000 euroa. Varaston arvo väheni edellisestä vuodenvaihteesta 40 000 euroa.
Tk-sairaalan matkustus- ja kuljetusmenojen vähennys	10 000	10 000	10 000	Toteutui yli tavoitteen			Matkustus- ja kuljetusmenot tilinpäätöksessä 30 300 euroa. 10 000 euron menovähennystavoite ylittyi 6 000 eurolla.
YHT.	130 000	130 000	130 000		100,0	100,0	
Sivistyspalvelut							
Päiväkotien johdon virkajärjestelyt ja nimikemuutos	15 000	15 000	0	Toteutui osittain			Virkajärjestelyt ja nimikemuutokset toteutuneet. Päätökset on tehty. Säästövaikutukset tulevat vuodesta 2023 alkaen.
Poistetaan 5-vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus 20 h/viikko, tulolisäys	63 000	26 000	26 000	Toteutui osittain			Toteutui 1.8.2022 alkaen. Sopeuttamisohjelmassa oleva summa on koko vuoden tulojen lisäys. Vuodelle 2022 kohdistui 26 000 euroa. Alkuperäisen sopeuttamisohjelman euromäärä todettiin liian suureksi muutostalousarviossa. Vuodella 2023 on loppuosa sopeuttamistavoitteesta. Toteuma oli 26 000 euroa.

Esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen.	145 000	145 000	145 000	Toteutui			Toteutui. Euroissa viiden kuukauden säästö.
Perusopetuksen ryhmäkokojen tasaaminen	12 500	12 500	12 500	Toteutui			Toteutui 1.8.2022 alkaen. Euroissa viiden kuukauden säästö.
Kirjastoautopalvelujen lopettaminen	25 000	25 000	20 200	Toteutui osittain			Kirjastoauton myynnin aiheuttama toiminnallisten menojen vähennys toteutui osittain. Auton myyntitulo 27 500 euroa ei ole mukana tässä luvussa. Menojen vähennys oli 20 200 euroa. Kirjaston nettomenot tilinpäätöksessä n. 540 000 euroa ilman kirjastoauton myyntituloa.
YHT.	260 500	223 500	203 700		78,2	91,1	
Elinympäristöpalvelut							
Tonttikauppa - vaikutus toimintakatteeseen, myyntivoittojen lisäys	40 000	40 000	40 000	Toteutui yli tavoitteen			Asuintontteja on vuoden alusta 9 kpl 298 000 eurolla ja yritystontteja 6 kpl 252 700 eurolla. Vaikutus toimintakatteeseen myyntivoittona 325 300 euroa. Alkuperäisessä talousarviossa myyntivoitto oli 50 000 euroa, sopeuttamishjelmassa korotettiin 90 000 euroon.
Rakennusoikeuden myyntimahdollisuudet ja Hämeenkyrönväylän tiepohjan korvaustulot	200 000	200 000	0	Ei toteutunut			Siirtyi tuleville vuosille. Hollitien alueen kattavan viite-suunnitelman ja kaavamuutoksen valmistelu aloitettiin. Hämeenkyrönväylän korvaukset ennakoidaan tulevan 2023. Kunnan rakentamattomien tonttien myynti käsitellään 2023.
Lämpötilan laskeminen palvelurakennuksissa yhdellä asteella	10 000	0	0	Ei toteutunut			Sähkön ja lämmityksen kulut ylittivät talousarvion energiahintojen nousun vuoksi. Alkuperäisessä talousarviossa 1 233 000 euroa, muutostalousarviossa 1 644 000 euroa, toteuma 1 915 000 euroa.
Lupapalveluiden taksat tarkistetaan, tulolisäys		17 300	0	Ei toteutunut			Muutostalousarviossa taksojen tulotavoitetta nostettiin 17 300 eurolla eli sopeuttamishjelmaa enemmän. Lautakunta korotti lupapalveluiden taksoja 10 % 1.6. alkaen, mutta tavoitteeseen ei silti päästy. Syynä oli yleinen taloustilanne, joka vaikutti rakentamishankkeiden käynnistymiseen. Tulot talousarviossa 165 400 euroa, toteutui 138 000 euroa, tulot alle talousarvion 27 400 euroa.

Vesihuoltolaitoksen taksoja korotetaan vastaamaan lainsäädännön vaatimusta. Erityisesti perusmaksua korotetaan.	10 000	10 000	10 000	Toteutui			Lautakunta korotti vesihuoltolaitoksen perusmaksua 5 % 1.10. Arvioitu lisä tuloihin jatkossa 5 000 euroa/v. Lautakunta korotti vesihuoltolaitoksen ja huleveden perusmaksua ja jäteveden perusmaksua 5 % 1.10. Arvioitu lisä tuloihin jatkossa 11 000 euroa/v. Tulot alkuperäisessä talousarviossa 2,2 milj. euroa, toteutui 2,35 milj. euroa. Tulojen lisäys 162 000 euroa. Lisäyksestä kaikki ei johdu taksojen korotuksesta. Taksan korotuksen vaikutusta ei voi suoraan laskea.
YHT.	260 000	267 300	50 000		19,2	18,7	
Sopeuttamisohjelman sisältämät menovähennykset ja tulolisäykset yhteensä	668 000	638 300	399 400		59,8	62,6	

Sopeuttamisohjelman toteutumista arvioitaessa ei kannata ottaa mukaan kiinteistöveroselvitykseen varattua määrärahaa, sillä se ei kulunut kokonaan ja käyttämättä jäänyt menomääräraha vääristä sopeuttamisohjelman käyttötalousmenoja vähentävän tuloksen. Tässä kuitenkin laskelma, jossa on kaikki kohteet mukana.

Kiinteistöveroselvitys, menolisiä, koko määräraha ei kulunut	-100 000	-100 000	-40 000	Toteutui osittain	40,0	40,0	Hanke ei edennyt niin nopeasti, kun sopeuttamisohjelmaa tehtäessä suunniteltiin. Vuoden 2022 aikana ehdittiin käydä läpi 523 rakennusta 260 kiinteistöllä. Kulut noin 40 000 euroa. Kiinteistöverotuoton lisäys noin 20 000 euroa vuodessa vuoden 2022 inventointien osalta. Hanke jatkuu.
Sopeuttamisohjelman sisältämät kaikki kohteet, nettovaikutus yhteensä	568 000	538 300	359 400		63,3	66,8	

Alkuperäisen helmikuussa hyväksytyin sopeuttamisohjelman nettovaikutus oli 618 000 euroa. Sopeuttamisohjelmassa hyväksytyistä keinoista jätettiin toteuttamatta valtuuston huhtikuuisella päätöksellä 50 000 euron Kelan sakkomaksujen alentaminen. Tämä menojen vähennys oli mukana jo alkuperäisessä talousarviossa 2022 ja se jäi epähuomiossa mukaan sopeutusohjelmaan. Sopeuttamisohjelman perusteluissa säästö oli laskettu vuoden 2020 menotasosta. Vuoden 2022 talousarvioluku oli jo valmiiksi tämän säästötavoitteen mukainen. Tämän vähennyksen jälkeen sopeuttamisohjelman tavoite oli 568 000 euroa.

Seuraavalle vuodelle siirtyvät sopeuttamisohjelman kohteet

- Päiväkotien johdon virkajärjestelyt ja nimikemuutos 15 000 euroa toteutuu vuodesta 2023 alkaen
- Rakennusoikeuden myyntimahdollisuudet ja Hämeenkyrönväylän tiepohjan korvaustulot 200 000 euroa siirtyi toteutuvaksi vuodesta 2023 alkaen

Sopeuttamisohjelman toteutumisprosentti

Laskentatapa	Toteutumisprosentti
Menovähennykset ja tulolisäykset verrattuna alkuperäiseen sopeuttamisohjelmaan	59,8
Menovähennykset ja tulolisäykset verrattuna muutettuun sopeuttamisohjelmaan	62,6

Eurottamattomat sopeuttamisen keinot	
Pikkusillan myyminen	Toteutui. Kohde on myyty Huutokaupat.com:n kautta hintaan 66 050 euroa vuoden 2023 puolella.
Niementien paloaseman myyminen	Toteutui. Niementien paloasema myytiin Huutokaupat.com:ssa hintaan 144 444 euroa. Myyntivoitto 84 000 euroa.
Siljantien paloaseman myyminen	Ei toteutunut. Siljantien paloaseman nykyisen vuokralaisen sopimus päättyi syyskuussa. Kohde on osa sataman alueen kehittämiskokonaisuutta ja ikivanhan paloaseman kohtalo ratkeaa kaavoituksessa.
Muu myytävä omaisuus: pellot	Vuokrapellot on kartoitettu. Valmistelu jatkuu kaavatoimikunnassa vuonna 2023.
Hallinnon tukipalvelutiimi	Toteutui. Palvelujohtajat valmistelivat hallitukselle raportin asian valmistelusta. Hallitus totesi, että valmistelua ei jatketa.
Vapautuvan perheohjauksen toimenkuvajärjestely	Toteutui. Kunnanhallitus perusti hyvinvointikoordinaattorin viran, toimenkuva tehtiin. Perheohjausta ei enää järjestetä varhaiskasvatuksessa. Hyvinvointikoordinaattori aloitti 1.12.2022.
Rehtoreiden kollegiaalisen johtajuuden purku	Toteutui. Johtava rehtori on nimitetty.
Perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta	Sivistyslautakunta teki kilpailutuksen. Yhtään tarjousta ei saatu. Päätettiin järjestää tois- tai seksi omana toimintana.
Kirjastoauton myyminen	Toteutui. Kirjastoauto myytiin hintaan 27 500 euroa.
Yksityisten omistamien ja kaavoitettujen asuntotonttien myyntiin saaminen	Toteutui. Yksityisten omistamat kaavoitetut asuntotontit löytyvät kunnan myytävät tonttisivuilta.

2.3 Hallintopalvelut

Palvelujohtaja: talous- ja hallintojohtaja Tiina Paloranta
Toimielimet: valtuusto, hallitus, tarkastuslautakunta ja vaaliviranomaiset

Hallintopalvelut yhteensä

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	4 211 500	4 241 700	4 376 100	4 102 900
Tulot	636 700	834 600	830 400	753 600
Netto	3 574 800	3 407 100	3 545 700	3 349 300

Sopeuttamisohjelma hyväksyttiin alkuvuonna ja se toimeenpantiin kahdessa muutostalousarviossa. Sopeuttamisohjelman toteutumista raportoitiin osavuositarkastuksissa. Hallintopalvelut toteutti oman osansa sopeuttamisohjelmasta. Kiinteistöveroselvitykseen varatut määrärahat eivät kuluneet kaikki, koska työtä ei ehditty tehdä niin nopeasti, kun sopeutusohjelmaa tehtäessä ajateltiin.

Vuoden aikana pidettiin kaksi omaa valmiusharjoitusta, joissa teemana oli pakolaisten vastaanottaminen. Kunta osallistui myös alueelliseen valmiusharjoitukseen.

Vuoden lopulla alkoi kasvaa riski sähköpulaan, mikä ilmenisi kiertävinä parin tunnin sähkökatkoina. Johtoryhmän johdolla kohotettiin valmiutta selviytyä sähkökatkojen aikana. Kuntalaistiedotusta varten tehtiin nettisivuille sähköpulaan varautumisohjesivu.

Riskienhallintaohjelma ja uusi taloussuunnittelu- ja raportointiohjelma otettiin koko kunnan käyttöön.

Hallintopalveluissa molemmat vastualueet alittivat talousarvion. Talousarvio toteutumaprosentti oli neton osalta 94,5 %. Talousarvio alittui 196 000 euroa.

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen

Avaintavoite: Rakentava ratkaisuhakuinen ja kuntastrategiaa toteuttava päätöksentekokulttuuri

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
Palkanlaskennan muutosprosessi toteutuu sujuvasti	Tavoitetaso: sujuva muutosprosessi Mittari: asiakaspalaute ja arvio sopimuksen toimivuudesta	Toteutettiin asiakaskysely palkanlaskentapalveluiden siirron onnistumisesta. Kyselyn vastausten perusteella muutos toteutui pääosin sujuvasti. Tulos vastaa myös henkilöstöpäällikön arviota muutosprosessin sujuvuudesta. Kyselyn vastauksia hyödynnetään jatkoyhteistyössä Sarastian kanssa.
Vahva omistajaohjaus	Tavoitetaso: vuorovaikutuksen lisääminen yhtiöiden toimitusjohtajien ja hallitusten kanssa, edellisenä vuonna aloitettuja koko hallitusten tappeamia jatketaan Mittari: hallituksen palaute omistajaohjauksen ja tiedon- saannin toimivuudesta	Hallitus keskusteli omistajaohjauksen toimivuudesta 6.2.2023. Hallitus totesi - tavoite on toteutunut - kehittämistä on vielä raportoinnissa
Laaditaan konserniohjauksen vuosikello	Tavoitetaso: vuosikelloksi laadittu suunnitelma konserniohjauksen toteuttamisesta tehdään konsernijohtoon yhteistyönä Mittari: vuosikello on tehty ja kunnanhallitus on sen hyväksynyt	Hallitus kävi konserniohjauksen vuosikellon läpi joulukuun kokouksessa.

Toimielimet ja johto

talous- ja hallintojohtaja Tiina Paloranta

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	2 243 500	2 046 700	2 135 100	1 944 400
Tulot	22 600	36 000	36 000	28 100
Netto	2 220 900	2 010 700	2 099 100	1 916 300

Toimielimet ja johto -yksikköön kuuluvat valtuuston ja hallituksen menot, vanhus- ja vammaisneuvosto, tarkastuslautakunnan toiminta, yrityspalvelujen hoidon menot sekä johto -kustannuspaikalle kunnanjohtajan ja talous- ja hallintojohtajan menot.

Vastuualue alitti menot 190 000 eurolla. Tulot alittuivat 7 900 eurolla, koska vaalien järjestämisestä saatava korvaus oli arvoitu liian isoksi. Nettomenot jäivät 183 800 euroa alle talousarvion.

Valtuusto kokoontui 7 kertaa, hallitus 26 kertaa, hallituksen henkilöstöjaosto 6 kertaa, tarkastuslautakunta 12 kertaa. Valtuusto ja hallitus pitivät lisäksi seminaareja. Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui 5 kertaa.

Vuoden aikana hyväksyttiin sopeuttamisohjelma sekä valmisteltiin ja hyväksyttiin neljä muutostalousarviota. Sopeuttamisohjelman toteutuminen raportoitiin osavuosisikatsauksissa.

Aluevaalit järjestettiin keväällä. Strategian päivityksen valmistelu aloitettiin.

Hallinnon tukipalvelut

henkilöstöpäällikkö Mira Hirvonen-Ylinen

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	1 968 000	2 194 900	2 241 000	2 158 500
Tulot	614 100	798 600	794 400	725 500
Netto	1 353 900	1 396 400	1 446 600	1 433 000

Hallinnon tukipalveluihin kuuluu hallintopalvelut, laskentapalvelut, henkilöstöhallinto ja tietohallinto.

Hallintopalvelut hoitaa valtuuston ja hallituksen toimistotyöt, keskusarkiston ja viestiliikenteen. Henkilöstöpalvelut hoitaa työnantajatehtävät, palkanmaksun koordinoinnin, työnantajailmoitukset ja -tilitykset sekä ohjauksen ja neuvonnan työsuhdeasioissa. Laskentapalvelut hoitaa kirjanpidon, tilinpäätöksen, laskujen kierrätyksen, maksuliikenteen ja taloustilastoinnin. Tietohallinto hoitaa perustietotekniikan ja nettisivujen yleisen ylläpidon.

Vastuualue alitti menot 82 500 eurolla. Tulot jäivät 68 900 euroa alle talousarvion. Nettomenot olivat 13 600 euroa alle talousarvion. Tietohallinnon yksikön menot ja tulot ovat yhtä suuret. Menot jäivät alle talousarvion ja tämän takia myös tulot jäivät alle talousarvion.

Hyvinvointialueuudistukseen valmistautuminen työllisti perustöiden lisäksi. Uusina ohjelmina otettiin käyttöön suunnittelu ja -raportointiohjelma sekä konserniohjelma.

2.4 Perusturvapalvelut

Palvelujohtaja: sosiaali- ja terveysjohtaja Tarja Soukko

Lautakunta: perusturvalautakunta
perusturvalautakunnan jaosto

Perusturvapalvelut yhteensä

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	46 494 600	44 361 500	45 195 600	45 577 700
Tulot	10 360 200	7 588 200	8 488 200	9 446 700
Netto	36 134 300	36 773 300	36 707 300	36 131 100

Perusturvapalvelut vastasi sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä. Palveluista suuri osa tarjottiin lähipalveluna sosiaali- ja terveyskeskuksessa. Vuoden 2022 alussa työllisyyspalvelut siirtyivät perusturvapalveluista elinympäristöpalveluihin.

Vuonna 2022 toimintaan vaikuttivat erityisesti koronapandemia, hoitohenkilöstön työtaistelutoimenpiteet ja valmistautuminen sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtymiseen Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle 1.1.2023.

Koronapandemia vaikutti edelleen palvelujen tuottamiseen. Koronatestausta jatkettiin kansallisten testauskriteerien mukaisesti. Koronarokotuksia annettiin THL:n ohjeistuksen mukaisesti. Koronan sairastavuus näkyi erityisesti keväällä ja syksyllä niin asiakkaissa kuin henkilöstössäkin. Tilanne kuormitti sekä poissaolojen että suojautumisvaatimusten vuoksi.

Hoitohenkilöstön työtaistelutoimenpiteet kestivät eri laajuisina useita kuukausia, mikä yhdessä koronan kanssa teki toiminnasta normaalia haastavampaa. Kaikki palvelut kuitenkin pystyttiin tuottamaan normaalisti ja suunnitellusti.

Hyvinvointialueen valmisteluun liittyvät tehtävät vaativat resursseja. Hyvinvointialueelle työstettiin ja toimitettiin vastauksia useisiin tietopyyntöihin, jotka liittyivät sopimuksiin, talouteen ja henkilöstötietoihin. Näiden lisäksi henkilöstö osallistui useisiin valmistelutehtäviin normaalien työtehtäviensä ohessa.

Henkilöstö siirtyi vuoden 2023 alusta hyvinvointialueelle liikkeenluovutuksella. Kunnan omistamat sosiaali- ja terveydenhuollon toimitilat siirtyivät hyvinvointialueen hallintaan 1.1.2023. Hyvinvointialue vuokraa tilat ainakin vuosiksi 2023–2025, laki mahdollistaa vuokrauksen vuoden 2026 loppuun. Hyvinvointialueelle siirtyi myös sosiaali- ja terveydenhuollon käytössä oleva irtain omaisuus.

Talousarvio sisälsi terveyskeskussairaalan toiminnan keskittämisen yhdelle 22 paikkaiselle osastolle. Paikkamäärä on ollut riittävä potilasmäärään nähden. Resursseja kohdennettiin palvelualueen sisällä palvelutarpeen mukaisesti erityisesti hoito- ja hoivatyön vastuualueella. Sote-uudistukseen liittyneiden palvelujen kehittämistä jatkettiin erilaisin hankkein ja valtionavustuksin myös vuonna 2022. Esimerkiksi sähköinen perhekeskus otettiin käyttöön, digitaalisia palveluita edistettiin ja moniammatillisia työtapoja kehitettiin.

Koko kuntaa koskeneen talouden sopeuttamisohjelman toimenpiteinä perusturvapalveluista vähennettiin lastensuojelun ja vammaispalveluiden ostopalvelujen sekä osaston kuljetuspalvelujen menot, muutettiin sosiaalityön vakanssi sosiaaliohjaajan vakanssiksi ja tehostettiin keskusvaraston ja hoitotarvikejakelun prosesseja. Perusturvapalveluissa sopeuttamisohjelman toimet toteutuivat ja menot toteutuivat sopeuttamisohjelman mukaisina tai sitä pienempinä.

Valtuuston hyväksymien muutostalousarvioiden jälkeen perusturvapalveluiden nettomenot olivat 36 707 327 euroa. Perusturvalautakunta päätti 2.11.2022 käyttösuunnitelman muutoksesta, jossa sekä tuloja että menoja lisättiin 900 000 euroa. Tässä vaiheessa huomioitiin mm. arvio korona-avustuksesta ja maksutuottojen lisäyksestä ja erikoissairaanhoidon menojen lisäys.

Koko palvelualueen tasolla nettomenojen toteuma oli talousarviota 576 000 euroa pienempi eli 36 131 058 euroa. Toteumaan vaikutti erityisesti tulojen ylittyminen yli 958 000 eurolla. Suurin yksittäinen syy oli valtion korona-avustus, jonka määrä oli 370 000 euroa ennakoitua enemmän. Avustus oli laskennallinen ja sitä saatiin yhteensä yli 700 000 euroa. Myös maksu- ja myyntituotot ylittivät talousarvion tuloarvion.

Toimintakulujen toteuma oli 382 000 euroa talousarviota suurempi. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän negatiivisen tuloksen kattamisesta kohdistettiin kuntiin laskut peruspääoman suhteessa. Hämeenkyrön osuus oli 192 000 euroa, joka kirjattiin avustusmenoksi perusturvapalveluiden käyttötalousmenoihin. Loput toimintakulujen ylityksestä muodostuvat tasaisesti henkilöstökulujen, palvelujen ostojen, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ja muiden toimintakulujen maltillisista ylityksistä, jotka johtuivat pääosin koronasta ja myös hintojen noususta kesken toimintavuoden.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteuma	Vastuhenkilö
Digitaalisten palveluiden käytön lisääntyminen	Sähköisen palvelukanavan Omaolon käyttö kasvaa	Tavoite toteutui.	ylilääkäri
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen (hyvinvointitavoite)	IPC-menetelmäosaajien määrä kasvaa 5 henkilöllä ja toteutuneet interventiot ovat 25 (yksi interventio sisältä 6 tapaamista). IPC=interpersonal counseling=interpersoonallinen ohjanta on nuorten masennusoireilun ehkäisyyn ja hoitoon tarkoitettu menetelmä.	Tavoite toteutui. IPC-menetelmäosaajia oli koulutuksessa 6 henkilöä, kolme henkilöä valmistui vuonna 2022 ja kolmen koulutus jatkuu vuonna 2023. Kunnassa työskentelevien koulutettujen määrä tulee olemaan 7 hlöä, kun kaikki valmistuvat. IPC-interventioiden määrä 30 kpl.	perhe- ja sosiaalipalveluiden vastuualueen päällikkö
Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistaminen	Perhekeskustoiminnan kehittäminen, sähköinen perhekeskus on käyttöön otettu	Tavoite toteutui. Sähköinen perhekeskus on käytössä, käyttöä vakiinnutetaan matalan kynnyksen ensivaiheen apuna	perhe- ja sosiaalipalveluiden vastuualueen päällikkö
Hoito- ja hoivatyön vastuualueen prosessin kehittäminen	Säännöllisistä kotihoidon käynneistä 3 % toteutetaan etähoivakäynteinä	Tavoite ei toteutunut. 1,5 % säännöllisistä kotihoidon käynneistä toteutettiin etähoivana. Asiakkaiden palvelutarve on edellyttänyt fyysisiä käyntejä. Valmius etähoivakäyntien lisäämiseen on olemassa, mikäli ne asiakkaiden tarpeisiin soveltuvat.	hoitotyön päällikkö

Hoito- ja hoivatyön vastualueen prosessin kehittäminen	Osaston kuormitusprosentti 22 paikalla on 85 %	<p>Tavoite toteutui.</p> <p>Kuormitusprosentti oli 80,8 % ja hoitoa tarvitsevat pääsivät osastolle viivytyksettä erikoissairaanhoidosta ja omalta poliklinikalta.</p> <p>Covid ja norovirus-epidemian vuoksi osaston paikat jouduttiin hetkellisesti sulkemaan ja pitämään pienemmällä käyttöasteella, joka alensi kuormitusprosenttia.</p>	hoitotyön päällikkö
--	--	---	---------------------

Perusturvapalveluiden hallinto
sosiaali- ja terveystoiminta Tarja Soukko

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	973 900	918 000	957 400	950 100
Tulot	29 700	0	0	19 900
Netto	944 200	918 000	957 400	930 300

Perusturvapalveluiden hallinto vastaa palvelualueen johtamisesta, toiminnan ja talouden seurannasta ja raportoinnista, perusturvalautakunnan ja jaoston työskentelystä sekä muista hallinnon ja talouden tehtävistä.

Perusturvalautakunta kokoontui 6 kertaa ja perusturvalautakunnan yksilöasioiden jaosto 1 kerran.

Hallinnon resursseja kohdentui perustehtävien lisäksi erityisesti hyvinvointialueen valmistelutehtäviin ja tietojen tuottamiseen. Lisäksi hallinnoitiin useita kehittämishankkeita.

Terveydenhuollon palvelut
ylilääkäri Tuomas Parmanen

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	20 579 100	19 382 400	20 237 200	20 913 600
Tulot	2 747 500	1 335 000	1 500 000	2 042 000
Netto	17 831 500	18 047 400	18 737 200	18 871 700

Terveydenhuollon palveluihin kuuluvat avosairaanhoido, suun terveydenhuolto, päihde- ja mielen-terveyspalvelut ja erikoissairaanhoido.

Avosairaanhoido tuottaa polikliiniset lääkäri- ja hoitajavastaanottopalvelut mukaan lukien kuvantamisen ja fysioterapiapalvelut. Suun terveydenhuolto tuottaa väestön ennaltaehkäisevät ja sairau- denhoidolliset suun terveydenhuollon palvelut. Päihde- ja mielenterveyspalveluihin sisältyvät avo- hoidolliset psykiatrisen ja päihdesairaanhoidajan palvelut, päihdesairaanhoidolliset katkaisuhoidot ja laituskuntoutukset sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut.

Erikoissairaanhoido sisältyy julkinen erikoissairaanhoido, josta suurin osa hankitaan Pirkanmaan sairaanhoidopiiriltä. Lisäksi erikoissairaanhoidon palveluita on hankittu palvelusetelillä.

Terveydenhuollon palveluissa elettiin vuoden 2022 aikana monien vaikutteiden alaista aikaa. Nor- maalien palvelujen tuottamisen lisäksi toimintaan ovat vaikuttaneet koronapandemia, työtaistelu- toimenpiteet, hyvinvointialueen valmistelutehtävät sekä palveluiden kehittäminen omaan toimin- taan ja PirSOTE-hankeeseen liittyen. Koronapandemiassa oli kaksi erillistä aaltoa kevätkaudella ja syyskautella. Vaikutuksina on näkynyt henkilöstön suurempi sairastavuus, mikä on johtanut palve- luiden ruuhkautumiseen. Lisäksi avosairaanhoidossa on edelleen otettu koronanäytteitä, mikä on vaatinut henkilöstöresursointia. Koronaan liittyen kustannuksia on kertynyt ennakoitua enemmän hoitotarvikkeista ja laboratoriopalveluista, mutta näihin saatiin valtionavustusta.

Erikoissairaanhoidon käyttö on jatkunut edelleen vaihtelevana. Kiireetöntä erikoissairaanhoido su- pistettiin koronapandemian ruuhkissa. Lisäksi pitkällinen työtaistelumenettely johti kiireettömän erikoissairaanhoidon toiminnan supistuksiin. Paremmen infektio- ja henkilöstötilanteen aikana taas erikoissairaanhoidon toimintaa tehostettiin.

Suun terveydenhuollossa ja päihde- ja mielenterveyspalveluissa toiminta on ollut vakiintunutta. Pal- veluihin on päässyt nopeasti.

Vastuualueen kehittämistyön painopisteet ovat olleet ennaltaehkäisevien palveluiden vahvistami- nen (hyvinvointityö), digitaalisten palveluiden käyttöönotto (OmaOlo, Videovisit), oikea-aikaiset ammattilaisresurssit ja tiedottamiseen ja viestintään panostaminen. Digitaalisista palveluista OmaOlo tarkoittaa sähköistä palvelukanavaa asiakkaille ja VideoVisit mahdollistaa ammattilaisten välisen etäyhteydenpidon. Vastuualueella on vuoden 2022 aikana oltu mukana hyvinvointialueen kehittämishankkeissa (PirSOTE). Digitaalisten palveluiden kehittäminen on painottunut Omaolon kehittämiseen. Omaolon suurin käyttö kohdistui koronaoirearvioiden tekoon.

Terveydenhuollon palveluiden nettomenot olivat noin 135 000 euroa suuremmat kuin viimeisimmässä käyttösuunnitelmassa. Tuotot ylittivät noin 540 000 euroa. Ylityksen syynä ovat arvoitua suuremmat valtion korona-avustukset ja sisäisten röntgenpalveluiden myyntituotot, joita ei ollut huomioitu talousarviossa. Röntgenpalvelut ovat myös sisäisenä menona vastuualueella, joten sen vaikutus kokonaisuuteen on pieni.

Toimintakulut ylittivät noin 675 000 euroa. Henkilöstömenot alittuivat noin 130 000 eurolla joutuessa siitä, että kaikkia lääkäriavustajia ei saatu täytettyä ja käytettiin jonkin verran vuokratyövoimaa, jonka menot ovat kirjanpidollisesti palvelujen ostoja. Palvelujen ostot kokonaisuudessaan ylittivät noin 530 000 eurolla. Vuokratyövoiman lisäksi ylitystä oli mm. erikoissairaanhoidon menoissa (+230 000 euroa) ja laboratoriopalveluissa (+90 000 euroa). Koronanäytteenottoon saatiin valtion korona-avustusta, mutta se näkyy tuotoissa. Erikoissairaanhoidon ylitykseen vaikuttaa merkittävästi Pirkanmaan sairaanhoitopiirin laskuttama peruspääoman korvaus alijäämän kattamisesta. Se oli 192 000 euroa ja siihen ei ollut talousarviossa varauduttu. Käyttösuunnitelman muutoksessa marraskuussa huomioitiin erikoissairaanhoidon menotarve ja siihen kate löydettiin palvelualueen sisältä.

Perhe- ja sosiaalipalvelut

perhe- ja sosiaalipalveluiden vastualueen päällikkö Leena Kyröjoki

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	10 309 200	9 018 900	8 909 400	8 659 300
Tulot	3 047 300	2 370 700	2 525 600	2 730 000
Netto	7 262 000	6 648 200	6 383 800	5 929 300

Perhe- ja sosiaalipalveluihin kuuluvat terveydenhoidon palvelut, sosiaalipalvelut ja vammaispalvelut.

Terveydenhoidon palveluja ovat neuvolapalvelut, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, lasten ja nuorten psykiatrisen sairaanhoidon, puhe- ja toimintaterapia, seulontapalvelut sekä terveysohjanta. Hämeenkyrössä syntyvyys on pysynyt suunnilleen samalla tasolla kuin edellisellä vuonna, ja lapsiperheiden neuvolakäynnit ovat toteutuneet asetuksen vaatimalla tavalla. Neuvolatoiminnassa on vahvistettu keinoja tukea pikkulapsiperheitä arjessa matalalla kynnyksellä. Perheille on tarjottu psykiatrisen sairaanhoitajan palvelua yksilö- ja ryhmämuotoisena sekä otettu käyttöön uusia matalan kynnyksen toimintatapoja (mm. kotikäyntityö yhdessä kotipalvelun kanssa). Erilaisia sähköisten palvelujen muotoja on kehitetty, mm. sähköisen perhekeskuksen palvelut. Toiminta- ja puheterapia-palveluihin on päässyt lähes jonottamatta. Mielenterveyden tukemisen teema on korostunut toiminnassa.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa nuorten psyykinen oireilu ja siitä aiheutuva tuen tarve on korostunut. Nuorten terveystapaamiset on järjestetty tarpeenmukaisesti yksilö- ja ryhmätapaamisina ja kehitetty avointa vastaanottotoimintaa mm. psykiatrisen sairaanhoitajan avulla. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden ja neuropsykiatrisen osaamisen kehittämistä on toteutettu eri palvelualueiden yhteistyönä mm. kouluttamalla lapset puheeksi- menetelmäosaajia sekä IPC- menetelmäosaajia yläkoululle (nuorten ahdistusoireilun hoitaminen perustasolla). Lisäksi on osallistuttu Elämä edessä -pilottimalliin kehittämiseen yläkoululla (nuoren mielenterveysongelmien varhainen hoitaminen hänen omassa ympäristössään).

Aikuisneuvolapalveluista on koordinoitu koronarokotusten järjestäminen THL:n ohjeistuksia noudattaen.

Sosiaalipalveluihin kuuluvat lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityö, perheoikeudelliset palvelut, perhetyö ja perheneuvola ja aikuisasiakkaiden sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut. Sosiaalipalvelut sisältävät myös maahanmuuttajien Hybridi-yksikön.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa lasten, nuorten ja perheiden tuen tarpeessa on korostunut lasten ja nuorten psyykinen oireilu. Lastensuojeluilmoitusten ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on pysynyt suunnilleen ennallaan edelliseen vuoteen verrattuna. Lasten ja nuorten matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden ja neuropsykiatrisen osaamisen kehittämistä on toteutettu eri palvelualueiden välisenä yhteistyönä (mm. nepsy-palveluohjauksen pilotti sekä Elämä edessä -pilotti). Uusia menetelmiä ja toimintatapoja on saatu otettua käyttöön (mm. systeeminen tiimimalli lapsiperheiden sosiaalityössä) ja sähköinen perhekeskus on julkaistu ja sinne on kerätty laajasti tietoa lasten, nuorten ja perheiden palveluista. Sosiaalipalveluissa lapsiperheille kotiin annettavia matalan kynnyksen palveluita on vahvistettu ja kehitetty (kotipalvelu, perheohjaus, perhetyö ja tehostettu perhetyö). Lastensuojelussa lakisääteinen asiakasmitoitus on ollut vuoden alusta alkaen enintään 35 lasta/ työntekijä ja mitoitus on toteutunut. Myös lastensuojelun lakisääteisissä määrärajoissa on pysytty.

Aikuisten sosiaalipalveluissa kehittämisen painopiste on ollut sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistyön ja moniammatillisen verkostoyhteistyön kehittämisessä. Vuoden 2021 lopulla toiminnan aloittanut moniammatillinen sote-tiimi on koonnut ammattilaiset terveydenhuollosta, sosiaalipalveluista ja työllisyyspalveluista. Tiimi on kokoontunut säännöllisesti koko vuoden, ja verkostoyhteistyö sosiaali- ja terveyspalveluiden ammattilaisten välillä on laajentunut. Työllisyyspalveluiden kanssa yhteistyössä on tehty suunnitelmia työikäisten sosiaalipalveluiden kokonaisuudesta ja yhteistyön jatkumisesta osan henkilöstöstä siirtyessä hyvinvointialueelle.

Ukrainan sota on näkynyt hybridiyksikössä kasvavina asiakasmäärinä. Hybridiyksikön toiminnan jatkumisesta v. 2023 osana hyvinvointialueen toimintaa on käyty neuvotteluita kunnan, hyvinvointialueen, Ely:n, Maahanmuuttoviraston ja SPR:n edustajien kesken. Taustalla on tilanne, että kotoutumislain muutoksen myötä alaikäisenä ilman huoltajaa maahan saapuneiden oleskeluluvan saaneiden asumisen järjestämisestä vastuu siirtyy hyvinvointialueelle, mutta vastaanotto toiminnan osuus ei ole siirtymässä.

Vammaispalveluissa järjestetään omana palveluna kaikille vammaisille tarkoitettua palveluohjausta ja sosiaalityön palvelua sekä kehitysvammaisille päivätoimintaa ja asumispalveluita kahdessa asumisyksikössä. Muita palveluita ovat mm. henkilökohtainen apu, kuljetuspalvelut, asunnon muutostyöt, asumispalvelut ja alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuki.

Vammaispalveluiden asumisyksiköiden arki on saatu pidettyä normaalina ja päivätoimintapalvelut ovat toimineet tavanomaisella tasolla koko vuoden ajan koronataudin esiintyvyydestä huolimatta. Uuden asumisyksikön tarvetta on viestitetty hyvinvointialueelle.

Maakunnallinen apuvälinekeskus on hoitanut asunnon muutostöiden ja apuvälineiden käytännön järjestelyt ja työt 1.1.2022 alkaen. Henkilökohtaisen avun ja kuljetuspalvelujen käyttö ja kustannukset ovat kasvaneet, kun asiakkaat ovat taas osallistuneet kodin ulkopuolisiin toimintoihin koronajan jälkeen. Henkilökohtaisen avun asiakasmäärä on ollut noususuuntainen, ja asiakkaat ovat yhä

enemmän käyttäneet palvelusetelillä järjestettyä henkilökohtaisen avun palvelua. Kuljetuspalvelujen saatavuudessa on alueella ollut haasteita, samoin kuin henkilökohtaisen avun ostopalvelussa. Uuteen vammaispalvelulakiin liittyen tehtiin hyvin aluetasosta valmistelutyötä. Näkökulmana on ollut se, että uusi vammaispalvelulaki tulisi voimaan 1.1.2023 mukanaan runsaasti uusia palveluita ja muutoksia soveltamiskäytäntöihin. Loppuvuonna on selvinnyt, että lain voimaantulo kuitenkin viivästyy alun perin suunnitellusta.

Sosiaali- ja vammaispalveluissa on siirrytty käyttämään 1.1.2022 alkaen sosiaalihuollon asiakastiedon Kanta-arkistoa. Asiakkuudet on siirretty uuteen KantaEfficia-asiakastietojärjestelmään alkuvuonna, mikä on aiheuttanut paljon lisätyötä.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden nettomenot olivat noin 450 000 euroa talousarviota pienemmät. Toimintatuotot ylittivät noin 200 000 eurolla, josta puolet muodostuu myyntituotoista eli kotikuntakorvauksista ja valtiolta saaduista korvauksista ja puolet maksutuotoista.

Toimintakulujen alitus oli noin 250 000 euroa. Suurimmat poikkeamat olivat henkilöstökuluissa ja palvelujen ostoissa. Henkilöstökulut ylittivät noin 160 000 euroa, kun vastaavasti palvelujen ostot olivat lähes 390 000 euroa talousarviota pienemmät. Henkilöstökuluihin saatiin PirSOTE-hankeavustusta. Muut menot toteutuivat lähes talousarvion mukaisina. Terveystieteiden ja sosiaalipalveluiden osavastuualueiden talousarviot alittuivat ja vammaispalveluiden ylittyi hieman.

Hoito- ja hoivatyön palvelut hoitotyön päällikkö Kati Kola-Huhtala

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	14 632 400	15 042 300	15 091 400	15 054 700
Tulot	4 535 700	3 882 600	4 462 600	4 654 900
Netto	10 096 700	11 159 700	10 629 000	10 399 800

Hoito- ja hoivatyön palveluihin kuuluvat kotihoito, asumispalvelut, terveyskeskussairaala ja täydentävät palvelut. Kotihoidon palvelut muodostuvat kotiin annettavista hoiva-, hoito- ja kotikuntoutuspalveluista, tukipalveluista, Päiväkeskus/Lähtöratoiminnasta ja 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien omaishoidon tuesta.

Asumispalvelut vastaavat ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen ja palveluasumisen palveluista sekä yksityisten palveluntuottajien valvonnasta. Asumispalveluita tuotetaan kunnan omana toimintana kahdessa yksikössä ja ostopalveluna yksityisten palveluntuottajien yksiköissä.

Terveyskeskussairaalan osaston tehtävänä on tarjota perusterveydenhuollon sairaalatasoista hoitoa ja kuntoutusta. Dialyysiyksikössä hoidetaan erikoissairaanhoidon palveluna munuaissairaita potilaita. Hämeenkyröläisten potilaiden lisäksi palveluja käyttävät myös muiden kuntien asukkaat.

Täydentävät palvelut tuottavat laitoshuollon, puhtaanapidon, välinehuollon ja keskusvaraston ja hoitotarvikejakelun palvelut.

Kotihoidon asiakkaiden ja palvelutarpeiden määrissä on ollut vaihtuvuutta vuoden 2022 aikana. Resurssit tarvittavien palveluiden järjestämiseen ovat olleet riittävät. Syksyn aikana kotihoidossa siirryttiin Pirkanmaalla pilotoituun palvelutarvelähtöiseen työvuorosuunnitteluun. Tavoitteena on vähentää hoitajien työn kuormittavuutta noudattamalla työaikaergonomiaa ja kohdentamalla henkilöstöresurssit vastaamaan asiakasvirtoja työvuorosuunnittelussa.

Ikäihmisten kotona asumista tukevaa matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa on vahvistettu Lähtörin palveluohjaajan aloittaessa tehtävässään syyskuussa. Lähtörin toimintaa on kehitetty kaikille avoimen toiminnan osalta yhdessä päivätoimintakeskus Aurinkorinteen henkilöstön, vapaaehtoisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Yksinäisten hämeenkyröläisten vanhusten hyväksi saadun testamentin varoin järjestettiin Etsivää vanhustyötä. Teeman alla järjestettiin Hyvä arki -kiertue linja-auton vieraillessa Hämeenkyrössä kahdeksalla eri pysäkillä tarjoten kohtaamispaikan ikääntyneille kuntalaisille. Etsivän vanhustyön työntekijän on tavoittanut puhelimitse ja tarvittaessa on tehty hyvinvointia tukevia kotikäyntejä.

Kotihoidon henkilöstöä on osallistunut PirSOTE-, PirKATI- ja PirKOTI- hankkeisiin ja hyvinvointialueen valmistelutyöryhmiin. PirKATI-hankkeen osalta kotihoidossa on lisätty etäratkaisujen (kuvapuhelin/tabletti) käyttöä mm. omaishoitoperheiden tukemisessa ja kotihoidon asiakkaiden kotikuntoutuksessa. PirKOTI-hankkeen tavoitteena on ollut asiakaslähtöisten palvelujen ja yhteisten toimintamallien suunnittelu; kotihoito 24/7, terveyspalveluiden integraatio, monialainen toimintakyvyn arviointi ja omaishoitajien toimintakyvyn tukeminen.

Ikäihmisten tehostetun palveluasumisen palvelutarve on pysynyt tasaisena. Kunnan omat tehostetun palveluasumisen yksiköt ovat olleet pääsääntöisesti täynnä. Resurssit palveluiden tuottamiseen ovat olleet riittävät ja vanhuspalvelulain edellyttämä henkilökuntamitoitus on toteutunut. Lisäksi palveluita on ostettu yksityisiltä palveluntuottajilta. Ostopalvelujen tarve on pysynyt vuoden aikana vakaana ja niiden tarve on vähentynyt vuoden takaiseen ajankohtaan verrattuna. Tehostetun palveluasumisen ostopalveluiden kilpailutus tehtiin alkuvuonna ja uusi sopimuskausi alkoi kesäkuussa.

Kurjenmäkikodin hissiremontti ja Siljnkodin lattiaremontti toteutettiin marras-joulukuussa. Siljnkodin asukkaat sijoitettiin remontin ajaksi väistötiloihin Kurjenmäkikodille ja terveyskeskussairaalan osastolle.

Kotihoidossa ja tehostetussa palveluasumisessa RAI-välineen käyttöä on tehostettu asiakkaiden toimintakykyarvioinneissa ja tiedolla johtamisessa päätöksenteon tukena. Vanhuspalvelujen asiakastytyväisyyttä on mitattu Kerro palvelustasi- Kansallinen vanhuspalvelujen asiakastytyväisyyskyselyllä, johon asukkaiden on ollut mahdollista osallistua.

Osaston potilaspaikkojen määrä muuttui vuoden alussa 22:een, mikä on ollut tarpeeseen nähden riittävä paikkamäärä. Osastolla on pystytty hoitamaan lähes kaikki hämeenkyröläiset potilaat. Dialyysihoidon tarvitsevien potilaiden määrä on kasvanut ja se on ollut enimmillään 19 potilasta. Muistipoliklinikalla on ollut vuonna 2022 yhteensä 74 asiakasta ja sen toiminta on vakiintunut.

Koronaa esiintyi koko vuoden ajan jonkin verran koko vastuualueen asiakkaisissa, potilaissa ja henkilökunnassa. Tilanne kuormitti henkilöstöä mm. suojautumisvaatimusten myötä. Sote-henkilöstön työtaistelutilanteesta johtuva ylityö- ja vuoronvaihtokielto asetti haasteita arjen työjärjestelyihin. Kesän aikana hoitohenkilökunnan saatavuudessa sijaisuuksiin oli haasteita, vaikka ylityö- ja vuoronvaihtokielto oli kesäajan tauolla. Tehostetun palveluasumisen omien yksiköiden kaikki asukaspaikat on pystytty pitämään avoinna ja kotihoidon asiakkaat saaneet suunnitellut palvelut.

Hoito- ja hoivatyön vastuualueella hoitohenkilöstön lääkehoidon osaamiskoulutus (LOVE-koulutus) on toteutettu laajasti. Potilastietojärjestelmä Lifecare-ohjelmisto on päivitetty ja henkilöstö koulutettu uuden version käyttöön.

Hoito- ja hoivatyön palveluiden nettomenot olivat noin 230 000 euroa talousarviota pienemmät. Alitus tulee talousarviota paremmin toteutuneista toimintatuotoista (+190 000 euroa), erityisesti kotikuntakorvauksista ja valtion korona-avustuksista.

Toimintakulut toteutuivat kokonaisuutena lähes talousarvion mukaisina, alitus oli noin 40 000 euroa. Palvelujen ostoihin käytettiin noin 100 000 euroa talousarviota vähemmän, mutta aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä avustukset ylittyivät hieman.

2.5 Sivistyspalvelut

Palvelujohtaja: sivistysjohtaja Kimmo Levänen

Lautakunta: sivistyslautakunta

Sivistyslautakunta

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	23 447 800	23 371 600	23 477 200	23 861 200
Tulot	1 383 500	1 031 300	1 085 600	1 513 900
Netto	22 064 300	22 340 300	22 391 700	22 347 300

Sivistyspalvelut tarjoaa kasvatus-, koulutus- ja vapaa-aikapalveluita kunnan strategian mukaisesti. Suurin osa sivistyspalvelujen toiminnasta on lakisääteistä toimintaa. Palvelut ovat pääosin käyttäjille maksuttomia tai käytöstä peritään vain osa todellisista kustannuksista. Palveluja käyttävät kaikenikäiset kuntalaiset, toiminnan pääpainotus on kuitenkin lapsissa ja nuorissa. Palvelualueella toteutetaan laajan hyvinvointikertomuksen painopisteitä.

Sivistyspalveluihin kuuluvat varhaiskasvatus-, esiopetus-, perusopetus-, lukiokoulutus- ja elämänlaatu- palvelut.

Sopeuttamisohjelman toteutus vietiin talousarvioon kahdessa muutostalousarviossa.

Sivistyspalvelut alitti talousarvion 44 400 euroa. Toteuma oli 99,80 %. Toimintakulut lisääntyivät edellisen vuoden tilinpäätöksestä 384 000 euroa.

Toimintavuonna on saatu hankerahoitusta merkittävä summa Suomen malli -hankkeeseen sekä muuhun kerhotoimintaan sekä ennaltaehkäisevään oppilashuoltoon. Lisäksi hankerahaa saatiin edelleen koronaviruksen vaikutusten tasoittamiseen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa.

Sivistyspalvelujen tulot toteutuivat 140 % ja kasvua edellisen vuoden tilinpäätökseen oli 130 400 euroa. Palvelujen ostoihin käytettiin yhteensä 5 122 100 euroa, 958 300 euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Henkilöstökulut olivat 14 102 400 euroa ja ylittivät talousarvion 554 200 eurolla. Palkkamenot ylittivät talousarvion 483 000 eurolla ja henkilösivukulut ylittyivät 71 200 eurolla. Henkilöstön lisäys on tehty henkilöstösuunnitelman mukaisesti tai hankerahoituksella. Selostus ylityksiin on vastuualueiden kohdalla.

Matkustus- ja kuljetuspalvelut olivat 1 032 400 euroa ja alittivat talousarvion 90 400 eurolla.

PALVELUALUEEN YHTEISET TAVOITTEET

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen
Yhteistyö nivelvaiheissa: kotivaka-esiopetus-perusopetus-alakoulu-yläkoulu-toinen aste/lukio. Harrastustoiminta ja vapaa sivistystyö	Yhteiset koulutuspäivät 2 kpl/vuosi	Tavoite toteutui. Koulujen aloitusveso (virkaehtosopimuksen mukainen koulutuspäivä) 9.8.2022 sisälsi yhteisenä osiona yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokoulutusta. Myös elämänlaatupalvelut oli koulutuksessa mukana. Marraskuussa järjestettiin kaksi yhteistä koulutuspäivää osalle varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opettajia. Esiopeuksen ja alkuopetuksen yhteistyötapoja kehitettiin syksyllä 2022.
Otetaan käyttöön yhdenmukaistetut kiusaamisen ehkäisyn mallit varhaiskasvatukseen, kouluille ja nuorisopalveluille	Malli otetaan käyttöön 2022	Tavoite toteutui. Kaikissa kouluissa ja päiväkodeissa on kiusaamista ehkäisevä malli. Valtuustoaloitteena tulleesta Etelä-Karjalan mallista tehty oma toimintamalli Hämeenkyröön (sivla 18.5.2022 §62) otettiin käyttöön.
Tehdään eri ikäryhmät kattava kulttuurisuunnitelma yhteistyössä eri osavastuualueiden ja yhdistysten kanssa	Suunnitelma valmistuu 2022	Tavoite ei toteutunut. Suunnittelu aloitettiin kulttuuriparlamentin kokouksessa 20.4. ja hämeenkyröläisten kulttuuritoimijoiden kokoontumisessa 4.5.2022. Jatkotoimpiteet ovat lykkäytyneet seuraavalle vuodelle väliaikaisten henkilöjärjestelyjen vuoksi.
Osallistetaan perusopetuksen ja lukion oppilaskuntien ja nuorisovaltuuston edustajat mukaan kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun (hinku, ruokailu)	Osallistaminen suunnitelmien valmisteluun toteutuu 2022	Tavoite toteutui. Nuoriso-ohjaaja oli mukana Silta-Foorumien suunnittelu-ryhmässä. Alakoulujen oppilaskunnat ovat järjestäneet kyselyn mm. kerhoista, pihoista ja kouluruuan maustamisesta.
Pumptrack-rata rakennetaan 2022 investointiohjelman mukaisesti	Rata valmistuu 2022	Tavoite toteutui. Rata valmistui, avajaiset pidettiin 19.8.2022

Hallinto- ja toimistopalvelut**talous- ja hallintopäällikkö Matleena Ylitalo** 20.4.2022 asti

ma. talous- ja hallintopäällikkö Liisa Neronen 21.4. - 30.5.2022

talous- ja hallintopäällikkö Liisa Neronen 1.6.2022 alkaen

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	336 100	383 100	367 200	358 200
Tulot	0	0	0	100
Netto	336 100	383 100	367 200	358 200

Sivistyslautakunta kokoontui vuoden aikana 10 kertaa. Kaksi kokouksista oli etäkokouksia. Lautakunta jatkoi tutustumista sivistyspalvelujen tiloihin ja kokouksia pidettiin Monitoimikeskus Sillan lisäksi Heinijärven koululla, Mahnalan Ympäristökoululla ja Kyröskosken koululla. Lisäksi lautakunta piti syksyllä talousarvioseminaarin.

Vastuualueella työskenteli 31.12. kuusi henkilöä. Hallintopalveluihin kuului vielä 2022 Itä-Satakunnan ammatillisen koulutuskuntayhtymän aikaisia eläkemaksuja 61 300 euroa. Tilinpäätöksessä näkyvät tulot koostuvat koulutuskorvauksista.

Varhaiskasvatus**varhaiskasvatuksen johtaja Kaisa Ojanen**

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	6 524 300	6 622 900	7 047 200	7 066 500
Tulot	428 100	393 300	439 300	476 900
Netto	6 096 200	6 229 600	6 607 900	6 589 700

Hämeenkyrön varhaiskasvatuksen menot koostuivat vuonna 2022 päiväkotitoiminnasta, perhepäivähoidosta, varhaiskasvatuksen palvelusetelitoiminnasta, avoimesta varhaiskasvatuksesta, hoidon tuista sekä ostopalveluista.

Vuonna 2022 Hämeenkyrön varhaiskasvatuksessa oli 20.9.2022 tilaston mukaan 485 lasta, joista päiväkodeissa 362 lasta, perhepäivähoidossa 11 lasta ja ostopalveluissa 5 lasta. Palveluseteliä käyttäviä hämeenkyröläisiä lapsia oli 107. Alle kolmevuotiaiden määrä on ollut kovassa kasvussa varhaiskasvatustalouksissa. Vuoden 2022 lopussa alle kolmevuotiaita oli palveluissa 22 lasta enemmän kuin vuosi sitten.

Varhaiskasvatus alitti talousarvion 18 300 eurolla, toteumaprosentti oli 99,72. Henkilöstömenot ylittivät talousarvion 283 000 eurolla. Kuukausipalkoissa ylitystä oli 171 800 euroa; tästä 69 000 euroa hanketyöntekijöiden kuukausipalkkoja (tulorahoitus avustuksissa). Esiopetuksen järjestämisen siirto ei tuonut kaikelta osin tarvittavia palkkarahoja varhaiskasvatukseen. N. 50 000 euroa kuukausipalkkojen ylityksestä johtuu esiopetuksen palkoista. Sijaiskulut ylittyivät 36 000 euroa.

Hoidon tukien (kotihoidontuki, yksityisen hoidon tuki, joustava hoitoraha) käyttö jäi 48 000 euroa alle talousarvion. Ikäluokkien pienentyminen sekä alle kolmevuotiaiden hakeutuminen varhaiskasvatustalouteen vaikuttaa kotihoidon tuen käyttöön.

Varhaiskasvatuksen palveluseteliin varattiin 920 000 euroa ja sitä käytettiin 913 000 euroa. Käyttäjämäärä kasvoi vuodesta 2021, koska elokuusta 2022 alkaen myös esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen myönnettiin palveluseteleitä. Varhaiskasvatus- ja esiopetuspaikkojen ostoon muilta kunnilta ja yksityisiltä toimijoilta varattiin 123 800 euroa ja siihen käytettiin 122 700 euroa. Asiakasmaksutuottoja kertyi 312 500 euroa, mikä on 21 700 euroa vähemmän kuin talousarviossa arvioitiin. Maksutuotot pienenevät 1.8.2022 voimaan tulleen indeksitarkistuksen vuoksi.

1.8.2022 alkaen varhaiskasvatustaloutta (540/2018) muutettiin lapsen saaman tuen osalta. Lain myötä varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea osana varhaiskasvatuksen laadukasta perustoimintaa. Tukea on annettava viivytystä tuen tarpeen ilmettyä. Jos tuki ei ole riittävää voidaan tukea antaa tehostettuna tai erityisenä tukena. Tehostetun ja erityisen tuen antamisesta tehdään aina hallintopäätös ja lapsen saama tehostettu ja erityinen tuki tulee näkyä ryhmän lapsi- tai henkilöstömäärässä rakenteellisena tukena. Tämän lakimuutoksen myötä myös kunnan varhaiskasvatussuunnitelma uudistettiin.

Sopeuttamisohjelman toteutuminen

Varhaiskasvatuksen vastuualueella tehtiin isoja muutoksia osana kunnan sopeuttamisohjelmaa. Esiopetuksen ja sitä täydentävän toiminnan (nykyisin varhaiskasvatus) järjestäminen siirrettiin 6.6 alkaen varhaiskasvatukseen. Henkilöstöä perehdytettiin ja koulutettiin esiopetuksen ohjaaviin asiakirjoihin, valmisteltiin uudet esiopetuksen vuosisuunnitelmat, oppilashuollon suunnitelma sekä otettiin käyttöön lapsen esiopetusta (ja varhaiskasvatusta) koskeva suunnitelma jokaiselle esiopetusikäiselle lapselle.

Perusopetuksesta varhaiskasvatukseen siirrettiin esiopetuksen järjestämistä varten muun muassa sisäiset ateriakulut, esioppilaiden kuljetuskustannukset ja yhden opettajan palkkakulut koko syksyiltä sekä joulukuun osalta kuuden opettajan palkkakulut. Osa esiopetuksen kustannuksista perusopetuksen puolella oli osana koko koulun kuluja (tarvikehankintoja, sisäisiä vuokria) eikä täysiä ja vertailukelpoisia toimintakuluja ollut siirrettävissä. Varhaiskasvatuksessa ei järjestetä erikseen esiopetusta täydentävää toimintaa, vaan se on osa varhaiskasvatuksen perustoimintaa.

Yhden johtajan irtisanominen ei tuottanut säästöä vuonna 2022 irtisanomisajan ja lomapalkkojen kustannusten jälkeen. Muille jaettavat tehtävät vaikuttivat viiden henkilön työn vaativuuden arviointiin. Johtajavähennyksen palkkakuluihin tuoma säästö näkyy vasta 2023.

Alle 5-vuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta luopumisen oli arvioitu tuovan 26 000 euron lisätulot v. 2022. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksutulot toteutuivat 93,5 %.

Varhaiskasvatuksen organisaatio uudistettiin ja tehtäväkokonaisuudet suunniteltiin uudelleen, koska päiväkodin johtajien määrä vähennettiin kolmesta kahteen. Suurien johtamiskokonaisuuksien tueksi muodostettiin apulaisjohtajan tehtävä molempiin yksiköihin. 1.8 päättyi viisivuotiaiden maksuton 20 h/ viikko varhaiskasvatus. Osana sopeuttamisohjelmaa varhaiskasvatuksen perheohjaajan vakanssi muutettiin hyvinvointikoordinaattorin vakanssiksi ja perheohjauksen toiminnot päättyivät.

Varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, Hämeenkyrön kuntastrategiaan, laajaan hyvinvointikertomukseen alaohjelmineen sekä henkilöstöltä ja asiakkailta nousseisiin kehittämisen tarpeisiin. Vuonna 2022 varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmassa painopisteitä olivat lasten leikki, vuorovaikeutus- ja kaveritaidot, digikehittäminen sekä uutena positiivinen pedagogiikka. Positiivisen pedagogiikan näkökulmalla jatkamme tulevana vuosina. Koko henkilöstölle suunnattu koulutuspäivä pidettiin lasten leikistä ja esiopetuksen henkilökunta perehtyi esiopetuksen opetussuunnitelmaan ja pedagogiikkaan positiivisen pedagogiikan kautta.

Kevään 2022 koronatilanne vaikutti jokaisessa yksikössä toimintaan lisäten lasten ja henkilöstön poissaoloja. Kaikki yksiköt toimivat silti normaalisti. Syyskaudella 2022 henkilöstön sairauspoissaoloja oli selvästi tavanomaista syksyä enemmän.

Hankkeet

Vuonna 2022 varhaiskasvatuksen hanketoiminta oli aktiivista. Lisähenkilöstöä lapsiryhmiin palkattiin erityisavustuksien avulla tasa-arvohankkeessa, koronan vaikutusten lieventäminen kaudelle 2021–2022 –hankkeessa sekä kolmitasoisien tuen kehittäminen -hankkeessa. Joustavaa esi- ja alkuopetusta kehitettiin hankerahoituksen avulla yhdessä perusopetuksen kanssa. Varhaiskasvatus sai hankerahoitusta digikehittämiseen. Kahden digiopettajan avulla lisätään laitemäärää, kasvatetaan käyttöosaaamista, tuodaan Uudet lukutaidot –ohjelman sisällöt osaksi varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa sekä jatketaan Chromebook pilotin (2021) työtä.

Lukutaitohankkeessa työskenteli lukukoordinaattori varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa sekä alkuopetuksessa. Hanke oli yhteinen perusopetuksen ja kirjaston kanssa.

Esi- ja perusopetus, Perusopetus 1.8. alkaen

koulut ja niiden rehtorit:

Heinijärvi Jukka Talvitie

Kirkonkylä Timo Mäkelä

Kyröskoski Riikka Sirkka

Mahnala Annukka Alppi

Yhteiskoulu Merja Heinäaho

vastaava rehtori 20.3.2022-31.7.2024 Timo Mäkelä

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	13 685 000	13 478 900	13 139 300	13 430 000
Tulot	742 500	421 000	442 800	785 800
Netto	12 942 500	13 057 900	12 696 500	12 644 200

Esi- ja perusopetuksen toimintakulut sisältävät koulukohtaisen perusopetuksen järjestämiskulujen lisäksi valmistavan opetuksen, muualla tapahtuvan perusopetuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä

oppilashuollon kulut. Esiopetus järjestettiin perusopetuksen vastuualueella 31.7.2022 asti. Esi- ja perusopetuksen nettomenot olivat 12 644 200 euroa (toteuma% 99,6) ja ylitti talousarvion 52 400 eurolla.

Toimintakulut ylittyivät 290 700 eurolla. Ylitys johtuu muun muassa sijaiskulujen kasvusta (310 800 euroa), palkkojen yleiskorotuksesta ja hankemenoista. Tulot koostuvat pääasiassa kotikuntakorvauksista, hanketuloista ja aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuista. Toimintatuotot 787 800 euroa toteutui 177,5 %. Kotikuntakorvaustulot olivat 277 300 euroa (talousarvion ylitys 61 200 euroa). Muille kunnille maksettavat kotikuntakorvaukset olivat 344 100 euroa (34 100 euron ylitys).

Matkustus- ja kuljetuspalveluihin, jotka ovat suurimmaksi osaksi oppilaskuljetuksia, käytettiin 957 400 euroa (toteuma% 92). Oppilaskuljetuksissa käytettiin viimeisetkin optiokaudet vuoden 2019 kilpailutuksesta.

Esiopetusta järjestettiin kaikissa alakouluissa 31.7.2022 asti sekä Pilkkeen päiväkodissa. 1.–2. luokan aamu- ja iltapäivätoiminta järjestettiin kunnan omana toimintana joka alakoululla.

Perusopetusta opetussuunnitelma päivitettiin 1.8. alkaen Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti. Päivitys koski oppilaan oikeusturvaa ja oppimisympäristön turvallisuutta.

Osana talouden tasapainottamisohjelmaa sivistyslautakunta hyväksyi esiopetuksen siirron varhaiskasvatuksen vastuualueelle. Esiopettajien palkkakuluja jäi syksyn ajaksi perusopetuksen vastuualueelle.

Valmistava perusopetus järjestettiin Nokian, Pirkkalan ja Hämeenkyrön välisellä sopimuksella Nokialla Nokianvirran koulussa. Joustava perusopetus, jonka toiminta tähtää koulupudokkaiden aktivointiin, toimi Nuorisotalo Prikan tiloissa. Jopolla opiskeli 10 oppilasta, joista 3 oli Ikaalisista.

Alakoulujen neljästä pienluokasta kaksi on sijoitettu Kyröskoskelle ja kaksi Kirkonkylän kouluun. Mahalan Ympäristökoulussa toteutettiin Kota-mallia.

Sopeutusohjelman toteutuminen

Osana talouden tasapainottamisohjelmaa sivistyslautakunta hyväksyi esiopetuksen siirron varhaiskasvatuksen vastuualueelle. Esiopetuksen lisäksi perusopetus järjesti esiopetusta täydentävää toimintaa, joka toteutettiin koulunkäyntiohjaajien työpanoksella. Kun esiopetus siirrettiin varhaiskasvatuksen vastuualueelle, 14 määräaikaisen ohjaajan työpanosta ei tarvittu enää syyslukukaudella. 14 ohjaajan palkkakulut viiden kuukauden ajalta olivat 145 000 euroa. Viiden esiopettajan irtisanomissajan palkkakulut jäivät perusopetuksen vastuualueelle.

Perusopetuksen ryhmäkokojen tasaaminen: 12 500 euron säästö tuli yhden varhaiskasvatukseen siirtyvän opettajan palkkakulusta, jota oli maksettu koulun kustannuspaikalta. Opetusryhmät järjestettiin uudelleen.

Perusopetuksen oppilasmäärät ja koulukohtaiset nettomenot

Oppilasmäärissä ovat mukana myös vieraskuntalaiset oppilaat. Koulukohtaiset nettomenot eivät sisällä hankemenoja.

Koulu	Oppilaita 20.9.		Menot euroa/oppilas	
	2021	2022	2021	2022
Heinijärvi	99	101	8 089	8 229
Kirkonkylä	239	221	11 683	11 980
Kyröskoski	231	236	7 992	7 503
Mahnala	213	205	10 576	11 333
Yhteiskoulu	361	378	10 685	10 325
Yhteensä	1 143	1 141	10 104	10 058

Oppimisen ja koulukäynnin tuen palvelut:

Hämeenkyrön kunnassa oppimisen ja koulukäynnin tuki järjestetään niin yleisopetuksen luokissa kuin pienluokissa. Osa-aikaista erityisopetusta järjestetään kaikissa kouluissa.

Luokkamuotoista erityisopetusta järjestettiin seuraavasti (pienluokat):

Kirkonkylän koulu: 1.–5.lk pienryhmät 2kpl, 6.lk yhteisopettajuus, erityisen tuen oppilaat yleisopetuksen luokassa, ei pienryhmää 6. luokan oppilaille

Kyröskosken koulu: pienluokka 1.–2.lk, pienluokka 3.–6.lk

Mahnalan Ympäristökoulu: 1.–3.lk yhteisopettajuus, erityisen tuen oppilaat yleisopetuksen luokissa, 1.–3. luokan oppilaille ei ole pienryhmää, 4.lk–6.lk, pienryhmä Kota

Yhteiskoulu: 3 pienryhmää (7.–9.lk), Jopo (8.–9.lk)

Osa-aikaista, tehostettua ja erityistä tukea saavat oppilaat 20.9.2022:

	Hämeenkyrö (tilastointipäivä 20.9.22)	Valtakunnallinen 2021	Pirkanmaa 2021
Osa-aikainen (tehostetun ja erityisen tuen oppilaat)	21,0 %	22,7 %	-
Tehostettu tuki	13,5 %	13,5 %	13,7 %
Erityinen tuki	11,0 %	9,4 %	7,2 %

Tilastokeskuksen tietojen mukaan yhä useampi peruskoulun oppilas sai oppimisen tukea vuonna 2021. Tehostettua ja erityistä tukea saaneiden oppilaiden osuus on kasvanut valtakunnallisesti 1,7 prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Hämeenkyrössä tehostetun tuen oppilaiden määrä vastaa sekä valtakunnallista että Pirkanmaan tasoa. Erityisen tuen oppilaita Hämeenkyrössä on 1,6 prosenttiyksikköä enemmän kuin valtakunnallisesti ja Pirkanmaan verrattuna ero on 3,8 prosenttiyksikköä. Hämeenkyrön ulkopuolella opiskelee 9 hämeenkyröläistä vaativan erityisen tuen tai erityisen tuen

oppilasta. JOPO- opetuksessa on erityisen tuen oppilaita, koska paikallisesti rakennetussa toimintamallissa koulua käymättömät oppilaat ovat pääsääntöisesti JOPO- opetuksessa.

Lukuvuoden 2022–2023 tuen resursseja on jaettu tasaisesti koulujen kesken. Kirkonkylän koululta siirtyi erityisluokanopettajan vakanssi Kyröskosken koululle syksyllä 2022. Nyt Kirkonkylän ja Kyröskosken koululla on 3 erityisopettajaa / erityisluokanopettajaa. Mahnalan Ympäristökoululta kolmannen erityisopettajan resurssi vielä puuttuu. Resurssien tasaamisen tavoitteena on ollut mahdollistaa lähikouluperiaatteen toteutuminen. Lähikouluperiaatteen toteutuminen on haastanut kouluja kehittämään uudenlaisia ja joustavia toimintatapoja koulukohtaisesti.

Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitoksessa. Oppilashuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus ja hänen hyvinvointinsa edistäminen. Opiskeluhoolto on yhteisöllistä työtä ja yksilöllistä tukea.

Kirkonkylän ja Kyröskosken kouluilla sekä Mahnalan Ympäristökoululla toimii yksi yhteinen koulukuraattori. Heinijärven koulun kuraattorina toimii yläkoulun ja lukion kuraattori. Alakouluilla, yläkoululla ja toisella asteella on toiminut kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa.

Alakouluilla toimii yhteinen konsultaatioryhmä, jonka kokoonpano on terveydenhoitaja, kuraattori, psykiatrinen sairaanhoitaja, psykologi sekä koululääkäri. Yläkoululla toimii Elämä edessä-ryhmä, joka on tarkoitettu matalan kynnyksen palveluksi oppilaille.

Kyröskosken koululla on käynnissä Kaupunki kuuluu kaikille -hanke. Kaupunki kuuluu kaikille -hankkeen (2022–2024) tavoitteena on lisätä lasten turvallisuuden tunnetta sekä vähentää päihteitä käytäviin ihmisiin liittyviä ennakkoluuloja ja pelkoja.

Kesällä 2022 psykiatrinen sairaanhoitaja piti yläkouluikäisille kesäryhmää. Ryhmän tavoitteena oli mm. vahvistaa oppilaiden itsetuntoa, tukea tunteiden käsittelyä sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Helmikuusta 2021 toukokuun loppuun 2022 Yhteiskoululla työskenteli hankerahalla koulunuorisotyöntekijä, joka järjesti esimerkiksi välituntitoimintaa ja koulun jälkeistä toimintaa. Koulunuorisotyöntekijän tehtävänä oli olla osana koulu yhteisöä nuorten helposti tavoitettavissa, nuorten puolella olevana kuuntelevana aikuisena. Nuorisopalvelut ovat saaneet AVI:lta jälleen erityisavustusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseksi.

Varhaisnuorisoohjaaja pitää jokaisella Hämeenkyrön alakoululla elämäntaitotunteja kaikille 5. ja 6. luokille. Aiheina ovat monenlaiset hyvinvointiin ja koulun sujumiseen liittyvät taidot, kuten tunne- ja kaveritaidot, omien vahvuuksien tunnistaminen sekä päihdekasvatus.

Mediakasvatusta pidetään kunnassa 1., 3. ja 6. luokkien oppilaille. Mediakasvatustunneista vastaavat kuraattori ja nuorisoohjaaja. Nuorisoohjaaja pitää 6.-luokkalaisten mediakasvatustunnit tukien siirtymää yläkouluun.

Nuorisopalvelut ja Hämeenkyrön seurakunta tekevät yhteistyötä yläkoululla esim. kahittelun ja Latte-kerhon merkeissä. Latte-kerhoon voivat osallistua myös lukiolaiset. Seitsemäsluokkalaisten ryhmäytymispäivässä ovat mukana yläkoulun lisäksi nuorisopalvelut sekä seurakunta. Muita toimintamuotoja ovat esim. Vaikuta-päivä 9.-luokkalaisille, Koskiralli 8.-luokkalaisille, Haloota! Voi hyvin-messut.

Nuorisotyöryhmä on Hämeenkyrön moniammatillinen verkosto, johon kuuluvat nuoriso-ohjaajat, starttivalmentajat, etsivät nuorisotyöntekijät, koulukuraattorit, kouluterveydenhoitajat, seurakunnan nuorisotyönohjaajat ja edustajat Saskysta. Nuorisotyöryhmä järjestää mm. päihdekasvatusta.

Käynnissä olevat hankkeet

Hankkeen nimi	Rahoittaja	Avustus €	Omarahoitusosuus €	Käyttöaika
Suomen malli -kerhohanke	Aluehallintovirasto	59 000	14 750	30.6.2023
Oppilaanohjauksen kehittäminen (Tampereen kaupunki)	Opetus- ja kulttuuriministeriö	Avustus maksettu Tampereen kaupungille	1 547	31.7.2023
Lukutaito-hanke (yhteinen varhaiskasvatuksen, kirjaston ja perusopetuksen kanssa)	Opetus- ja kulttuuriministeriö	17 000	1 800	31.7.2022
Joustava esi- ja alkuopetus, perusopetus	Opetus- ja kulttuuriministeriö	18 000	4 000	31.12.2023
Koulujen kerhotoiminnan kehittäminen	Opetushallitus	20 000	8 572	31.12.2023
Taukoliikunta osaksi koulumme toimintakulttuuria	Aluehallintovirasto	1580	790	31.12.2023
Kestävyys- ja ilmasto-oppia kouluihin	Opetushallitus	Avustus maksettu lin kunnalle		31.5.2024

Päätyneet hankkeet

Hankkeen nimi	Rahoittaja	Avustus €	Omarahoitusosuus €	Käyttöaika
Maahanmuuttajien valmistavan opetuksen integraatio	Opetushallitus	3 500	389	31.7.2022
Suomen malli -kerhohanke	Aluehallintovirasto	80 000	20 000	30.9.2022
Oppimisen tuen ja inklusion kehittäminen (Akaan kaupunki)	Opetus- ja kulttuuriministeriö	Avustus maksettu Akaan kaupungille	16 950	31.12.2022
Oppilas ja opiskelijahuollon henkilöstömitoituksen laajentaminen	Opetus- ja kulttuuriministeriö	33 100	14 186	31.12.2022
Varhaiskasvatuksen esi- ja perusopetuksen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten taistottamiseen	Opetus- ja kulttuuriministeriö	57 000	2 926	31.12.2022

Lukiokoulutus

rehtori Merja Heinäaho

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	1 079 100	1 071 300	1 071 300	1 072 600
Tulot	26 100	2 000	2 000	10 400
Netto	1 053 000	1 069 300	1 069 300	1 062 200

Lukion nettomenot 1 062 200 euroa alittivat talousarvion 7 000 eurolla.

F.E. Sillanpään lukio on yleislukio, joka tarjoaa laadukasta lukio-opetusta ja antaa opiskeluvalmiuksia korkeakouluopintoihin, ylioppilaspohjaisiin ammatillisiin opintoihin sekä läpi elämän jatkuvaan koulutukseen. Yleissivistävän tehtävän toteuttamisen lisäksi F.E. Sillanpään lukio painottaa tarjoamissaan opinnoissa äidinkieltä, kirjallisuutta ja vieraita kieliä.

Kantavana teemana on hyvinvointi. Hyvinvointityö on säännöllistä ja suunnitelmallista lukion opiskeluhoitotyöryhmän koordinoimaa toimintaa. Lukiossa panostetaan yhteisöllisyyteen moniammatillisesti erilaisilla pienillä tapahtumilla. Syyslukukaudella 2022 toteutettiin yhteistyössä opiskelijakunnan hallituksen kanssa uusille ykkösille suunnattu kastajaistilaisuus Nahkaiset, kaikille lukiolaisille suunnattu EräJorma -päivä Ritajärven luonnonsuojelualueella Sastamalassa sekä peli-iltapäivä lukioon aikoville 9 -luokkalaisille.

Lukiossa keskitytään edelleen LOPS 2021 -opetussuunnitelman jalkauttamisen opetukseen ja koulun muuhun toimintaan. Lukion 1. ja 2. vuosikurssien opiskelijat opiskelivat LOPS21: n mukaan. Keväällä 2022 lukioon ostettiin erityisopetusta Tutorhouse Oy:stä.

Fysiikan opiskelijoilla on mahdollisuus käydä tekemässä työkursseja Tampereen teknillisessä yliopistossa. Teemaopintojen Työpolku -kurssiin sisältyvä yrittäjyysvalmennus tehdään yhteistyössä TAMK:n Proakatemian sekä Hämeenkyrön ja Ikaalisten yrittäjien kanssa.

Yhteistyö jatkuu Ikaalisten lukion kanssa mm. opinto-ohjauksessa esimerkiksi yhdessä toteutettujen oppilaitostutustumisten merkeissä. Teemaopintoja kehitetään yhteissuunnittelun avulla. Liikunnan kursseilla tehdään yhteistyötä paikallisten urheiluseurojen kanssa.

Lukion opiskelijatutorit toimivat yhteistyössä opinto-ohjaajien ja ryhmänohjaajien kanssa. Tutorit ovat olleet aktiivisesti mukana uusien opiskelijoiden ryhmäyttämisessä, lukion käytänteisiin opastamisessa, kurssi- ja opintojaksovalinnoissa sekä lukion kulttuuriin perehdyttämisessä. Tutorit ovat osallistuneet aktiivisesti myös lukion markkinointiin sekä oman koulun että Sastamalan 9. -luokkalaisille.

Lukio toimii samassa koulurakennuksessa Yhteiskoulun kanssa. Lukio on nyt kokonaan kaksisarjainen. Lukion aloittaneista 23 opiskelijaa tuli Yhteiskoulusta, 3 Ikaalisista, 4 Sastamalasta, 1 Tampereelta ja 3 Ylöjärveltä. Lukiossa opiskeli myös thaimaalainen YFU:n kautta tullut vaihto-opiskelija koko lukuvuoden ajan.

Lukiossa on yhteinen rehtori perusopetuksen kanssa. Vararehtori on lukion oma. Lehtoreita on 6, peruskoulun kanssa yhteisiä lehtoreita 11, tuntiopettajia 3 ja sivutoimisia tuntiopettajia 1.

Lukion opiskelijamäärät ja opiskelijakohtaiset nettomenot

Opiskelijoita 20.9.		Menot euroa/opiskelija	
2021	2022	2021	2022
128	125	8 226	8 497
Erotus	-13	Erotus	+271

Hankkeet

Valtion erityisavustus lukiokoulutuksen järjestäjille koronaepidemian vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 24.9.2021–31.7.2023.

Lukio on mukana Parkanon ja Saskyn lukioiden (Ikaalisten, Pirkanmaan aikuislukion ja Ruoveden) kanssa LOOP-laatua opiskelijoiden opintopolkuihin -hankkeessa. Hankkeelle myönnettiin valtionavustusta 64 000 euroa, josta Hämeenkyrön osuus on 11 000 euroa. Hankkeen avustusprosentti on 90 ja toteutusaika 9.2.2022 – 31.7.2023.

Elämänlaatupalvelut

kirjastotoimenjohtaja Liisa Neronen elämänlaatupalvelujen esimies 31.5.2022 asti
liikuntakoordinaattori Mika Koskela ma. elämänlaatupalvelujen esihenkilö 1.6.-31.12.2022

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	1 823 300	1 815 400	1 852 200	1 933 900
Tulot	186 800	215 000	201 500	240 700
Netto	1 636 500	1 600 400	1 650 700	1 693 200

Elämänlaadun nettomenojen toteumaprosentti oli 102,60 %, talousarvio ylittyi 42 400 eurolla. Toimintatuotot jäivät alle talousarvion 39 000 eurolla.

Elämänlaatupalvelut on muodostanut vuodesta 2015 lähtien toiminnallisen kokonaisuuden. Kansalaisopiston toiminnan siirtäminen Sasky Koulutuskuntayhtymälle 1.8.2022 ja muut henkilöstömuutokset johtivat elämänlaatupalvelujen organisaatiossa väliaikaisiin järjestelyihin muun muassa esihenkilöiden tehtävien jaossa. Kirjastotoimenjohtajan tehtävät ja nuorisopalvelujen esihenkilötehtävät hoidettiin määräaikaisilla järjestelyillä 1.7.–31.12. Syksyn aikana suunniteltiin muutokset vastuualueen nimessä, tehtävänimikkeissä, tehtävänkuivissa ja osavastuualueiden johtamisjärjestelyissä. Muutokset tulivat voimaan 1.1.2023 alkaen

Sivistyslautakunnan 13.10.2021 hyväksymän talousarviopäätöksen ja valtuuston 20.2.2022 päättämän sopeutusohjelman mukaisesti kirjastoauton toiminta lopetettiin, viimeinen ajopäivä oli torstaina 28.4.2022. Autosta saatiin yksi tarjous Lempäälän kunnalta. Auton myyntihinta oli 27 000 euroa. Auto noudettiin Lempäälään alkusyksystä.

Hyvinvointikoordinaattorin toimi perustettiin sopeuttamisohjelman yhteydessä ja hyvinvointikoordinaattori aloitti työnsä 1.12.2022. Tehtävä on sijoitettu liikuntapalvelujen osavastuualueelle.

Elämänlaatupalvelut jakoi toiminta- ja kohdeavustuksia 35 800 eurolla ja jäähalliyhtiön avustusta 60 000 euroa. Lautakunta jakoi kohdeavustuksina 12 950 euroa kahdeksalle hakijalle. Alle 500 euron avustuksia jaettiin neljä kappaletta. Kylien jääkaukaloiden hoitoon jaettiin 300 euroa kahdelle hakemuksen jättäneelle yhdistykselle.

Kansalaisopiston kevätlukukauden toiminta järjestettiin vielä omana toimintana. Opetusta järjestettiin kevään aikana 2 717 tuntia pääosin kielissä, tanssissa, liikunnassa ja taito- ja taideaineissa sekä lasten ja nuorten taiteen perusopetuksessa (kuvataide ja teatteri). Kursseille osallistui kevätlukukaudella yhteensä 936 opiskelijaa.

Koko kevätkauden valmisteltiin toiminnan siirtoa Sastamalan koulutuskuntayhtymä Saskyyn Petäjäopiston toiminnaksi. Muutto- ja muiden kulujen kattamiseksi saatiin jälkikäteen Opetus- ja kulttuuriministeriön 11 100 euron suuruinen erityisavustus.

Pirkanmaan musiikkiopistolta ostettiin palveluja 50 opiskelijalle.

Kirjastolla järjestettiin kuusi tapahtumaa, jonka lisäksi on järjestetty satutunteja ja kirjavinkkausta. Verkkokirjastopalvelut ja digitaalinen aineisto hankittiin yhteistyössä muiden PIKI-kirjastojen kanssa. Kirjastotoimenjohtaja toimi PIKI- että PiKe-johtoryhmän jäsenenä 30.5.2022 asti. Kuntosaliaikojen myynnin siirtyminen Enkora-sovellukselle vähensi kirjaston tehtävistä salikorttien myynnin.

Kulttuuripalvelut järjesti toimintaa kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti, muun muassa konsertteja, työpajoja ja vierailuja. Itsenäisyyspäivän juhla järjestettiin vuonna 2022 Kirkonkylän koulun toimesta. Myllykolun kesäteatteri oli vuokrattuna Hämeenkyrön näytelmäseuralle. Esiytyksenä oli Pelastakaa Röllimetsä. Kulttuuripalvelut tarjosi näytöksen syksyllä myös alakoulujen oppilaille. Kaikki alakoulujen oppilaat ja esikoululaiset kävivät syksyllä tutustumassa kotiseutumuseon viestintänäytteenä.

Nuorisopalvelut järjesti Nuorisotalo Prikassa avointa nuorisotilatoimintaa 115 päivänä ja kävijöitä oli yhteensä 3375 nuorta. Mahnalan koululla pidettiin kerran viikossa kylänuokkaria. Elämäntaitotunnit kerran kuukaudessa kaikille 5.-6.-luokkalaisille vakiinnutti paikkansa. Kouluilla järjestettiin erilaista toimintaa ja lisäksi nuorisopalvelut järjestivät erilaisia retkiä, päiväleirin, nuorten keikkaillan, yönuokkareita ja muuta vaihtelevaa toimintaa. Myös Yhtä matkaa-hanke, jossa yläkoululle ja lukiolle palkattiin koulunuorisotyöntekijä, jatkui vielä kevään ajan.

Kesäperjantaisin Klaara-auto kiersi nuorten parissa keskustassa ja kylillä. Toiminnassa oli mukana nuorisohjaajien lisäksi muita nuorisotyöryhmän jäseniä. Klaara oli mukana myös koulujen päättäreissä sekä nuorten venetsialaisissa Kyröskoskella ja Miharin rannassa.

Nuorisovaltuusto toimi aktiivisesti. Yleiskokouksia pidettiin 10 kertaa, lisäksi kokoonnuttiin erillisiin työskentelytapaamisiin tarpeen mukaan ja nuvalaiset osallistuivat seudulliseen yhteistyöhön. Nuorisovaltuuston edustajat osallistuivat lautakuntien ja valtuuston kokouksiin. Nuorisovaltuusto oli mukana järjestämässä yläkoululla Vaikuta! -päivän yhdeksäsluokkalaisille ja jakoi Hyvä tyyppi -stipendin, sekä oli vaikuttamassa vahvasti uuden nuorisolipun suunnittelussa. Lisäksi nuorisovaltuusto oli mukana useassa kunnan työryhmässä ja antoi useita lausuntoja sekä kannanottoja.

Liikuntapalveluissa jatkettiin liikunnanohjausta, erityisesti terveystyöryhmiä työkäisille, ikääntyville ja erityisryhmille. Yläasteikäisten kuntosaliohjausta järjestettiin yhteistyössä nuorisopalvelujen kanssa.

Lähiliikuntahankkeella palkattu liikunnanohjaaja järjesti muun muassa luistelutapahtuman, ulkoliikuntaa ikääntyneille, työikäisten jumppia, vesijumppaa ja ulkokuntosali- ja kuntoporrasharjoituksia. Uimakoulut järjestettiin Järvenkylän uimalassa kesä-heinäkuussa ensimmäistä kertaa koronan jälkeisessä ajassa. Uutena palveluna liikuntapalvelut aloittivat elintapaohjauksen, joka nousi suosituksi palvelupoluksi. Toimintaa järjestettiin yhteistyössä terveystalouden kanssa.

Kyröskosken urheilukentän rakennus- ja perusparannushankkeen toinen vaihe toteutettiin. Kahden tenniskentän pinta ja ympärillä oleva aita uusittiin sekä rakennettiin uusi pumptrack –rata skeittiparkin viereiselle maa-alueelle. Poussanharjun pururadalle asennettiin 2,2 kilometrin verran uutta kivituhkapinnoitetta ja ojat perattiin. Uudet ulkokuntosalilaitteet saatiin asennettua kesäkuussa Kyröskosken perhepuistoon kuntoportaiden viereen. Syksyllä 2022 liikuntapalvelut uudistivat liikuntatilojen varausjärjestelmän sekä kuntosalin korttimyynnin toimimaan Enkora-sovelluksella. Kesäkaudella liikuntapaikkojen hoitoon palkattiin kausityöntekijöitä yhteistyössä työllisyyspalvelujen kanssa. Liikuntapalveluissa työskenteli kesällä 12 nuorta urheilukentällä ja uimarannalla.

Jäähallin jäänhoito otettiin liikuntapalvelujen tehtäväksi 1.7. alkaen. Liikuntapalveluissa aloitti toinen liikuntapaikkojenhoitaja, jonka palkkakustannukset katettiin sekä jäänhoidosta tulevista tuloista että poisjäävistä Jäähalliyhtiön laskuttamista sijaistuskuluista.

Elämänlaatupalveluissa työskenteli vuoden lopussa 13 päätoimista työntekijää ja kaksi määräaikaista työntekijää.

Hankkeet

- Kulttuuripalvelut:
  - Yhtä matkaa –hanke oli suunnattu kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Avustuksella palkattiin nuorisopalveluihin koulunuorisotyöntekijä. Sijoituspaikka oli pääosin yläkoulu ja lukio. Avustusta saatiin 45 000 euroa ja hanke jatkui keväälle 2022.
  - Kulttuurin palveluohjaus (Kuppi) -hanke. Hanketta ohjaa Tampereen kaupunki.
  - Operaatio Pirkanmaa -hanke siirtyi kulttuuripalveluille Tampereen Kulttuuripääkaupunkihauksen jatkosuunnitelmana.
  - Taide ja kulttuuri virtaa -hanke. Hanke tukee ammattitaiteilijoiden verkostoitumista. Hankkeen tuloksena syntyi kulttuuripankki.fi -alusta.
- *Kansalaisopisto:*
  - *OKM:n rahoittama Jatkuvan oppimisen hanke toteutettiin yhteistyössä työllisyyspalveluiden ja Sastamalan Koulutuskuntayhtymä Saskyn kanssa*
- Liikuntapalvelut:
  - Kyröskosken urheilualueen hanke: Pumptrack –radan rakentaminen ja tenniskentän peruskorjaus. Hankkeeseen saatiin aluehallintovirastolta 37 000 euron (30 %) avustus.
  - Liikuntaa lähiympäristössä -hanke päättyi 31.3.2022.
- Kirjastopalvelut:
  - OKM:n 90 % rahoittama Lukutaito-hanke yhdessä alkuopetuksen ja varhaiskasvatuksen kanssa.

2.6 Elinympäristöpalvelut

Palvelujohtaja: elinympäristöjohtaja Ritva Asula-Myllynen

Lautakunnat: elinympäristölautakunta ja lupajaosto

Elinympäristöpalvelut (ilman vesihuoltolaitosta)

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	8 747 800	10 328 100	10 837 400	11 617 800
Tulot	9 774 800	10 095 800	10 344 700	10 421 000
Netto	+1 027 000	232 300	492 700	1 196 800

Elinympäristöpalveluihin kuuluu perinteisten teknisten palvelujen ja vesihuollon lisäksi kunnan asiointipisteen palvelut ja vuoden alusta uutena vastuualueena elinkeinopalvelut, johon kuuluvat yrityspalvelut ja työllisyyspalvelut. Rakennetun ympäristön palvelukokonaisuuden asiakkaita ovat kaikki kuntalaiset, yrittäjät, matkailijat ja kunnan muut palvelualueet. Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää toimivaa, turvallista ja terveellistä toimintaympäristöä elämiselle, asumiselle ja yrittäjyydelle. Palvelualue huolehtii osaltaan alueen vetovoimasta, siisteydestä ja viihtyisyydestä sekä toteuttaa kunnan hyvinvointityötä omilla vastuualueillaan.

Vuoden aikana tehtiin kaksi muutostalousarviota. Menojen toteumassa näkyy toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia, joita olivat mm. energian ja materiaalien hintojen nousu, runsasluminen talvi ja pakollisia rakennusten, koneiden ja laitteiden kunnossapitoa. Menot ylittivät talousarvion 780 400 eurolla.

Kaavoituksessa merkittävin yritystonttikaava Hanhijärvellä sai lainvoiman elokuussa ja sen markkinointitoimenpiteet käynnistettiin ja siihen liittyen kunnallistekniikan urakoitsija saatiin valittua loppuvuodesta. Hämeenkyrönväylä avattiin liikenteelle marraskuussa, mutta hanke jatkuu vielä syksyyn 2023. Työllisyyspalveluissa kuntakokeilu jatkui toista vuotta. Kuntakokeilun tarkoituksena on selvittää, voidaanko työnhakijoiden palveluja parantaa järjestämällä työnhakijoiden palvelut kuntien kautta. Vuoden lopussa kuntakokeilun asiakkaita oli 388 ja kaikkien työttömien osuus työvoimasta oli 8,1 %.

Sopeutusohjelman toteutuminen on edennyt pääosin suunnitellusti, mutta esimerkiksi tiehankkeiden kuten vuoden 2019 Kostula-Kyröskoski ja Hämeenkyrönväylän maapohjan korvaustulojen saaminen siirtyi vuodelle 2023. Niiden arvot määrittävät Maanmittauslaitoksen käyttämien taksojen mukaisesti. Sopeutusohjelmassa on niiden lisäksi muitakin tulo-odotuksia esimerkiksi rakennusoiden myyntituotot, jotka ovat paljolti riippuvaisia rakentamisen suhdanteista ja Hollitien alueen kaavoituksen etenemisestä ja nykyrakennuskannan kohtalosta. Uuden Hämeenkyrö-talon suunnittelua on viety eteenpäin systemaattisesti perustuen valtuuston aiempiin päätöksiin ja linjauksiin, eikä rakennusoikeutta siten ole vielä ollut myynnissä. Taksojen maltillisen noston vaikutukset lupapalveluissa ja vesihuollossa toivotaan näkyvän tulevina vuosina tasaisena kasvuna.

Palvelualueen yhteiset tavoitteet

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen

Avaintavoite: Kaikenikäisten kuntalaisten elämänlaadun edistäminen

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Tilanne 31.12.2022
Kokemustiedon kerääminen kuntalaisilta rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutuksista	Toteutetaan sähköinen kysely, jonka perusteella tehdään esitykset vuoden 2023 talousarvioon hyvinvoinnin parantamiseksi.	Tavoite toteutui. Asukaskysely toteutettu marraskuussa. Tuloksia tullaan hyödyntämään elinympäristöpalveluissa yhdyskuntasuunnittelussa ja eri toimenpiteiden toteuttamisessa.

Strateginen päämäärä: Ohittamaton Hämeenkyrö

Avaintavoite: Ohittamattomat elinkeinopalvelut

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Tilanne 31.12.2023
1. Yritysten määrän lisääntyminen kunnassa 2. Nykyisten yritysten tarpeista huolehtiminen	1. a) Kuntaan tulleiden uusien yritysten määrä b) Kuntaan perustettujen uusien yritysten määrä 2. Yritysvierailujen määrä	Tavoite toteutui. Mittariarvoja ei määritelty ennalta. 1. a) Siirtyneiden tilastoa ei ole käytettävissä. b) 73 kpl 2. Yritysvierailuja tehty 84 kpl.

Strateginen päämäärä: Ohittamaton Hämeenkyrö

Avaintavoite: Ohittamattomat asumispalvelut

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Tilanne 31.12.2022
Maankäyttöpoliittikan päivittäminen	Maankäyttöpoliittinen asiakirja päivitetty ja hyväksytty.	Tavoite ei toteutunut. Asiakirjan päivitystä jatketaan 2023.

Strateginen päämäärä: Pirkanmaan vihreä helmi

Avaintavoite: Kestävä ja resurssitehokas toimintatapa kuntataloudessa

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Tilanne 31.12.2022
Rakennetun omaisuuden arvosta huolehtiminen	Toteutetaan palvelurakennusten salkutus yhteistyössä Maakuntien tilahankkeen kanssa	Tavoite ei toteutunut. Työ on edennyt Senaatti-kiinteistöjen kanssa ja valmistunee vuoden 2023 loppuun mennessä.

Hallinto- ja toimistopalvelut
toimistopäällikkö Sari Hietala-Karlsson

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	361 200	432 600	430 400	434 800
Tulot	298 900	351 300	351 300	363 600
Netto	62 321	72 300	79 100	71 200

Hallinto- ja toimistopalvelut tuotti:

- toimisto- ja asiantuntijapalvelut elinympäristöpalveluille ja vesihuoltolaitokselle
- elinympäristölautakunnan ja lupajaoston sihteerin tehtävät, asioiden valmistelu ja toimeenpanon tuen
- elinympäristölautakunnan ja lupajaoston esittelijän tehtävät
- paikkatieto- ja muiden digitaalisten palvelujen koordinoiminen
- asiakaspalvelun kuntalaisille

Elinympäristölautakunta kokoontui 13 kertaa, elinympäristölautakunnan lupajaosto kokoontui 9 kertaa.

Hallinto- ja toimistopalveluihin kuuluvassa asiointipisteessä palvellaan kuntalaisia Kelaa ja TE-palveluita koskevissa asioissa. Kelaa ja TE-palveluita koskevia käyntejä on kirjattu vuoden 2022 aikana 714. Asiointipiste on avoinna ma-ke klo 9-15 ja to-pe palvellaan ajanvarauksella. Lisäksi palvelusih-
teeri vastaa kunnan asuntojen vuokrasopimusten hallinnasta ja laskutuksesta.

Kunta lähti mukaan valtakunnalliseen pienten paikkakuntien paikkatietohankkeeseen ja siinä on ollut vetovastuussa paikkatiedosta vastaava toimistosihteerin. Hankkeeseen kuuluva osoiterekisterin laadunparannusprojekti aloitettiin ja hanke jatkuu myös vuonna 2023.

Hallinto- ja toimistopalveluissa työskenteli myös vapaaehtoistyön koordinaattori 31.7.2022 saakka, jonka jälkeen hän siirtyi sovitusti sivistyspalveluihin vuoden 2022 loppuun.

Tilapalvelut
tilapalvelupäällikkö Harri Jääskeläinen

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	3 871 800	3 161 500	3 396 600	4 241 700
Tulot	7 140 600	6 001 600	6 125 600	6 709 100
Netto	+ 3 268 800	+ 2 840 100	+ 2 729 100	+ 2 467 500

Tilapalvelut tuotti

- kunnan rakennuskantaomaisuuden hallintaa ja kunnossapitoa
- kiinteistöjen piha-alueiden ylläpitoa ja hoitoa
- muiden palvelualueiden vuoden aikana tilaamia tila- ja korjauspalveluja
- vuotuisten investointihankkeiden toteuttamista

Tilapalvelut vastasi kunnan palvelualueiden tarpeisiin myös ulkopuolisilta vuokrattujen toimitilojen hoidosta, vuokrauksesta, hallinnoinnista ja kunnossapidosta sopimusten mukaisesti. Elinympäristölautakunta vahvistaa vuosittain kunnan toimitilojen sisäiset vuokrat. Vastuualue huolehtii myös rakennuttamistehtävistä.

Vuonna 2022 oli yksi kiinteistöluovutus: Niementie 5 eli Hämeenkyrön paloasema. Kohde myytiin 12.9. julkisella huutokaupalla käyttäen Huutokaupat.com palvelualustaa. Myyntihinta oli 144 444 euroa. Käyttötalouden vuotuiset menot pienenevät 2 300 euroa/v tämän myötä. Käyttötalouden menoista on kohteessa osaltaan vastannut aluepelastuslaitos.

Vuoden aikana hoidettiin yhdeksän vastuualueeseen kuuluvaa urakointiin ja rakennuttamiseen liittyvää julkista kilpailutusta Tarjouspalvelu.fi: n kautta ja niistä tiedotettiin kunnan nettisivuilla. Keskeisimmät hankkeet olivat: Mahnalalan vanhan koulun peruskorjaus, joka valmistui keväällä, Siljankodille vaihdettiin lattiamattoa n. 300 m², Kurjenmäkikotiin vaihdettiin alkuperäisen korjaussuunnitelman mukaiset astianpesukoneet, Mahnalalan koulun liikuntasalin akustiikkaa korjattiin, Sasin päiväkotiin tehtiin käyttäjäturvallinen lastauslaituri, Kurjenmäkikotiin vaihdettiin uusi hissi ja tekniikkatalo purettiin.

Pirkanmaan hyvinvointialueuudistus näkyi vastuualueella loppuvuodesta erityisesti vuokrasopimusten valmisteluna ja vuokralle siirtyvien kiinteistöjen tietojen kokoamisella ja tarkistamisella yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Työmaainsinööri irtisanoutui kesällä ja häneltä siirtyvät tehtävät järjestettiin olemassa olevan henkilöstön tehtävänkuvia muokkaamalla. Yksi kiinteistöhoitaja eläköityi syksyllä ja tehtävää ei täytetty hänen jälkeensä.

Tilapalvelujen menot ylittyivät 845 000 euroa isojen rakennusten, alueiden, koneiden ja laitteiden kunnossapitokulujen, kasvaneiden energiakustannusten, lisääntyneiden sisäisten jätevesimaksujen ja puhtaanapito- ja pesulapalvelujen takia. Suurin osuus tuloilyksistä johtui siitä, että uuden paloaseman kulut ja tulot olivat jääneet pois talousarviosta.

Tulojen ylitys 583 500 euroa johtuu yllä mainituista paloaseman kirjauksista sekä Niementien paloaseman ja muiden tonttien myyntivoitosta.

Ateria- ja puhtauspalvelut**ateria- ja puhtauspalvelupäällikkö Erja Tomminen**

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	2 630 400	2 749 700	2 759 900	2 542 100
Tulot	1 916 000	2 934 300	2 936 900	2 407 200
Netto	714 400	+ 184 600	+ 177 000	134 900

Ateriapalvelut tuottaa ravitsemussuositusten mukaista laadukasta ja kustannustehokkaasti tuotettua ruokapalvelua kunnan muille yksiköille. Ateriapalveluille kuuluvat kohteet vuoden aikana olivat kunnan perusturva- ja sivistyspalvelut sekä terveyskeskuksessa vuoden loppuun asti tapahtuva vuodeosasto- ja henkilöstöruokailu. Terveyskeskuksen osalta toimijaksi vuoden lopun jälkeen tuli Pirkanmaan Voimia. Osavastuualueeseen kuului myös monitoimikeskus Sillan keskuskeittiö sekä viisi palvelukeittiötä kouluilla ja varhaiskasvatusyksiköissä (Heinijärvi, Mahnala, Sasi, Kyröskoski ja Yhteiskoulu/lukio).

Vuoden aikana monitoimikeskus Sillan keittiölle hankittiin työergonomian kehittämiseksi Kurki - nostolaite, jolla pyritään ennalta ehkäisemään tuki- ja liikuntaelinsairauksia. Lisäksi makuraatitointi käynnistettiin varhaiskasvatuksen kanssa yhteistyössä. Kirkonkylän päiväkodin ja ateriapalveluiden yhteistyössä toteutettiin myös Makuaakkoset diplomi -hanke.

Maailmantilanteesta johtuva hankintahintojen nousu näkyi erityisesti ateriapalveluiden hankinnoissa siten, että hinnat nousivat arviolta noin 5 %. Lisäksi hyvinvointialuesiirron valmistelu terveyskeskuksen ateriapalveluiden osalta oli merkittävä hanke läpi koko vuoden.

Puhtauspalveluiden osavastuualueen tehtävänä on tuottaa puhtauspalvelut kunnan kiinteistöissä pois lukien perusturvan ja monitoimikeskus Sillan tilat. Osavastuualueella hyödynnetään myös ostopalvelua. Yhteistyökumppanina toimii Coor Service Management Oy. Puhtauspalveluissa toteutettiin asiakasyhteistyössä kohdekohtaiset siivottavuuskierrokset sekä laadittiin siivottavuusopas. Laatu-kierroksia toteutettiin kaikissa kohteissa tehostetusti, myös ostopalvelukohteissa (mm. Monitoimikeskus Silta).

Ateria- ja puhtauspalveluissa toteutettiin vuonna 2020 valmistuneen tukipalveluselvityksen nykytilannekarttoitus. Tukipalveluselvityksen sekä sopeutusohjelman mukaista toiminnan kehittämistä ja tehostamistyötä jatkettiin myös aiemman vuoden tapaan ja mm. yhden eläköitymisen jälkeen vapautunutta vakanssia ei täytetty.

Taloudessa menojen noin 220 000 euron alittuminen johtui pääosin siitä, että sijaisia ei palkattu sekä koneiden ja laitteiden kunnossapitotarve oli arvioitua pienempää. Sisäisten tulojen alittuminen noin 530 000 eurolla johtui etukäteen ilmoitettujen ja toteutuneiden ateriamäärien erosta.

Yhdyskuntatekniikka
yhdyskuntatekniikan päällikkö Jari Luoma

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	1 013 100	1 076 600	1 181 000	1 350 700
Tulot	242 700	298 200	296 600	402 500
Netto	770 400	778 400	884 400	948 200

Yhdyskuntatekniikan palvelut tuotti

- kaavakatuja ja sopimusperusteisten yksityisteiden kunnossapitoa
- teknisen varaston ja konekeskuksen ylläpitoa
- yleisten alueiden hoitoa (puistot, leikkipaikat, viheralueet, venepaikat, matonpesupaikat ja tori)
- kaavoitettujen tonttien infrapalveluita
- kunnan puolelta Hämeenkyrönväylä-hankkeen projektipäällikön tehtäviä
- vuotuisten investointihankkeiden toteuttamista

Vuoden suurimpia investointeja olivat Hämeenkyrönväylä -hanke ja Hanhijärven asemakaava-alueen kadut ja kunnallistekniikka. Molemmat investoinnit jatkuvat vielä vuonna 2023. Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa yhteistyössä suunniteltiin kevyenliikenteenväylää Sasin päiväkodin ja Maisematien loppupään välille noin kolmen kilometrin matkalle. Suunnitelmat valmistuvat alkuvuonna 2023. Torin perusparannuksen suunnitelman valmistui ja leikkipuistojen kalusteita uusittiin ja hankittiin muun muassa Pappilanmetsässä, perhepuistossa ja Heinijärven koululla.

Katuvaloja on kunnassa yhteensä noin 2 000 ja vuoden loppuun mennessä niistä on uusittu led-valoiksi noin 5 %. Työtä on tarkoitus jatkaa vuosittain. Asfaltointeja tehdään myös vuosittain määrärahojen puitteissa. Teiden ja katujen talvihoitosopimusten optiovuosi päättyi 30.4. Uusi yksivuotinen sopimuskausi kilpailutettiin kesällä ja uudet urakoitsijat aloittivat sopimuskauden 1.10.

Maanrakennusmestari eläköityi 31.12. ja uusi viranhaltija aloitti 1.12. Uusi puutarhatyöntekijä aloitti 1.3.

Menot ylittivät 169 700 eurolla sähkön ja lämmityksen hintojen ja runsaslumisen talven aiheuttaman katujen ja teiden talvihoidon tarpeen kasvun takia.

Tulot ylittivät 105 900 eurolla siksi, että maanrakennusmestarin työtä ja siten palkkoja siirrettiin hankeinvestoinneilta käyttötalouteen, metsänmyyntitulot ja maa- ja vesialueiden vuokratuotot ylittivät arvioidun ja myös koneiden ja laitteiden sisäiset laskutukset ylittivät arvioidun.

Ympäristöpalvelut

elinympäristöjohtaja toimii kaavoituksen esimiehenä, 1.3.2022 alkaen toimistopäällikkö toimii ympäristöpalveluiden esimiehenä

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	871 300	1 002 200	994 300	1 086 200
Tulot	176 600	175 000	298 800	185 800
Netto	694 700	827 200	695 500	900 400

Ympäristöpalvelut tuotti ympäristöön liittyvän lainsäädännön mukaisia viranomais-, lupa- ja suunnittelutehtäviä (kaavoitus, maankäyttö, ympäristönsuojelu, rakennusvalvonta).

Kaavoituksessa toteutettiin kaavatoimikunnassa sovittua kaavoitusohjelmaa. Kaavoituksessa työskenteli vuoden aikana kaavoituspäällikkö ja kesäkuukausina arkkitehtiharjoittelija. Uusi kaavasunnittelija rekrytoitiin vuoden lopussa ja hän aloitti heti vuoden 2023 alussa.

Kaavoituskatsaus laadittiin lokakuussa ja Pirkanmaan ELY-keskuksen ja kunnan välinen kehittämisseskustelu käytiin marraskuussa. Kaavoituksen työtä tuki kunnanhallituksen 2021 asettama kaavatoimikunta, joka kokoontui viisi kertaa ja työohjelmassa oli yleiskaavojen ja asemakaavojen ohjaamista, maapoliittisen ohjelman päivystystä sekä ajankohtaisten maankäytön- ja kaavoituksen asioiden käsittelyä.

Yleiskaavoituksen osalta vireillä oli kolme oikeusvaikutteista osayleiskaavaa ja keskustan osayleiskaavan osalta valmisteltiin pohjaselvityksiä. Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma kaavan laatimistyön ehdotusvaiheen aineisto valmistui ja kaavaehdotus oli nähtävillä 15.7.–16.9., jolloin järjestettiin myös avoin yleisötilaisuus. Saapuneita muistutuksia ja lausuntoja käsiteltiin ja tarvittavia muutoksia tehtiin. Konikallion tuulivoimapuiston osayleiskaava tuli vireille ja hankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetettiin nähtäville 1.4. yhtä aikaa Ikaalisten kaupungin kanssa. Hankkeesta järjestettiin yleisötilaisuus. Vuoden aikana kaavaluonnoksen laatiminen ja hankkeen ympäristövaikutusten arviointi eteni ja toteutettiin asukaskysely.

Asemakaavoituksessa Hanhijärven työpaikka-alueen asemakaava hyväksyttiin valtuustossa 6.6. ja asemakaava tuli voimaan 24.8. Kaava-alue, pinta-alaltaan 63 ha, sisältää 15 uutta toimitilarakennusten (KTY) ja 9 kpl teollisuusrakennusten (T) rakennuspaikkaa. Tippavaaran yritysalueesta valmistuivat kaavaluonnokset, jotka olivat nähtävillä helmi-maaliskuussa. Palautteen käsittelyn jälkeen kaava eteni ehdotusvaiheen suunnitteluun ja pohjaselvityksiä täydennettiin.

Hämeenkyrönväylä -hankkeeseen liittyen kunnan katu- ja maantietalueiden muuttumisesta käynnissä olivat Maantietalueiden asemakaavamuutos koskien Ristamäentietä, Valtakatua ja Häijääntietä edeten kaavaehdotusvaiheeseen sekä Kylmäojantien ja Ahrolantien asemakaavamuutos ja laajennus edeten luonnosvaiheeseen.

Lisäksi kartoitettiin kunnan asemakaavavarantoa asuintonttien osalta. Riittävän pientalotonttitarjonnan takaamiseksi vireille tuli Sasin pienten pientalojen asemakaava sekä jatkettiin kesken ollutta Seuloontien asemakaavan valmistelua ehdotusvaiheeseen. Lisäksi valmisteltiin Hollitien alueen asemakaavamuutoksen ja Yli-Niskalan asemakaavan käynnistämistä.

Suunnittelutarveratkaisuja ja poikkeamislupia valmisteltiin elinympäristölautakunnan lupajaostolle 12 kpl. Kaavoitus järjesti kaksi tutustumiskäyntiä toimikunnalle ja viranhaltijoille, ensimmäinen niistä keskittyi Tampereen rantojen hyödyntämisteemaan asuinalue suunnittelussa ja toinen Jämijärven ja Sastamalan kunnan tuulivoima-alueisiin ja kokemuksiin tuulivoimarakentamisesta.

Kaavoitus osallistui myös Hämeenkyrötalon tilaohjelman tekoon yhteistyössä eri palvelualueiden kanssa.

Talouden toteumassa on kaavoituksen ostopalvelujen ylitys 37 000 euroa johtuen Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma kaavoituksen vaatimista lisäresursseista ja -selvityksistä.

Ympäristönsuojelun keskeisiä tehtäviä olivat ympäristölupien käsittely, ympäristön valvontatyöt, auma-ilmoitukset, siivouskehotukset sekä öljyvahingoista aiheutuneet valvontatehtävät.

Rakennusvalvonnassa myönnettiin rakennuslupia 67 kpl, rakennusluvan jatkopäätöksiä 8 kpl, toimenpidelupia 74 kpl, toimenpideilmoituksia 22 kpl, purkamislupia 8 kpl, maisematyölupia 1 kpl. Lisäksi vastuullisen työjohtajan hakemuksia käsiteltiin 171 kpl. Lisäksi suoritettiin katselmuksia. Rakennusvalvonnan lupien digitointi eteni. Vuoden lopussa rakennuslupia on digitoimatta kaikki ennen vuotta 2007 valmistuneet luvat. Rakennuslupien digitointi aloitettiin vuodesta 2013.

Maankäytössä käsiteltiin maa-ainesten ottolupia 3 kpl sekä kotitarveottoja 1 kpl. Keskeisiä työtehtäviä vuoden aikana on ollut maanmittaustoimitukset, kauppakirjojen laatiminen mm. tonttikauppoja 15 kpl, sopimusvelvoitteet ja neuvottelut maankäyttöön liittyvissä asioissa, pohjakartan päivitykseen liittyvät tehtävät sekä maapolitiikkaan liittyvät tehtävät esim. arviot, maanomistajaneuvottelut ja tarjoukset maanhankinnasta.

Ympäristöterveydenhuollossa kunnalla on sopimus Ympäristöterveys Pirtevan kanssa.

Elinkeinopalvelut

elinkeinojohtaja Marko Kosonen

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot		1 914 700	2 075 200	1 962 300
Tulot		335 400	335 400	352 800
Netto		1 579 200	1 739 800	1 609 500

Elinkeinopalvelut on vuoden 2022 alusta ollut uusi vastuualue elinympäristöpalveluissa. Elinkeinopalveluihin kuuluu osavastuualueina yrityspalvelut ja työllisyyspalvelut. Vastuualueella aloitti tammi-kuun lopussa elinkeinojohtaja ja maaliskuussa elinkeinokoordinaattori. Työtä tukee paikallinen elinkeinopoliittinen työryhmä ELPO, missä on oppilaitos- ja yritys edustajia.

Yritys palvelujen osalta toiminta on ollut tiiviissä yhteistyössä maankäytön suunnittelussa erityisesti yritys kaavojen osalta Hanhijärvellä ja Tippavaarassa. Yritystontteja myytiin vuoden aikana kuusi ja yrityskäyntejä tehtiin 84. Yritys palveluissa on autettu sekä aloittaneita että pidempään toimineita yrityksiä niiden tarpeissa. Yritysneuvonta-asiakkaita palvelussa kävi 26, joista aloittavia yrittäjiä 14. Yhteistyö paikallisen yrittäjähdistyksen kanssa on ollut myös tiivistä. Lisäksi kuntamarkkinoinnin

päivittäminen ja siihen liittyvän uuden aineiston työstäminen on käynnistynyt. Osallistuminen messuille ja seminaareihin on ollut aktiivista ja matkailullisestikin merkittävää. Kasvanut Landefest-tapahtuma oli kesän keskeisiä alueellisen yhteistyön tuloksia. Näkyvyys sosiaalisessa mediassa on parantunut. Kunnan uusi visuaalinen ilme suunniteltiin. Uusia toimintamalleja otettiin käyttöön mm. yrittäjien uutiskirje ja rekrytapahtumat sekä otettiin vastuu yrittäjyyspäivästä Yhteiskoulun työelämäviikolla.

Työllisyyspalveluihin kuuluu työllistämistä edistävät työvalmennusyksiköt, nuorten starttipaja, etsivä nuorisotyö ja kierrätyskeskus. Työllisyyspalveluiden palveluja ovat työ-, yksilö- ja ryhmävalmennus, palveluohjaus, työkykyneuvonta ja työllistämistoiminta.

Työllisyyspalveluissa työllisyyden kuntakokeilu jatkui toista vuotta. Vuoden lopussa kuntakokeilun asiakkaita oli 388 ja kaikkien työttömien osuus työvoimasta oli 8,1 %. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli tuli voimaan 2.5. Uudessa mallissa työnhakija hakee työtä omatoimisesti ja hänen työnsä tuetaan ja seurataan tiiviisti. Työllisyyspalveluissa toteutettiin yksilö-, ryhmä- ja työvalmennusta tuttuun tapaan. Kuntouttavan työtoiminnan käyntipäiviä oli 2 236. Osatyökykyisten työvalmennuksen Pyörteen käyntipäiviä oli 736 ja asiakkaita 11, työhönvalmennukseen osallistui 11. Starttivalmennukseen osallistui 19 nuorta ja käyntipäiviä oli yhteensä 651. Avoin Prikka -tapahtuma kokosi yhteen entisiä ja nykyisiä starttilaisia ja etsivän nuorisotyön asiakkaita vuoden aikana viisi kertaa. Etsivässä nuorisotyössä vuoden aikana tavoitettuja asiakkaita oli 62.

Yrityspalvelujen talouden toteumassa toimintakulujen 33 000 euron alitus verrattuna käyttösuunnitelmaan johtuu organisaatiomuutoksesta ja siitä, että varsinainen toiminta ei päässyt kokonaisuudessaan käynnistymään vielä vuoden alusta. Työllisyyspalveluille myönnettiin 160 000 euron lisämäärärahaa muutostalousarviossa työmarkkinatuen kuntaosuuteen. Toimintakulut kokonaisuudessaan alitettiin 80 000 eurolla, mikä johtuu pääasiassa palvelujen ostojen arvioitua pienemmällä määrällä.

Vuoden aikana valmistauduttiin myös uuteen TE24-uudistukseen, joka tarkoittaa TE-palveluiden siirtymistä kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta. Lisäksi osavastuualueella rakennettiin rajapintaa Pirkanmaan hyvinvointialueelle mm. kuntouttavan työtoiminnan osalta.

Vesihuoltolaitos

yhdyskuntatekniikan päällikkö Jari Luoma

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	1 455 500	1 278 900	1 430 300	1 641 200
Tulot	2 198 600	2 188 800	2 198 800	2 351 200
Netto	+ 743 100	+ 909 800	+ 768 500	+ 710 000

Vesihuolto vastaa veden hankinnasta eli veden johtamisesta, käsittelystä ja toimittamisesta talousvedenä käytettäväksi sekä viemäroinnistä eli jäteveden, huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamista sopimusten mukaisesti.

Vuoden lopussa vesihuoltolaitoksella oli kuluttajia yhteensä 3 203 kpl. Uusia liittyjiä saatiin vuoden aikana 23 kpl. Vettä laskutettiin omilta asiakkailta (pois lukien tukkumyynti) 294 728 m³ ja jätevedettä laskutettiin omilta asiakkailta 343 459 m³. Suurimpia vesiasiakkaita olivat osuuskunnat ja terveyskes-

kus ja suurimmat jätevesiasiakkaat olivat teollisuudesta, terveyskeskuksesta, Sastamalan koulutus-kuntayhtymä Saskystä ja taloyhtiöistä. Vuoden aikana myytiin vettä Nokialle 859 210 m³ ja Sastamalaan 125 545 m³.

Vuoden aikana havaittiin ja korjattiin kolme vesijohtovuotoa, mikä on pienin määrä moneen vuoteen. Viemäritukoksia ja rikkoja korjattiin niin ikään kolme kappaletta. Kiinteistöjen vesimittareita vaihdettiin ja asennettiin uudiskohteisiin 121 kpl. Uudet vesimittarit ovat etäluettavia malleja. Asennuksia tehdään vuosittain ja uusien osuus kaikista on tällä hetkellä noin 10 %.

Vesihuoltolaitos sai valmiiksi yhdessä Nokian Vesi Oy:n, Pirkanmaan ELY-keskuksen ja GTK:n kanssa Miharin pohjavesialueen rakenneselvityksen. Hanke valmistui 30.3. ja se sai jonkin verran huomiota julkisuudessa siinä mainitun 100 m vahvuisen pohjavesikerroksen johdosta.

Suurimpia investointeja olivat Hanhijärven alueen vesihuollon suunnittelu ja rakentaminen ja viemäriverkoston saneerauksen suunnittelu. Molemmat hankkeet jatkuvat myös vuonna 2023.

Toimintavuonna talousvesi täytti hyvin sosiaali- ja terveysministeriön asettamat laatuvaatimukset ja -suositukset. Talousvesinäytteitä otettiin omalla henkilökunnalla 11 kertaa yhteensä 26 kohteesta ja lisäksi terveysviranomaiset ottivat yhden kerran 4 kohteesta laajemmat vesinäytteet. Talousveden laadunvalvonnassa on lisäksi useita jatkuvatoimisia mittauskohteita kaukovalvontaan liitettynä. Vesinäytteet analysoi Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen omistama laboratorio KVVY Tutkimus Oy.

Menot ylittyivät talousarvioon nähden noin 211 000 euroa, mikä johtui vuoden 2021 sadevesitulvien korvauksista, Miharin pohjavesialuetutkimuksen kustannuksista, palvelujen ostotarpeiden ylittymisestä erityisesti rakennusten, koneiden ja laitteiden kunnossapidossa ja mittamiesten työmäärän arvioitua suuremmasta osuudesta vyörytettyinä palkkoina.

Tulot puolestaan ylittyivät noin 152 000 eurolla uusien liittymismaksujen, käyttö- ja perusmaksujen korotusten ja pohjaveden myynnin muihin kuntiin (Nokia, Sastamala) ansiosta.

2.7 Tuloslaskelman toteutuminen

Tuloslaskelma, ulkoiset erät (1 000 e)

	TA 2022 alkuperäinen	TA 2022 muutettu	TP 2022	Poikkeama
Varsinainen toiminta				
Toimintatulot	11 504	12 733	14 604	1 871
Valmistus omaan käyttöön	54	54	51	-2
Toimintamenot	73 401	75 155	76 970	1 815
Toimintakate	61 843	62 369	62 314	-54
Verotulot	40 750	42 500	43 840	1 340
Valtionosuudet	24 100	25 350	26 010	660
Rahoitustulot ja -menot				
Korkotulot	50	5	11	6
Muut rahoitustulot	300	280	286	6
Korkomenot	600	650	541	-109
Muut rahoitusmenot	50	50	119	69
Vuosikate	2 707	5 066	7 173	2 107
Poistot ja arvonalentumiset				
Poistot	5 000	5 250	5 121	-129
Arvonalentumiset			29	29
Satunnaiset erät				
Tilikauden tulos	2 293	-184	2 024	2 208
Poistoeron vähennys	77	77	77	0
Tilikauden yli-/alijäämä	2 216	-107	2 101	2 208

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset erät (1 000 e)

	TA 2022 alkuperäinen	TA 2022 muutettu	TP 2022	Poikkeama
Varsinainen toiminta				
Toimintatulot	21 685	22 894	24 435	1 541
Valmistus omaan käyttöön	54	54	51	-2
Toimintamenot	83 582	85 317	86 801	1 484
Toimintakate	61 843	62 369	62 314	-54
Verotulot	40 750	42 500	43 840	1 340
Valtionosuudet	24 100	25 350	26 010	660
Rahoitustulot ja -menot				
Korkotulot	50	5	11	6
Muut rahoitustulot	300	280	286	6
Korkomenot	600	650	541	-109
Muut rahoitusmenot	50	50	119	69
Vuosikate	2 707	5 066	7 173	2 107
Poistot ja arvonalentumiset				
Poistot	5 000	5 250	5 121	-129
Arvonalentumiset			29	29
Satunnaiset erät				
Tilikauden tulos	2 293	-184	2 024	2 208
Poistoeron vähennys	77	77	77	0
Tilikauden yli-/alijäämä	2 216	-107	2 101	2 208

2.8 Investointien toteutuminen

Investointilistauksessa mustalla kirjoitetut hankkeet ovat valtuuston hyväksymistason hankkeita. Sinisellä kirjoitetut kohteet ovat elinympäristölautakunnan käyttösuunnitelmassa jakamia määrärahoja ja informatiivista tietoa.

Maa- ja vesialueet, kiinteistöt

Hanke	aikaisemmat kustannukset	ta 2022	muutettu ta 2022	tp 2022	kokonais-kustannus	lisätiedot
Kiinteistöjen hankinta		150 000	150 000	0		Vuoden aikana ei hankittu kiinteistöjä.
Kiinteistöjen myynti		-100 000	-250 000	-189 747		Niementien paloasema myytiin. Asuintontteja myytiin 9 kpl ja yritystontteja 5 kpl.
Rakennuspaikkojen myyntikuntoon saattaminen		50 000	50 000	3 500		
Menot		200 000	200 000	3 500		
Tulot		-100 000	-250 000	-189 747		
Yhteensä		100 000	-50 000	-186 247		

Osakkeet ja osuudet

Hanke	aikaisemmat kustannukset	ta 2022	muutettu ta 2022	tp 2022	kokonais-kustannus	lisätiedot
Saskyn peruspääoman korotus		500 000	500 000	500 000		
Konsernin lisäpanostus		100 000	100 000	0		Vuoden aikana ei tehty lisäpanostuksia konserniyhtiöihin.
Yhteensä		600 000	600 000	500 000		

Rakennukset

Hanke	aikaisemmat kustannukset	ta 2022	muutettu ta 2022	tp 2022	kokonaiskustannus	lisätiedot
Kyröskosken urheilukeskuksen kokonaisuus (2020–2022)		154 000	154 000	152 378		Pumptrack + valaistus 66 409 euroa. Tenniskentän pinnoitus ja aidat 56 750 euroa. Huoltorakennuksen suunnittelu 29 200 euroa.
Urheilukeskuksen avustustulo				-37 000		Liikuntapaikka-avustusta ei myönnetä huoltorakennuksiin. Pumptrack + valaistus 18 500 euroa ja tenniskentän pinnoitus ja aidat 18 500 euroa.
Kiinteistötoimen rakennushankkeet		100 000	100 000	67 034		
<i>Sasin pvk lastauslaituri</i>			<i>30 000</i>	<i>36 511</i>		<i>Hanke valmistui.</i>
<i>Kauhtuan saunan katto</i>			<i>16 000</i>	<i>15 073</i>		<i>Hanke valmistui.</i>
<i>Myllykolun (Sill. koti) katto</i>			<i>16 000</i>	<i>15 450</i>		<i>Hanke valmistui.</i>
<i>Yhteiskoulun kamerat ja kone</i>			<i>30 000</i>	<i>0</i>		<i>Hanke ei toteutunut. Selvitystyö edelleen kesken.</i>
Siljankoti		34 000	34 000	39 554		Remontti: lattioiden muovimattopintojen uudistaminen, lääkehuone, toimistotilan/taukotilan uudistaminen tarkoitusta vastaavaksi, keittiökalusteiden uusiminen. Hanke valmistui.
Hämeenkyrötalo		300 000	300 000	17 933		Hankesuunnitelma päivitetty. Hanke jatkuu vuonna 2023.
Mahnalan puukoulun peruskorjaus		300 000	300 000	292 067		Mahnalan ympäristökoulun rakentamishankkeen viimeinen osa. Kuuluu alkuperäiseen päätökseen. Hanke valmistui 29.8.2022.
Mahnalan koulun liikuntasalin akustiikan parantaminen			35 000	39 410		MTA1/22. Hanke valmistui.
Kurjenmäkikodin hissi			110 000	95 880		MTA1/22. Hanke valmistui.
Kurjenmäkikodin ilmastointi			20 000	4 620		MTA1/22 Suunnittelu 2022 ja toteutus 2023 Hanke jatkuu vuonna 2023.

Mahnalan ympäristökoulun ensiker- tainen kalustaminen		100 000	100 000	33 739		Hyödynnettiin olemassa olevaa kalustoa. Hanke val- mistui 29.8.2022.
Varikon lämmitysjärjestelmän muu- tos, avustus				-8 604		Hanke valmistui jo vuonna 2021, mutta avustuspäätös saatiin vasta 11.2.2022.
Menot		988 000	1 153 000	742 615		
Tulot		0	0	-45 604		
Yhteensä		988 000	1 153 000	697 011		

Liikenneväylät

Hanke	aikaisemmat kustannukset	ta 2022	muutettu ta 2022	tp 2022	kokonais- kustannus	lisätiedot
Tiestöhankkeet		100 000	100 000	143 841		Suunnitelma: taajamien asfaltoinnin saneeraukset 50 000 euroa ja katuvalaistuksen saneeraus 50 000 euroa. Määrärahan ylityksen syynä oli arvioitua isompi asfal- tointien paikkaustarve. Akutteja paikkauksia ei voi- nut jättää tekemättä.
<i>Katuvalaistuksen saneeraus</i>			<i>50 000</i>	<i>55 338</i>		<i>Puronsuun alue, Niementien alue, Kyröskosken sivu- kadut sekä Valtakatu. Hanke valmis.</i>
<i>Asfaltoinnit</i>			<i>50 000</i>	<i>88 503</i>		<i>Kohteena mm. Sivutie sekä paikkaukset eripuolilla kuntaa. Hanke valmis.</i>
Asemakaavakadut ja -alueet (ent. Rakentamattomat asemakaava- tiet ja viheralueet)	22 079	160 000	160 000	357		Vuodelle 2022 suunniteltu hanke ei toteutunut, koska maapohjaa ei saatu hankituksi. Hanke on kesken ja eurot ovat pieni palkkakulu.
Hanhijärven asemakaava-alue		700 000	700 000	340 514		Kaava tuli lainvoimaiseksi 24.8. Sen jälkeen viimeistel- tiin kunnallistekniikan suunnitelmat lisätutkimuksi- neen ja urakan kilpailutus päästiin tekemään loka- kuussa. Urakoitsija valittiin lautakunnassa marras- kuussa ja työ valmistuu joulukuun 23 alkuun.
Hämeenkyrönväylä	861 698	650 000	650 000	652 834		Maksuohjelman mukaan Hanke jatkuu vuonna 2023.
Torin perusparannus		50 000	50 000	23 152		Suunnitelma valmistui. Hanke jatkuu vuonna 2023.
Yhteensä		1 660 000	1 660 000	1 160 697		

Vesihuolto

Hanke	aikaisemmat kustannukset	ta 2022	muutettu ta 2022	tp 2022	kokonaiskustannus	lisätiedot
Vesihuoltohankkeet		200 000	200 000	177 870		Etäluettavat vesimittarit 50 000 euroa Viemäriverkoston ja laitteistojen saneeraus 100 000 euroa Vesijohtoverkoston ja laitteistojen saneeraus 50 000 euroa
<i>Viemäriverkoston ja laitteiston saneeraus</i>			<i>100 000</i>	<i>107 305</i>		<i>Kyröskoski (Koulukatu-Puistolan jvp) Hanke valmis.</i>
<i>Vesijohtoverkoston ja laitteiston saneeraus</i>			<i>50 000</i>	<i>34 977</i>		<i>Ristamäentien alue. Hanke valmis.</i>
<i>Etäluettavat mittarit</i>			<i>50 000</i>	<i>35 589</i>		<i>Etäluettavia vesimittareita vaihdettu vanhojen mittareiden tilalle ja uudiskohteisiin. Hanke valmis.</i>
Hanhijärven asemakaava-alue (vesihuollon suunnittelu ja toteutus) uusi asemakaava-alue	55 225	400 000	400 000	267 773		Kaava tuli lainvoimaiseksi 24.8. Sen jälkeen viimeisteltiin kunnallistekniikan suunnitelmat lisätutkimukseen ja urakan kilpailutus päästiin tekemään lokakuussa. Urakoitsija valittiin lautakunnassa marraskuussa ja työ valmistuu joulukuun 2023 alkuun.
Yhteensä		600 000	600 000	445 643		

Puistot ja muut yleiset alueet

Hanke	aikaisemmat kustannukset	ta 2022	muutettu ta 2022	tp 2022	kokonais-kustannus	lisätiedot
Puistot ja leikkikentät		30 000	30 000	29 154		Suunnittelu ja toteutus. Kohteina Pappilanmetsän puisto, Perhepuisto ja Maisemantien harju. Hanke valmistui.
Harjun kuntoradan perusparannus		30 000	30 000	27 890		Loppuradan kunnostaminen kivituhkalla.
Tapahtuma-alueen suunnittelu, selvitykset ja toteutus		30 000	30 000	0		Kohde on siirretty osaksi vuoden 2023 kaava-suunnittelua käyttötalouden puolelle.
Yhteensä		90 000	90 000	57 044		

Irtaimisto

Hanke	aikaisemmat kustannukset	ta 2022	muutettu ta 2022	tp 2022	kokonais-kustannus	lisätiedot
Kurjenmäkikodin astianpesukoneiden uusiminen			40 000	38 896		MTA1/22 Astianpesukoneet hankittu. Hanke valmis 16.8.2022.
Hallintopalvelut		90 000	90 000	44 796		Uusittiin konserniohjelma, taloudensuunnitteluohjelma ja raportointiohjelma
Sivistyspalvelut		74 000	74 000	74 144		Kirjaston ilmanjäähdytin 50 044,51 euroa Hanke valmis. Kyröskosken koulun 3 luokan kalustaminen 24 099,45 euroa. Hanke jatkuu vuonna 2023.
Elinympäristöpalvelut		30 000	30 000	30 148		GPS-mittauslaitteisto (Maankäyttö). Mittauslaitteisto hankittu. Hanke valmis 12.8.2022.
Yhteensä		194 000	234 000	187 985		

INVESTOINNIT YHTEENSÄ		ta 2022	muutettu ta 2021	tp 2022
Maa- ja vesialueet, kiinteistöt	menot	200 000	200 000	3 500
	tulot	-100 000	-250 000	-189 747
Osakkeet ja osuudet	menot	600 000	600 000	500 000
Rakennukset	menot	988 000	1 153 000	742 615
	tulot	0	0	-45 604
Liikenneväylät	menot	1 660 000	1 660 000	1 160 697
Vesihuolto	menot	600 000	600 000	445 643
Puistot ja muut yleiset alueet	menot	90 000	90 000	57 044
Irtaimisto	menot	194 000	234 000	187 985
	menot	4 332 000	4 537 000	3 097 483
	tulot	-100 000	-250 000	-235 351
	yhteensä	4 232 000	4 287 000	2 862 132

2.9 Rahoituslaskelman toteutuminen

Rahoituslaskelma (1 000 e)

	TA 2022 alku- peräinen	TA 2022 muutettu	TP 2022	Poik- keama
Toiminta ja investoinnit				
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	2 707	5 066	7 173	2 107
Tulorahoituksen korjauserät	-50	-90	-409	-319
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-4 332	-4 537	-3 097	1 440
Rahoitusosuudet investointimenoihin			46	46
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutus- tulot	100	250	616	366
Toiminta ja investoinnit, netto	-1 575	689	4 328	3 639
Rahoitustoiminta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys				
Antolainasaamisten vähennys	14	24	17	-7
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 300	4 500	0	-4 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 700	-1 700	-1 375	325
Lyhytaikaisten lainojen muutos			-3 500	-3 500
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiant.var.ja po:n muutos			-13	-13
Vaihto-omaisuuden muutos			42	42
Pitkäaik.saamisten muutos			3	3
Lyhytaik.saamisten muutos			166	166
Korottomien velkojen muutos			1 060	1 060
Rahoituksen rahavirta	3 614	2 824	-3 601	-6 425
Rahavarojen muutos	2 039	3 513	728	-2 786

2.10 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen toteutumisesta

	Sito- vuus netto N/ brutto B	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. Ta- lous- arvio	TA:n muu- tokset	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. Ta- lous- arvio	TA:n muu- tokset	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poikke- ama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Hallintopalvelut	N	3 407	139	3 546	3 349	197					
Perusturvapalvelut	N	36 773	-66	36 707	36 131	576					
Sivistyspalvelut	N	22 340	51	22 391	22 347	44					
Elinympäristöpalvelut	N	232	260	493	1 197	-704					
Vesihuoltolaitos	N						910	-141	768	710	58
		62 752	384	63 137	63 024	113	910	-141	768	710	58
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						40 750	1 750	42 500	43 840	1 340
Valtionosuudet	B						24 100	1 250	25 350	26 010	660
Korkotulot	B						50	-45	5	11	6
Muut rahoitustulot	B						300	-20	280	286	6
Korkomenot	B	600	50	650	541	-109					
Muut rahoitusmenot	B	50	0	50	119	69					
Satunnaiset erät	B			0		0					
		650	50	700	660	-40	65 200	2 935	68 135	70 147	2 012
INVESTOINTIOSA											
Maa- ja vesialueet, kiinteistöt											
Kiinteistöjen hankinta	B	150	0	150	0	-150					
Kiinteistöjen myynti	B						100	150	250	190	-60
Rakennuspaikkojen myynti- kuntoon saattaminen	B	50	0	50	4	-46					
		200	0	200	4	-196	100	150	250	190	-60
Osakkeet ja osuudet											
Saskyn peruspääoman koro- tus	B	500	0	500	500	0			0		0
Osakkeiden ostot	B	100	0	100		-44			0		0
		600	0	600	500	-44	0	0	0	0	0
Rakennukset											
Kyröskosken urheilukeskuksen kokonaisuus (2020–2022)	B	154	0	154	152	-2			0		0
Urheilukeskuksen avustustulo				0		0	0	0	0	37	37
Kiinteistötoimen rakennus- hankkeet, alle 500 000 euron hankkeet	B	100	0	100	67	-33			0		0
Siljankoti	B	34	0	34	40	6			0		0
Hämeenkyrötalo	B	300	0	300	18	-282					
Mahnalan puukoulun perus- korjaus	B	300	0	300	292	-8			0		0
Mahnalan koulun liikuntasalin akustiikan parantaminen	B	0	35	35	39	4			0		0
Kurjenmäkikodin hissi	B	0	110	110	96	-14			0		0
Kurjenmäkikodin ilmastointi	B	0	20	20	5	-15			0		0
Mahnalan ympäristökoulun ensikertainen kalustaminen	B	100		100	34	-66			0		0
Varikon lämmitysjärjestelmän muutos, avustus	B	0	0	0	0	0	0		0	9	9
		988	165	1 153	743	-410	0	0	0	46	46

Liikenneväylät				0		0			0		0
Tiestöhankkeet	B	100		100	144	44			0		0
Asemakaavakadut ja -alueet	B	160		160	0	-160			0		0
Hanhijärven asemakaava-alue		700		700	341	-359					
Hämeenkyrönväylä	B	650		650	653	3			0		0
Torin perusparannus		50		50	23	-27					
		1 660	0	1 660	1 161	-499	0	0	0	0	0
Vesihuoltolaitos				0		0			0		0
Vesihuoltohankkeet	B	200		200	178	-22			0		0
Hanhijärven asemakaava-alue (vesihuollon suunnittelu ja toteutus uusi asemakaava-alue)	B	400		400	268	-132			0		0
		600	0	600	446	-154	0	0	0	0	0
Puistot ja muut yleiset alueet				0		0			0		0
Puistot ja leikkikentät	B	30		30	29	-1			0		0
Harjun kuntoradan perusparannus	B	30		30	28	-2			0		0
Tapahatuma-alueen suunnittelu, selvitykset ja toteutus	B	30		30	0	-30					
		90	0	90	57	-33	0	0	0	0	0
Irtaimisto				0		0			0		0
Hallintopalvelut	B	90		90	45	-45			0		0
Sivistyspalvelut	B	74		74	74	0			0		0
Elinympäristöpalvelut	B	30		30	30	0					
Kurjenmäkikodin astianpesukoneen uusiminen	B	0	40	40	39	-1			0		0
		194	40	234	188	-46	0	0	0	0	0
		4 332	205	4 537	3 099	-1 382	100	150	250	236	-14
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten lisäykset											
Antolainasaamisten vähennykset							14	10	24	17	-7
Lainakannan muutokset									0		0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						5 300	-800	4 500	0	-4 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	-1 700	0	-1 700	-1 375	-325					
Lyhytaikaisten lainojen muutos		0	0	0	-3 500	3 500					
Vaikutus maksuvalmiuteen											
		-1 700	0	-1 700	-4 875	3 175	5 314	-790	4 524	17	-4 507
YHTEENSÄ		66 034	639	66 674	61 908	1 866	71 524	2 154	73 677	71 110	-2 451

3 Tilinpäätöslaskelmat

KUNNAN TULOSLASKELMA

	2022	2021
Toimintatuotot		
Myyntituotot	6 241 817,67	6 087 499,97
Maksutuotot	4 114 520,13	3 956 779,30
Tuet ja avustukset	1 719 100,38	2 477 829,21
Muut toimintatuotot	2 528 614,37	1 935 144,47
Valmistus omaan käyttöön	51 321,59	45 033,78
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-28 150 999,47	-27 969 290,08
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-5 929 192,15	-5 835 573,48
Muut henkilöstösivukulut	-1 086 409,29	-1 028 342,97
Palvelujen ostot	-32 571 067,98	-31 516 992,86
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 930 036,55	-4 332 229,28
Avustukset	-2 154 200,22	-2 061 891,22
Muut toimintakulut	-2 147 950,70	-1 761 304,05
TOIMINTAKATE	-62 314 482,22	-60 003 337,21
Verotulot	43 839 609,51	40 803 450,42
Valtionosuudet	26 010 348,00	23 918 093,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	11 368,40	4 476,20
Muut rahoitustuotot	285 707,33	273 803,82
Korkokulut	-540 652,58	-623 792,75
Muut rahoituskulut	-118 929,42	-20 619,07
VUOSIKATE	7 172 969,02	4 352 074,41
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 120 770,78	-5 174 370,22
Arvonalentumiset	-28 509,03	-115 831,67
TILIKAUDEN TULOS	2 023 689,21	-938 127,48
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	77 211,22	77 211,22
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	2 100 900,43	-860 916,26

KUNNAN RAHOITUSLASKELMA

	2022		2021	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	7 172 969,02		4 352 074,41	
Tulorahoituksen korjaukset	-409 489,74	6 763 479,28	85 905,15	4 437 979,56
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-3 097 483,26		-4 179 613,48	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	45 604,00		87 778,24	
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	616 336,00	-2 435 543,26	365 030,00	-3 726 805,24
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 327 936,02		711 174,32	
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	0,00		0,00	
Antolainasaamisten vähennys	17 116,28	17 116,28	19 639,08	19 639,08
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 375 434,00		-1 625 434,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 500 000,00	-4 875 434,00	0,00	-1 625 434,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiant. varojen ja pääom. muutokset	-13 150,99		136 265,63	
Vaihto-omaisuuden muutos	42 435,19		45 753,67	
Saamisten muutos	168 606,12		-859 174,12	
Korottomien velkojen muutos	1 060 360,18	1 258 250,50	717 217,49	40 062,67
Rahoituksen rahavirta	-3 600 067,22		-1 565 732,25	
Rahavarojen muutos				
Rahavarojen muutos	727 868,80		-854 557,93	
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	10 735 001,70		10 007 132,90	
Rahavarat 1.1.	10 007 132,90	-727 868,80	10 861 690,83	854 557,93

KUNNAN TASE

	2022	2021
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	87 973,25	29 151,45
Muut pitkävaikutteiset menot	599 760,05	845 342,93
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	7 219 254,14	7 405 501,44
Rakennukset	43 259 359,70	44 755 619,95
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 752 737,01	12 977 064,88
Koneet ja kalusto	256 846,50	268 387,63
Muut aineelliset hyödykkeet	87 808,68	87 808,68
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 299 720,79	1 998 829,97
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	8 094 416,65	7 594 416,65
Muut lainasaamiset	153 359,96	170 476,24
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	53 935,37	53 851,93
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	75 524,59	117 959,78
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	17 500,00	20 000,00
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	2 010 855,33	1 907 702,39
Lainasaamiset	59 000,00	59 000,00
Muut saamiset	415 803,87	386 572,23
Siirtosaamiset	962 283,16	1 260 773,86
Rahoitusarvopaperit		
Joukkovelkakirjalainasaamiset	38 560,00	38 560,00
Muut arvopaperit	4 525 107,44	4 624 530,86
Rahat ja pankkisaamiset	6 171 334,26	5 344 042,04
VASTAAVAA	88 141 140,75	89 945 592,91

	2022	2021
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	31 081 895,99	31 081 895,99
Muut omat rahastot	322 286,41	322 286,41
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	81 709,82	942 626,08
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 100 900,43	-860 916,26
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 117 729,95	1 194 941,17
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Muut toimeksiantojen pääomat	345 491,53	358 559,08
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	37 937 793,00	38 747 447,00
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	2 500 000,00	6 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	809 654,00	1 375 434,00
Saadut ennakot	4 500,00	15 172,00
Ostovelat	4 459 575,67	3 618 996,71
Muut velat	1 594 576,94	1 464 739,47
Siirtovelat	5 785 027,01	5 684 411,26
VASTATTAVAA	88 141 140,75	89 945 592,91

KONSERNILASKELMAT**KONSERNITULOSLASKELMA**

	2022	2021
Toimintatuotot	43 138 665,21	44 579 960,61
Toimintakulut	-106 473 677,94	-103 498 557,45
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	80 026,39	49 764,51
TOIMINTAKATE	-63 254 986,33	-58 868 832,33
Verotulot	43 779 384,39	40 742 530,65
Valtionosuudet	29 545 291,90	26 907 833,37
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	29 184,60	12 019,05
Muut rahoitustuotot	338 122,38	279 964,01
Korkokulut	-687 461,93	-824 845,52
Muut rahoituskulut	-262 291,97	-81 990,64
VUOSIKATE	9 487 243,04	8 166 678,58
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 089 780,33	-7 005 677,23
Omistuksen eliminointierot	282 741,49	395 572,70
Arvonalentumiset	-28 509,03	-115 831,67
TILIKAUDEN TULOS	2 651 695,17	1 440 742,38
Tilinpäätössiirrot	270,73	10 656,87
Tilikauden verot	-105 741,62	-204 991,74
Laskennalliset verot	-2 937,87	-78 163,74
Vähemmistöosuudet	-155 825,96	-418 190,93
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	2 387 460,44	750 052,84

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2022		2021	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	9 487 243,04		8 166 678,58	
Tilikauden verot	-105 741,62		-204 991,74	
Tulorahoituksen korjaukset	-666 770,24	8 714 731,18	100 041,94	8 061 728,78
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-5 479 648,23		-5 977 694,91	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	45 604,00		102 035,94	
Pysyvien vastaav. hyödykk. luov.tulot	1 444 598,09	-3 989 446,14	391 966,63	-5 483 692,34
Toiminnan ja investointien rahavirta		4 725 285,05		2 578 036,44
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	0,00		0,00	
Antolainasaamisten vähennys	2 652,00	2 652,00	2 652,00	2 652,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 284 660,00		1 186 380,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 827 065,80		-2 907 059,34	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 549 056,45	-5 091 462,25	-6 499,00	-1 727 178,34
Oman pääoman muutokset		-587 427,61		-219 251,02
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiant. varojen ja pääom.muutok.	-17 242,28		134 190,48	
Vaihto-omaisuuden muutos	107 840,52		30 274,23	
Saamisten muutos	43 306,60		-891 179,86	
Korottomien velkojen muutos	683 029,16	816 934,00	756 444,63	29 729,48
Rahoituksen rahavirta		-4 859 303,85		-1 914 047,88
Rahavarojen muutos				
		-134 018,81		663 988,56
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	15 987 363,11		16 121 381,91	
Rahavarat 1.1.	16 121 381,91	-134 018,81	15 457 393,36	663 988,56

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2022	2021
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	325 643,88	119 133,40
Muut pitkävaikutteiset menot	943 124,56	1 602 836,65
Ennakkomaksut	4 408,84	106 928,06
 Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	8 252 768,63	8 398 201,40
Rakennukset	66 320 158,63	68 048 740,05
Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 471 490,65	13 761 533,93
Koneet ja kalusto	1 655 950,46	1 714 091,20
Muut aineelliset hyödykkeet	270 284,66	276 701,05
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	4 896 887,06	3 579 212,49
 Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	750 770,87	386 428,02
Muut osakkeet ja osuudet	538 065,31	612 452,54
Muut lainasaamiset	13 008,99	15 660,99
Muut saamiset	25 125,75	24 591,93
 TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	152 245,68	187 124,10
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4 795,81	3 762,36
Muut toimeksiantojen varat	53 935,37	53 851,93
 VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	327 551,14	443 367,40
Keskeneräiset tuotteet	38 944,39	26 967,39
 Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	40 114,29	0,00
Laskennalliset verosaamiset	2 038,08	2 027,54
Muut saamiset	3 180,45	4 945,59
Siirtosaamiset	12 519,46	21 196,47
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	4 486 220,24	4 452 999,27
Lainasaamiset	7 945,74	1 830,44
Laskennalliset verosaamiset	28,08	28,08
Muut saamiset	895 198,61	733 741,35
Siirtosaamiset	1 288 412,42	1 547 113,84
	6 735 657,36	6 763 882,58
 Rahoitusarvopaperit		
Joukkovelkakirjalainasaamiset	63 208,18	70 519,84
Muut arvopaperit	5 084 162,48	5 009 530,86
 Rahat ja pankkisaamiset	10 839 992,45	11 041 331,22
VASTAAVAA YHTEENSÄ	119 768 181,14	122 246 849,38

VASTATTAVAA	2022	2021
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	31 081 895,99	31 081 895,99
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	295 529,26	295 529,26
Arvonkorotusrahasto	7 774,81	7 657,32
Muut omat rahastot	339 335,57	339 606,31
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	6 884 499,68	6 126 747,95
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 387 460,44	750 052,84
VÄHEMMISTÖOSUUDET	832 869,89	1 271 693,80
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	625 415,34	686 665,40
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	56 022,87	57 774,44
Muut toimeksiantojen pääomat	511 432,59	558 809,69
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	50 227 123,35	51 113 103,73
Pääomalainat	15 000,00	17 500,00
Lainat julkisyhteisöiltä	1 849,24	3 698,48
Lainat muilta luotonantajilta	3 934 133,98	4 042 286,95
Saadut ennakot	0,00	11 755,82
Liittymismaksut ja muut velat	19 489,29	43 897,64
Laskennalliset verovelat	573 837,35	578 365,97
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	2 500 000,00	6 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 884 426,31	2 580 360,88
Pääomalainat	2 500,00	2 500,00
Lainat julkisyhteisöiltä	1 849,24	1 725,96
Lainat muilta luotonantajilta	391 572,80	271 324,28
Saadut ennakot	94 704,16	62 912,02
Ostovelat	6 101 308,68	5 322 536,19
Liittymismaksut ja muut velat	2 080 967,07	1 948 613,02
Siirtovelat	8 856 077,02	9 009 045,45
Laskennalliset verovelat	61 106,21	60 789,99
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	119 768 181,14	122 246 849,38

4 Liitetiedot

4.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuden oletuksella, vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon, sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi Pirkanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintameno-
noon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitus-
osuuksilla. Suunnitelmanmukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mu-
kaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymä poistosuunnitelma on otettu käyttöön 1.1.2013. Poisto-
suunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman lii-
tetiedoissa kohdassa suunnitelmanmukaisten poistojen perusteet. Tässä yhteydessä on esitetty
lisäksi neljä suunnitelmasta poikkeavaa poistoaikaa.

Pysyvien vastaavien sijoitukset ja sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintameno-
on tai sitä alempaan arvoon.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden inventointi suoritetaan fyysisenä tilikausittain. Varastokirjanpidossa käyte-
tään keskihintamenetelmää, minkä mukaisena vaihto-omaisuus on merkittynä taseeseen.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.
Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno- tai sitä alempaan toden-
näköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksen. Koronvaihtosopimus on tehty suojaamistarkoi-
tuksessa 20 milj. nimellisarvolle. Taseessa on sopimusta vastaava bullet-laina, joka erääntyy sa-
maan aikaan koronvaihtosopimuksen kanssa. Sopimus on voimassa 24.10.2028 asti. Korkojoh-
dannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu korkokulujen oikaisuksi.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on mer-
kitty ao. hyödykkeen hankintameno-oon vähennykseksi.

4.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Tilivuonna ei ole tehty edelliseen tilivuoteen kohdistuneita oikaisuja.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikausia vertailtaessa tulee ottaa huomioon koronapandemian vaikutukset kunnan talouteen. Merkittävä huomioitava seikka on valtion maksama korvaus koronapandemian aiheuttamiin kustannuksiin, joita on kirjattu vuonna 2022 (2021) 0,7 (1,4) milj. euroa tuloslaskelman toimintatuottoihin (tuet ja avustukset). Tukea vastaavat kustannukset on esitetty tuloslaskelmassa kuolina luonteensa mukaisessa kuluryhmässä.

Lisäksi valtion on maksanut vuonna 2022 (2021) koronapandemian vuoksi valtionosuuksien yhteydessä verotulomenetyksen kompensatiota 5,9 (4,9) milj. euroa.

Tilivuonna 2022 on esitetty annettujen tukien ja avustusten tiliryhmässä Pirkanmaan Sairaanhoidopiiriin laskuttama kuntayhtymän alijäämän kattamisen kustannus 186 th euroa.

Tilikausia vertailtaessa tulee ottaa huomioon vertailuvuonna 2021 kunnan valtionosuuksissa esitetty 700th harkinnanvarainen valtionosuuden lisäys, sekä pysyvien vastaavien luovutustappioissa esitetty poikkeuksellinen kiinteistön myyntitappio 360th euroa.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Tilivuoden 2022 opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin sisältyy vuoden 2021 tarkistus päätöksen mukainen erä 264 th euroa.

* Liitetietotosite LT / 1.

4.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Kuntayhtymät on yhdistetty lukuarvoiltaan omistussuuden mukaisesti konsernitilinpäätökseen. Osakkuusyhteisöomistuksia ei ole.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on eliminoitu, sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Sisäisiä katteita pysyvissä vastaavissa ei ole ollut.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaa-seen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuden erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty konserniyleisohjeen mukaisella kuntiin sovelletulla hankintamenomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa, sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistö Oy Hämeenkyrön Teollisuustalon aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu kunnan poistosuunnitelman mukaisiksi olennaisin osin. Yhtiö ei kirjaa suunnitelmapoistoja omassa kirjanpidossaan. Jäännösarvon ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien ylijäämän oikaisuksi.

Muita poistoja ei ole oikaistu; tytäryhtiöt sekä säätiö kirjaavat suunnitelmapoistot omassa kirjanpidossaan.

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

As. Oy Hämeenkyrön Jokimetsä ilmoitti kirjanneensa ed.tilikauden oikaisun 12th euroa oman pääoman erään ed. tilikausien ylijäämä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikausia vertailtaessa tulee ottaa huomioon valtion kunnalle maksamat korvaukset koronapandemian aiheuttamiin kustannuksiin, valtionosuuksissa maksettu verotulomenetysten kompen-saatio, valtion maksama harkinnanvarainen valtionosuuden korotus, sekä opetus- ja kulttuuri-toimen valtionosuuden tarkistus.

Pysyvien vastaavien luovutustappioiden määrä on poikkeuksellisen suuri vertailuvuonna 2021, kunnan 360 th euron kirjaus.

6. Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Yleishallinto	427 082,41	315 116,62	257 224,19	171 883,75
Perusturvapalvelut	36 137 009,27	38 684 256,58	8 487 980,13	9 308 783,43
Opetus- ja kulttuuripalvelut	2 048 710,80	1 802 066,15	1 513 877,46	1 383 105,87
Yhdyskuntapalvelut	2 147 648,84	1 528 514,96	2 166 338,01	1 531 903,50
Muut palvelut	136 796,41	123 029,10	0,00	0,00
Vesihuoltolaitos	2 241 417,49	2 126 977,20	2 178 632,76	2 061 576,40
Toimintatuotot yhteensä	43 138 665,21	44 579 960,61	14 604 052,55	14 457 252,95

7. Verotulojen erittely

	2022	2021
Kunnan tulovero	38 336 026,28	36 098 776,22
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 194 115,42	2 534 127,37
Kiinteistövero	2 309 467,81	2 170 546,83
Verotulot yhteensä	43 839 609,51	40 803 450,42

8. Valtionosuuksien erittely

	2022	2021
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	27 488 042,00	25 916 824,00
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)	-6 533 434,00	-6 102 462,00
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-819 592,00	-1 483 947,00
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0,00	700 000,00
Verotulomenetysten korvaus	5 875 332,00	4 887 678,00
Valtionosuudet yhteensä	26 010 348,00	23 918 093,00

* Liitetietotosite LT / 1.

9. Palvelujen ostot eriteltyinä

	2022	2021
Asiakaspalvelujen ostot	21 772 709,74	21 380 770,91
Muiden palvelujen ostot	10 798 358,24	10 136 221,95
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	32 571 067,98	31 516 992,86

11. Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua ja kunnanvaltuuston vahvistamaa poistosuunnitelmaa. Investointiraja on 10 000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan vuosikuluina käyttötalouteen. Ensikertaisen kalustamisen osalta ei noudateta rakennuksen poistoaikaa vaan kaluston.

Poikkeavat poistoajat:

- Monitoimikeskus Silta 33 vuotta, perustuen tehtyyn palvelusopimukseen kestoltaan 13 vuotta minkä jälkeen alkaa poistosuunnitelman mukainen laitosrakennuksen poistoaika 20 vuotta, yhteensä 33 vuotta.

- Museon lämmitysjärjestelmä (maalämpö) 10 vuotta, perustuen lämmitysjärjestelmän pitkään todelliseen käyttöikään verrattuna vuokratrakennuksen investoinnin tavanomaiseen poistoaikaan (muut pitkävaikutteiset menot, poistoaika 2 vuotta).

- Mahnalan kuituverkon rakentamisen rahoitusosuus, poistoaika 6 vuotta (tasapoisto, muut pitkävaikutteiset menot). Poisto vastaa laskennallisesti kunnan poistosuunnitelman mukaista tietoliikenneverkoston poistoa (22% menojäännöspoisto).

- Heinijärven esiopetus- ja varhaiskasvatysyksikkö, lunastettu leasingrakennus, poistoaika 13 vuotta. Poistoaika määritetty kunnan poistosuunnitelman mukainen laitosrakennuksen poistoaika 20 vuotta, vähennettynä leasingvuokra-aika 7 vuotta, lunastushetkellä poistoaika näin ollen 13 vuotta.

Poistosuunnitelmassa arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

OMAIUUUSLAJI	Poisto- menetelmä	Poistoaika vuosina	Poisto %
Aineettomat hyödykkeet			
Kehittämismenot	tasa	2	
Aineettomat oikeudet	tasa	5	
Liikearvo	tasa	2	
Muut pitkävaikutteiset menot		5-20	
Tietokoneohjelmistot	tasa	2	
Muut	tasa	2	
Aineelliset hyödykkeet			
Rakennukset			
Asuinrakennukset	tasa	30	
Hallinto- ja laitosrakennukset	tasa	20-30	
Tehdas- ja tuotantorakennukset	tasa	20	
Muut rakennukset/talouksrakennukset	tasa	10	
Rakennusten peruskorjaukset/ vanhana ostetut rakennukset	tasa	10-30	
Perusparannusmenon poistoaikaa koskeva määrittely tehdään hankkeen taloudelliseen merkitykseen perustuen, hankesuunnitelman tai talousarvion hyväksynnän yhteydessä.			
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Maa- ja vesirakenteet			
Kadut, tiet, torit, puistot	menoj.		20
Sillat, laiturit, uimalat	menoj.		25
Muut maa- ja vesirakenteet	menoj.		20
Johtoverkostot ja laitteet			
Vedenjakelu verkosto	menoj.		10
Viemäriverkosto	menoj.		10
Kaukolämpöverkko	menoj.		15
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	menoj.		20
Puhelin- ja tietoliikenneverkko, keskusasema ja alakeskukset	menoj.		22
Maakaasuverkko	menoj.		15
Muut putki- ja kaapeliverkot	menoj.		20
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet			
Sähkö-, vesi- yms. laitojen koneet ja laitteet	tasa	10	
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	tasa	15	
Liikenteen ohjauslaitteet	tasa	10	
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	tasa	10	
Koneet ja kalusto			
Kuljetusvälineet			
Rautaiset alukset	tasa	15	
Puiset alukset ja uivat työkoneet	tasa	8	
Muut kuljetusvälineet (autot)	tasa	4	
Muut liikkuvat työkoneet	tasa	5	
Muut raskaat koneet/kuorma-autot	tasa	10	
Muut kevyet koneet	tasa	5	
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	tasa	5	
Atk-laitteet	tasa	3	
Muut laitteet ja kalusteet	tasa	3	
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto		
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa		

12. Pakollisten varausten muutokset	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Potilasvahinkovastuuvaraus 1.1. (ky)	679 495,87	624 730,56		
Lisäykset tilikaudella	18 818,95	56 401,33		
Vähennykset tilikaudella	-74 395,47	-1 636,02		
Potilasvahinkovastuuvaraus 31.12. (ky)	623 919,35	679 495,87	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 1.1.	7 169,53	7 795,76		
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00		
Vähennykset tilikaudella	-5 673,54	-626,23		
Muut pakolliset varaukset 31.12.	1 495,99	7 169,53	0,00	0,00
Pakolliset varaukset yhteensä	625 415,34	686 665,40	0,00	0,00

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	325 264,70	276 367,97	325 264,70	274 144,00
Rakennusten luovutusvoitot	84 225,04	0,00	84 225,04	0,00
Muut luovutusvoitot	315 842,90	7 145,94	0,00	0,00
Luovutusvoitot yhteensä	725 332,64	283 513,91	409 489,74	274 144,00
Muut toimintakulut				
Rakennusten luovutustappiot	0,00	-360 049,15	0,00	-360 049,15
Muut luovutustappiot	-18 843,31	-4 450,30	0,00	0,00
Luovutustappiot yhteensä	-18 843,31	-364 499,45	0,00	-360 049,15

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	2022	2021
Osinkotuotot muista yhteisöistä	155 155,00	142 321,20
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	88 691,66	88 691,66
Yhteensä	243 846,66	231 012,86

16. Erittely poistoeron muutoksista

	2022	2021
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	77 211,22	77 211,22
Poistoeron muutokset yhteensä	77 211,22	77 211,22

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

19. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet		
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	29 151,45	845 342,93	874 494,38
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	94 002,72	0,00	94 002,72
Tilikauden poisto	-35 180,92	-245 582,88	-280 763,80
Arvonlennukset ja niiden palautus	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	87 973,25	599 760,05	687 733,30
Kirjanpitoarvo 31.12.	87 973,25	599 760,05	687 733,30

	Aineelliset hyödykkeet						
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	7 405 501,44	44 755 619,95	12 977 064,88	268 387,63	87 808,68	1 998 829,97	67 493 212,55
Lisäykset tilikauden aikana	3 500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2 593 983,26	2 597 483,26
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-45 604,00	-45 604,00
Vähennykset tilikauden aikana	-189 747,30	-9 019,96	-8 079,00	0,00	0,00	0,00	-206 846,26
Siirrot erien välillä	0,00	1 448 729,48	542 250,41	138 372,26	0,00	-2 223 354,87	-94 002,72
Tilikauden poisto	0,00	-2 931 594,31	-1 758 499,28	-149 913,39	0,00	0,00	-4 840 006,98
Arvonlennukset ja niiden palautus	0,00	-4 375,46	0,00	0,00	0,00	-24 133,57	-28 509,03
Poistamaton hankintameno 31.12.	7 219 254,14	43 259 359,70	11 752 737,01	256 846,50	87 808,68	2 299 720,79	64 875 726,82
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 219 254,14	43 259 359,70	11 752 737,01	256 846,50	87 808,68	2 299 720,79	64 875 726,82

Maa- ja vesialueet erittely

	Maa- ja vesialueet			
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	234 376,70	230 105,91	0,00	0,00
Muut maa- ja vesialueet	8 018 391,93	8 168 095,49	7 219 254,14	7 405 501,44
Maa- ja vesialueet yhteensä	8 252 768,63	8 398 201,40	7 219 254,14	7 405 501,44

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet				
	Konserniyh- tiön osakkeet	Omistusyht. osakkeet	Kunta-yhtymä- osuudet	Muut osak- keet ja osuu- det	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	1 864 197,76	0,00	5 442 818,41	287 400,48	7 594 416,65
Lisäykset	0,00	0,00	500 000,00	0,00	500 000,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	1 864 197,76	0,00	5 942 818,41	287 400,48	8 094 416,65
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 864 197,76	0,00	5 942 818,41	287 400,48	8 094 416,65
	Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				
	Saamiset kon- serniyht.	Saamiset muut yhtei- söt	Yhteensä		
Hankintameno 1.1.	170 476,24	0,00	170 476,24		
Lisäykset	0,00	0,00	0,00		
Vähennykset	-17 116,28	0,00	-17 116,28		
Hankintameno 31.12.	153 359,96	0,00	153 359,96		
Kirjanpitoarvo 31.12.	153 359,96	0,00	153 359,96		

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

20.-22. Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Kuntakonsernin osuus
(1000 e)

	Y-tunnus	Kunnan		Kuntakonsernin osuus		tilikaud. voitosta/ tappi- osta
		omis- tus- osuus %	Konsernin omistus- osuus	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
20. Tytäryhteisöt						
Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy	0609299-7	100,00	100,00	641	3 335	0
Ki Oy Hämeenkyrön Jokimetsä	0845342-6	65,49	65,49	289	1 299	0
Hämeenkyrön Yrityspalvelut Oy	0132923-8	100,00	100,00	158	1	-5
Ki Oy Hämeenkyrön Teollisuustalo	0510821-3	100,00	100,00	448	5	0
Hämeenkyrön Jäähalli Oy	1096053-1	100,00	100,00	50	685	-30
Hämeenkyrön Vesi Oy	1976111-7	50,00	50,00	183	174	13
Hämeenkyrön Vanhustentalosäätiö	0224703-1	100,00	100,00	825	343	68
Yhteensä				2 594	5 842	46
21. Kuntayhtymät						
Pshp kuntayhtymä	0826597-8	2,34	2,34	5 070	15 876	16
Pirkanmaan liitto	0828308-4	1,95	1,95	32	94	-1
Sastamalan koulutuskuntayhtymä	0204964-1	8,80	8,80	4 968	753	127
Yhteensä				10 070	16 723	142
22. Osakkuusyhteisöt						

--

23. Saamisten erittely tytäryhteisöiltä, kuntayhtymistä sekä osakkuusyhteisöiltä

	2022		2021	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Lainasaamiset	17 500,00	59 000,00	20 000,00	59 000,00
Myyntisaamiset	0,00	39 623,23	0,00	9 789,92
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>17 500,00</i>	<i>98 623,23</i>	<i>20 000,00</i>	<i>68 789,92</i>
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	88 791,66	0,00	90 391,66
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>88 791,66</i>	<i>0,00</i>	<i>90 391,66</i>
Saamiset yhteensä	17 500,00	187 414,89	20 000,00	159 181,58

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset</i>				
Siirtyvät korot	87 146,26	87 235,28	88 691,66	88 691,66
Kelan korvaukset	212 438,01	221 305,06	175 461,01	202 539,80
Valtion korvaukset	382 033,05	623 234,28	382 033,05	623 234,28
Hanke- ja projektisaatavat	170 460,95	220 501,87	147 090,53	186 732,76
Ulkopuolisen rahoituksen jaksotus	77 682,00	75 776,67	0,00	0,00
Lääkäreiden koulutuskorvaus	23 826,68	15 561,04	19 090,00	10 320,00
Palkkatuet	79 234,75	63 178,24	79 234,75	63 178,24
Muut tulojäämät	268 110,19	261 517,87	70 682,16	86 077,12
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	1 300 931,89	1 568 310,31	962 283,16	1 260 773,86

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	31 081 895,99	31 081 895,99	31 081 895,99	31 081 895,99
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	31 081 895,99	31 081 895,99	31 081 895,99	31 081 895,99
Yhdistysten ja säätiöiden peruspää- oma 1.1.	295 529,26	295 529,26	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhdistysten ja säätiöiden peruspää- oma 31.12.	295 529,26	295 529,26	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 1.1.	7 657,32	7 657,32	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	117,49	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	7 774,81	7 657,32	0,00	0,00
<i>Muut omat rahastot</i>				
Eläkerahaston pääoma 1.1.	238 192,45	238 192,45	238 192,45	238 192,45
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Eläkerahaston pääoma 31.12.	238 192,45	238 192,45	238 192,45	238 192,45
Vahinkorahaston pääoma 1.1.	84 093,96	84 093,96	84 093,96	84 093,96
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vahinkorahaston pääoma 31.12.	84 093,96	84 093,96	84 093,96	84 093,96
Muut omat rahastot 1.1.	17 319,90	17 563,32	0,00	0,00
Lisäykset	6,17	10,08	0,00	0,00
Vähennykset	-276,90	-253,50	0,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	17 049,17	17 319,90	0,00	0,00
<i>Muut omat rahastot yhteensä 31.12.</i>	<i>339 335,57</i>	<i>339 606,31</i>	<i>322 286,41</i>	<i>322 286,41</i>
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	6 876 800,79	6 126 747,95	81 709,82	942 626,08
Ed. tilik.oikaisut / lisäykset	7 698,89	0,00	0,00	0,00
Ed. tilik.oikaisut / vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	6 884 499,68	6 126 747,95	81 709,82	942 626,08
Tilikauden ylijäämä / alijäämä	2 387 460,44	750 052,84	2 100 900,43	-860 916,26
Oma pääoma yhteensä	40 996 495,76	38 601 489,67	33 586 792,65	31 485 892,22

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät

	Kunta	
	2022	2021
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	81 709,82	942 626,08
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 100 900,43	-860 916,26
Kertynyt poistoero 31.12.	1 117 729,95	1 194 941,17
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	0,00	0,00
Kertynyt yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät yhteensä	3 300 340,20	1 276 650,99

26. Erittely poistoerosta

	2022	2021
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	1 117 729,95	1 194 941,17
EVL-poistoihin liittyvä poistoero	0,00	0,00
Poistoero yhteensä	1 117 729,95	1 194 941,17

* Liitetietotosite LT / 2.

27. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	25 898 883,00	26 415 619,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	25 898 883,00	26 415 619,00

* Liitetietotosite LT / 3.

28. Joukkovelkakirjalainat

	2022	2021
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat		
Kuntatodistus, laina 240427		6 000 000,00
Korko -0,47 %, kertalyhenteinen, erääntyy 9.2.2022		
Kuntatodistus, laina 281233	250 000,00	
Korko 1,75 %, kertalyhenteinen, erääntyy 19.1.2023		
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	2 500 000,00	6 000 000,00

* Liitetietotosite LT / 4.

29. Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut pakolliset varaukset				
Muut pakolliset varaukset (ky)	1 495,99	7 169,53	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (ky)	623 919,35	679 495,87	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset yhteensä	625 415,34	686 665,40	0,00	0,00

* Liitetietotosite LT / 5.

30. Vieras pääoma, velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille ja osakkuusyhteisöille

	2022		2021	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöiltä				
Ostovelat	0,00	21 508,74	0,00	26 577,66
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>21 508,74</i>	<i>0,00</i>	<i>26 577,66</i>
Velat kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	1 233 531,84	0,00	1 144 612,17
Siirtovelat	0,00	326 646,99	0,00	96 227,87
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>1 560 178,83</i>	<i>0,00</i>	<i>1 240 840,04</i>
Saamiset yhteensä	0,00	1 581 687,57	0,00	1 267 417,70

32. Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut velat				
Liittymismaksut	20 855,20	20 855,20	0,00	0,00
Muut velat	2 079 601,16	1 971 655,46	1 594 576,94	1 464 739,47
Muut velat yhteensä	2 100 456,36	1 992 510,66	1 594 576,94	1 464 739,47

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat</i>				
Tuloennakot	294 179,39	238 513,64	294 179,39	236 216,66
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	6 342 356,51	6 200 216,31	4 296 409,58	4 334 688,15
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	556 453,91	635 218,66	218 664,37	0,00
Korkojaksotukset	90 896,26	227 613,72	56 043,89	113 292,86
Potilasvahinkovakuutus	61 927,63	71 434,58	0,00	0,00
Valtio, muut kuin hankkeet	0,00	364 519,23	0,00	364 519,23
Hankevarat, muut tuet ja avustukset	902 459,43	331 787,92	483 175,89	313 420,88
Muut menojäämät	607 803,88	939 741,39	436 553,89	322 273,48
Siirtovelat yhteensä	8 856 077,02	9 009 045,45	5 785 027,01	5 684 411,26

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot**34. Velat, joista kunta on pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuuttaan****Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin**

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 765 607,90	3 552 889,14	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	2 918 030,90	3 293 013,56	0,00	0,00
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>2 918 030,90</i>	<i>3 293 013,56</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

* Liitetietotosite LT / 6.

38. Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Toimitilojen vuokravastuut	4 693 297,54	4 044 951,90	4 697 257,30	4 048 634,40
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	1 402 851,31	937 691,73	1 402 851,31	937 691,73
Maa-alueiden vuokravastuut	18 450,00	19 750,00	18 450,00	19 750,00
Muut vuokravastuut	3 981 080,57	4 142 918,33	582 789,24	730 221,16
Vuokravastuut yhteensä	10 095 679,42	9 411 656,42	6 701 347,85	5 736 297,29
- siitä seur. tilikaud. maksettava osuus	1 675 217,07	1 525 735,35	1 046 166,20	939 724,34

Leasingsopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.

* Liitetietotosite LT / 7.

39.-40. Vastuositoumukset

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0,00	0,00	10 560 000,00	10 560 000,00
Jäljellä oleva pääoma	0,00	0,00	5 807 983,82	6 272 131,86
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0,00	425,97	0,00	0,00
Jäljellä oleva pääoma	0,00	32,87	0,00	0,00

* Liitetietotosite LT / 8.

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	2022	2021
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	78 257 481	73 134 349
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	45 255	47 907

* Liitetietotosite LT / 9.

41. Muut kuntaa koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt

Sopimusvastuut	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Kunta				
Palvelusopimus Monitoimikeskus Silta, palvelusopimus, Lujatalo Oy, 1.6.2016 - 31.5.2029 <i>Josta seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus</i>	3 141 200,00	3 590 000,00	3 141 200,00	3 590 000,00
	<i>448 800,00</i>	<i>448 800,00</i>	<i>448 800,00</i>	<i>448 800,00</i>
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri (kuntakonsernin osuus)				
Vuokratakaussitoumus	1 217,89	0,00		
Huoltosopimusvastuu	198,84	311,93		
Sopimusvastuut yhteensä	3 142 616,73	3 590 311,93	3 141 200,00	3 590 000,00

* Liitetietotosite LT / 10.

Arvonlisäveron palautusvastuu	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Kunta				
Arvonlisäveron palautusvastuu	0,00	0,00	0,00	0,00
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri (kuntakonsernin osuus)				
Arvonlisäveron palautusvastuu	52 479,62	62 003,26		
Arvonlisäveron palautusvastuu yhteensä	52 479,62	62 003,26	0,00	0,00

* Liitetietotosite LT / 10.

Avustusten palautusvelvollisuus

Ara (asumisen rahoitus ja kehittämiskeskus) on maksanut kunnalle avustuksia asuinrakennusten korjausinvestointeihin. Valtionavustislain 30.12.2004/1281 nojalla kunnalla on avustuksen palautusvelvollisuus, mikäli avustuksen käyttämistä koskevia säädöksiä tai ehtoja ei ole noudatettu.

Hämeenkyrön hoivakoti (Siljankoti), avustus 630 854 euroa, vastuu voimassa vuoteen 2031 saakka.
Hämeenkyrön kurjenmäkikoti, avustus 1 590 857 euroa, vastuu voimassa vuoteen 2039 saakka.

* Liitetietotosite LT / 11.

Johdannaissopimukset**Koronvaihtosopimukset****Kunta**

Koronvaihtosopimus 1.

Koronvaihtosopimus ajalle 26.10.2020-24.10.2028. Sopimus on tehty korkorahavirran vaihtelun suojaamiseksi, 20 milj.

lainapääoman nimellisarvolle. Sopimusta ei ole liitetty lainaan; kunnan taseeseen sisältyy 20 milj. bullet laina, joka erääntyy samaan aikaan koronvaihtosopimuksen kanssa.

Koronvaihtosopimuksella muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi.

Kunta maksaa pankille kiinteää korkoa 1,6800% p.a., pankki maksaa kunnalle vaihtuvaa korkoa euribor 3kk.

Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo

Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	20 000 000,00	20 000 000,00	20 000 000,00	20 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	1 461 788,00	-2 300 232,00	1 461 788,00	-2 300 232,00

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

Koronvaihtosopimukset

Nimellisarvo

Markkina-arvo

Kuntakonsernin osuus

Nimellisarvo	3 284 074,77	3 634 977,66
Markkina-arvo	569 969,38	-96 182,85
<i>Kuntakonsernin osuus</i>	<i>2,34 %</i>	<i>2,34 %</i>

Hämeenkyrön Asunnonhankinta

Koronvaihtosopimukset

Nimellisarvo

Markkina-arvo

Kuntakonsernin osuus

Nimellisarvo	2 977 272,00	3 166 666,00
Markkina-arvo	160 883,00	-132 663,00
<i>Kuntakonsernin osuus</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>

Hämeenkyrön Jäähalli Oy

Koronvaihtosopimus

Nimellisarvo

Markkina-arvo

Kuntakonsernin osuus

Nimellisarvo	0,00	398 416,00
Markkina-arvo	-	<i>ei saatavilla</i>
<i>Kuntakonsernin osuus</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>

* Liitetietotosite LT / 12.

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot**42. Henkilöstön lukumäärä 31.12**

	2022	2021
Yleishallinto	20	19
Sosiaali- ja terveystoimi	319	339
Opetus- ja kulttuuritoimi	296	299
Yhdyskuntapalvelut pl. vesihuoltolaitos	102	74
Vesihuoltolaitos	4	4
Yhteensä	741	735

43. Taseeseen aktivoitujen henkilöstömenot

	2022	2021
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	35 166 600,91	34 833 206,53
Henkilöstökulut, mitkä aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	6 232,58	72 326,57
Henkilöstökulut yhteensä	35 172 833,49	34 905 533,10

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut

	2022	2021
Kokoomus	5 170,00	6 035,20
Suomen Kristillisdemokraatit	546,00	780,00
Keskustapuolue	1 704,00	2 678,00
SDP	2 267,00	2 555,90
Hämeenkyrön Vasemmistoliitto	2 340,00	3 745,20
Hämeenkyrön Vihreät	568,00	568,00
Kyrösjärven seudun Perussuomalaiset	3 030,00	2 408,40
Yhteensä	15 625,00	18 770,70

* Liitetietotosite LT / 13.

45. Tilintarkastusyhteisölle suoritettujen palkkiot eriteltynä

	2022	2021
Tarkastusyhteisö, BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	14 133,13	13 231,90
Palkkiot yhteensä	14 133,13	13 231,90

* Liitetietotosite LT / 14.

46. Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Kunnanjohtajan kanssa on tehty 29.8.2022 johtajasopimus ajalle 2022-2023. Johtajasopimuksessa on sovittu erokorvauksena 6 kk palkkaa vastaava euromäärä, mikäli virkasuhde päättyy luottamuspuolan vuoksi.

* Liitetietotosite LT / 15.

Kunta on solminut Hämeenkyrön Vanhustentalosäätiön kanssa vuokrasopimuksen, jonka voimassaolo on 31.12.2025 saakka, irtisanomisaika 12 kuukautta. Sopimuksessa kunta on sitoutunut vuokraamaan Vanhustentalosäätiön rakennukset, vuosivuokra kokonaisuudesta oli 158th euroa vuonna 2022.

* Liitetietotosite LT / 16.

Kunta on solminut Hämeenkyrön Jäähalli Oy:n kanssa sopimuksen

- "Hämeenkyrön Jäähallin käytöstä" vuodelle 2023 jossa määritellään, että kunta ostaa jääaikaa 80th eurolla. Jääaika maksetaan yhtiölle kunnan avustuksena. Lisäksi sopimuksessa määritellään kunnan ja jäähallin välisistä oikeuksista ja velvollisuuksista kiinteistön huoltoon ja käyttöön.
  - liikuntapaikkojen kunnossapidosta 2022, missä sovitaan, että kunta ostaa yhtiöltä kunnan liikuntapaikkojen kunnossapitoa tarpeen mukaan.
  - työpanoksen myymisestä Jäähalliyhtiölle, missä sovitaan jään hoitoon, jäävuorojen järjestelyyn ja kiinteistöhuoltoon liittyvien tehtävien hoitamisesta. Sopimus on voimassa toistaiseksi 3 kkden irtisanomisajalla.
- Kunta on myöntänyt vapautuksen jäähdytysveden vesimaksuista (Tekn.ltk 58§ 4.8.1998.) Hämeenkyrön Jäähalli Oy:lle.

* Liitetietotosite LT / 17.

Kunta on antanut lainaa

- Hämeenkyrön Vesi Oy:lle, pitkäaikainen pääomalaina, jonka takaisinmaksun erityisehtona on lainan pääoman takaisinmaksu vain, jos yhtiön taseen mukaiselle sidotulle pääomalle ja muille jakokelvottomille erille jää täysi kate, lainapääomaa jäljellä 18th euroa
- Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy:lle, lainapääomaa jäljellä 27th euroa.
- Hämeenkyrön Jäähalli Oy:lle, pitkäaikaista lainapääomaa jäljellä 126th euroa sekä lyhytaikaista lainaa 59th euroa.

Kunta on taannut tytäryhtiöiden pitkäaikaisia lainoja rahoituslaitoksille, yhteensä takausvastuu 5,8 milj. euroa.

Kunnan ja kunnan johtavien viranhaltijoiden tai luottamushenkilöiden välillä ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia. Tarkastus on tehty kunnan myyntireskontran asiakastiedoista, ostoreskontran toimittajarekisteristä ja hallinnon päätösten tarkastuksella.

5 Eriytetyt tilinpäätökset

Vesihuoltolaitos

Vesihuoltolaitoksen toimintakertomus

Vesihuoltolaitoksen olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Suurimpia investointeja euromääräisesti vuonna 2022 olivat Hanhijärven alueen vesihuolto ja viemäriverkoston ja laitteiston saneeraus hankkeet. Hanhijärven alueen suunnitelmat saatiin valmiiksi, urakoitsija kilpailutettiin ja varsinaiset rakennustyöt alkoivat joulukuussa 22.

Jätevedenpuhdistamo oli käytössä seitsemän täyden vuoden ja se mahdollisti 1.1.2016 voimaan tulleen ympäristöluvan mukaisen jätevesien puhdistuksen tyyppien poiston yksittäisiä kertoja lukuun ottamatta.

Valtuusto hyväksyi vesilaitoksen aloittavan taseen 16.12.2002. Valtuusto päätti peruspääomalle maksettavaksi sisäiseksi koroksi 5,5 %, mitä tarkistetaan siten, että se on +/- 0,5 prosentin tarkkuudella lähellä energiaviraston suosittelemaa kohtuullista korkoa. Valtuuston 1.10.2018 päätöksellä vuodesta 2019 alkaen peruspääoman korko vahvistetaan omistajapolitiikan määrittämällä tavalla vuosittain talousarvion yhteydessä. Vuoden 2022 koroksi hyväksyttiin 0,5 %.

Vuoden lopussa vesihuoltolaitoksella oli kuluttajia yhteensä 3203 kpl. Vettä laskutettiin omilta asiakkailta (poislukien tukkumyynti) 294 728 m³ ja jätevettä laskutettiin omilta asiakkailta 343 459 m³. Suurimpia vesiasiakkaita olivat osuuskunnat ja terveyskeskus ja suurimmat jätevesiasiakkaat löytyivät teollisuudesta, terveyskeskuksesta ja taloyhtiöistä.

Korona ei varsinaisesti estänyt vesihuoltopalvelujen toimintaa, mutta tietyissä palveluissa ja toiminnoissa oli pieniä viiveitä ja rajoituksia. Henkilökunnassa oli yksittäisiä korona sairastumisia vuonna 2022.

Vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavia tunnuslukuja

Lähikuntien vesimaksuja (tavallinen kulutus, käyttömaksu) €/m³ (alv 0 %):

	2/2023
Hämeenkyrö	1,68
Ikaalinen	1,33
Parkano	1,45
Nokia	1,74
Ylöjärvi	2,02
Sastamala	2,01
Kyröskosken VH Oy	1,28

Lähikuntien jätevesimaksuja (tavallinen kulutus, käyttömaksu) €/m³ (alv 0 %):

	2/2023
Hämeenkyrö	2,76
Ikaalinen	2,42
Parkano	2,36
Nokia	2,58
Ylöjärvi	3,26
Sastamala	2,77

Tunnuslukuja:

Vesilaitos

- Laskuttamattoman veden määrä prosentteina: $(1102+279-295-985) / (1102+279-985)*100 = \mathbf{25,5\%}$
Kaava, (1000m³/vuosi): $(\text{Verkostoon pumpattu vesimäärä, + ostettu vesimäärä} - \text{laskutettu vesimäärä omilta asiakkailta} - \text{laskutettu vesimäärä muilta vesilaitoksilta}) / (\text{Verkostoon pumpattu vesimäärä} + \text{ostettu vesimäärä} - \text{laskutettu vesimäärä muilta vesilaitoksilta}) *100$
- Miharin vedenottamon toimintakulut (1000€) / verkostoon pumpattu vesimäärä (1000m³) $218 / 1102 = \mathbf{0,20 \text{ €/m}^3}$
Vesilaitoksen toimintakulut (1000€) / laskutettu vesi omilta asiakkailta (1000m³) $534 / 295 = \mathbf{1,81 \text{ €/m}^3}$
- Vesilaitoksen toimintakulut (1000€) / kaikki laskutettu vesi (1000m³) $534 / 1279 = \mathbf{0,42 \text{ €/m}^3}$
- Miharin vedenottamon energiankulutus (MWh) / verkostoon pumpattu vesimäärä (1000m³) $548 / 1102 = \mathbf{0,50 \text{ kwh / m}^3}$
- Vesilaitoksen henkilöstökulut %:na (1000€) / vesilaitoksen toimintakulut (1000€) $116 / 534*100 = \mathbf{21,7\%}$
Huom. Toimintakulut eivät sisällä poistoja.

Jätevesilaitos

- Jäteveden vuotovesimäärä prosentteina: $(716+5-343-81-13)/(743+5-81-13)*100 = \mathbf{43,4\%}$
Kaava (1000m³/vuosi) $(\text{omalle jätevedenpuhdistamolle tuleva jätevesimäärä} + \text{muualle puhdistettavaksi johdettu jätevesimäärä} - \text{laskutettu jätevesimäärä omilta asiakkailta} - \text{laskutettu jätevesimäärä muilta laitoksilta} - \text{laskutettu jätevesimäärä loka-autoilta}) / (\text{omalle jätevedenpuhdistamolle tuleva jätevesimäärä} + \text{muualle puhdistettavaksi johdettu jätevesimäärä} - \text{laskutettu jätevesimäärä muilta laitoksilta} - \text{laskutettu jätevesimäärä loka-autoilta}) *100$
- Viemärlaitoksen toimintakulut (1000€) / laskutettu jätevesi (1000m³) $1640 / (334 +81 +13) = \mathbf{3,83 \text{ €/m}^3}$
Puhdistamon toimintakulut (1000€) / puhdistamolle vastaanotettu jätevesimäärä (1000m³) $588 / 716 = \mathbf{0,82 \text{ €/m}^3}$
Jäteveden puhdistamon energiankulutus (MWh)/ vastaanotettu jätevesimäärä (1000m³) $1066 / 716 = \mathbf{1,49 \text{ kwh / m}^3}$
- Jätevesilaitoksen henkilöstökulut %:na (1000€) / jätevesilaitoksen toimintakulut (1000€) $292 / 1640*100 = \mathbf{17,8\%}$
Huom. Toimintakulut eivät sisällä poistoja.

Hulevesien viemärointi, tiedot hintatasosta

Huleveden perusmaksut/vuosi muodostuvat vesimittarikoon mukaan seuraavasti:

- DN 25/ei mittaria 48,54 e (60,19 e, sis alv)
- DN 32 61,78 e (76,61 e, sis alv)

Hinnat maksutaksojen 1.10.2022 mukaiset.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vesihuoltoverkosta laajennetaan uusille kaava-alueille mm. Hanhijärvi niin, että erikokoisia runkojohtoja rakennetaan Hanhijärven työpaikka-alueelle yhteensä n. 3 km matkalle. Vuonna 2022 saatiin suunnitelmat valmiiksi, urakoitsija kilpailun kautta valittua ja rakennustyöt alkoivat joulukuussa 2022. Hankkeen on määrä valmistua viimeistään joulukuussa 2023.

Pääpaino tulevaisuuden jätevesipuolen investoinneissa tulee olemaan nykyisen jätevesiverkoston ja siihen liittyvien laitteiden saneerauksessa, uusien kaava-alueiden rakentamisessa, sekä harkittujen kokoojaviemäreiden rakentamisessa haja-asutusalueelle; erityisesti Kyröskosken alueen jätevesiviemäriverkoston saneerauksessa.

Puhdasvesipuolen pääpaino investoinneissa tulee olemaan nykyisen verkoston ja laitteiden saneerauksessa ja uusien kaava-alueiden rakentamisessa.

Tehdyt suuret investoinnit aiheuttavat taksoihin edelleen nostopaineita poistojen kattamisen johdosta. Maltillisilla vuosittaisilla hintojen tarkistuksilla saadaan vesihuoltolaitoksen talous jälleen omat menot kattavaksi arviolta 6-7 vuodessa. Marraskuussa 2022 valmistui Hämeenkyrön vesihuoltolaitoksen ulkopuolisen tahon tekemä talousnuste, jonka yhteenvedon mukaan vesihuoltolaitoksen maksuihin vaaditaan maltillisia alle 10 % korotuksia talouden tasapainottamiseksi.

Vesihuoltolaitoksen henkilöstö

- kunnallistekniikan rakennuspäällikkö (0,55)
- Puhdistamonhoitaja (1)
- Vesihuollon laitosmies (2,5)
- Jätevedenpuhdistamolla ja vesihuoltolaitoksella oli työharjoittelussa saskystä yksi prosessitekniikan opiskelija sekä yksi työllistetty. Lisäksi kesällä 2022 oli kolme nuorta koululaista vesimittareita lukemassa.

Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

RISKI	SEURAUS	RISKIN SUURUUS	ESIINTYMINEN
Pohjaveden valuma- ja/tai muodostumisalueella satuttava pohjaveden laatua heikentävä onnettomuus	Pohjaveden käytölle voidaan joutua asettamaan käyttörajoituksia tai sen käyttö kielletään kokonaan	Vakava (epidemian mahdollisuus)	Harvinainen (kerran kymmenessä vuodessa)
Pohjaveden riittävyys	Pohjaveden toimimista voidaan joutua rajoittamaan tai kokonaan lopettamaan	Huomattava (vähäinen ja tilapäinen terveydellinen haitta)	Harvinainen (kerran kymmenessä vuodessa)
Sähkökatkos	Verkostoveden jakelu keskeytyy; jäteveden johtaminen keskeytyy	Vähäinen (esteettinen haitta)	Todennäköinen (kaksi kertaa vuodessa)
Verkostovuoto	Häiriöitä veden laadussa, mahdollisia toimituskatkoksia; jätevettä pääsee maastoon	Huomattava (vähäinen ja tilapäinen terveydellinen haitta)	Todennäköinen (kaksi viidessä vuodessa)
Vedenkäsittely- ja desinfiointilaitteiden rikkoutuminen	Häiriöitä käsitellyn veden laadussa, mahdollisia toimituskatkoksia	Huomattava (vähäinen ja tilapäinen terveydellinen haitta)	Satunnainen (kerran viidessä vuodessa)

Soodan syötön liika-annostus	Käsittelyn veden toimitamista voidaan joutua rajoittamaan tai kokonaan lopettamaan	Vakava (epidemian mahdollisuus)	Harvinainen (kerran kymmenessä vuodessa)
Automaatio- ja/tai hälytysjärjestelmien toimintahäiriöt	Vedenottamon valvonta- ja hoitotyöt vaikeutuvat	Vähäinen (esteettinen haitta)	Todennäköinen (kaksi kertaa vuodessa)
Ilkivalta / terrori	Mahdollisia toimituskatkoksia ja muutoksia veden laadussa	Vakava (epidemian mahdollisuus)	Harvinainen (kerran kymmenessä vuodessa)
Puhdistamobakteerien tuhoutuminen	Puhdistamon toiminta keskeytyy; lietekannan uudelleen kasvatus	Huomattava	Satunnainen (kerran viidessä vuodessa)
Jäteveden ohivirtaus / ympäristön saastuminen	Puhdistamattoman jäteveden joutuminen jokeen/ ympäristön saastuminen	Vakava	Todennäköinen (kaksi kertaa vuodessa)
Joen pinta korkealla	Jokivesi virtaa puhdistamoon	Huomattava	Satunnainen (kerran viidessä vuodessa)

Riskit on kartoitettu yksityiskohtaisemmin mm. Hämeenkyrön kunnan vesihuoltolaitoksen toimintakorteissa, valmiussuunnitelmassa ja omavalvontatutkimusohjelmissa, sekä sähköisissä ohjelmissa wsp:ssä ja ssp:ssä.

Talousveden hankintaan, sekä viemärointiin ja jäteveden puhdistamiseen liittyy terveys- ja ympäristöriskejä. Näiden riskien tunnistamiseen ja hallintaan on kehitetty Water Safety Plan (WSP, talousvesi), sekä Sanitation Safety Plan (SSP, jätevesihuolto) -riskinhallintamallit. Kehitettyjen mallien avulla vesihuoltolaitokset pystyvät keskittymään tehokkaasti oman toimintansa analysointiin ja dokumentoimaan näihin liittyviä riskejä mallien pohjalta kehitetyllä verkkopohjaisella ohjelmistolla.

Lisäksi vesihuoltolaitoksella on tehnyt käytössä tilannekohtaiset toimintakortit erilaisiin häiriötilanteisiin.

Ympäristötekijät

Pohjavesiensuojelusuunnitelma on viimeksi päivitetty vuonna 2015.

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien avulla pyritään ehkäisemään toiminta, joka pilaisi tai heikentäisi pohjaveden laatua tai määrää. Suojelusuunnitelmassa on selvitetty alueen hydrogeologiset ominaisuudet ja kartoitettu pohjavesialueilla sijaitsevat riskitekijät. Suunnitelmassa on esitetty tarvittavat toimenpidesuosituksot pohjavesialueella jo oleville sekä sinne mahdollisesti tuleville riskitekijöille.

Hanke on toteutettu yhteistyössä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus), Hämeenkyrön kunnan, Hämeenkyrön Vesi Oy:n, Kyröskosken Vesihuolto Oy:n ja Hämeenkyrön kunnan Vesihuoltolaitoksen kanssa.

Ulvaanharjun A ja B pohjavesialueilla on valmistunut geologisen rakenteen ja pohjavesiolosuhteiden selvitystyö. Hankkeen maastotyöt alkoivat marraskuussa 2019 ja koko rakenneselvitystyö valmistui niin, että loppu raportti on päivätty 22.9.2020. Hankkeessa olivat kunnan ja vesihuoltolaitosten lisäksi mukana Pirkanmaan ELY-keskus ja geologian tutkimuskeskus GTK.

Geologisen rakenteen selvitys Hämeenkyrössä Mahnalanharjun, Miharin ja Ketunkivenkankaan pohjavesialueilla on valmistunut 30.3.2022. Se olikin viimeinen rakenneselvitys, mikä Hämeenkyrön pohjavesialueille tehtiin. Nyt kaikki merkittävät pohjavesialueet on selvitetty.

Tiivistelmä:

GTK on tehnyt geologisen rakenteen selvityksen Hämeenkyrön Mahnalanharjun, Miharin ja Ketunkivenkankaan pohjavesialueilla. Tutkimuksessa selvitettiin kallionpinnan korkokuva, pohjavedenpinnan tasoa ja virtaussuuntia. Kallion korkeustaso vaihtelee Mahnalanharjun pohjavesialueella noin 28 metristä mpy. noin 130 metriin mpy., Miharin pohjavesialueella 40 metristä merenpinnan alapuolella aina +170 metriin mpy. ja Ketunkivenkankaan pohjavesialueella noin +120 – +175 m mpy. Mahnalanharjun pohjavesialueella pohjavesi on korkeustasolla noin +61 – +70 m mpy., Miharin pohjavesialueella noin +60 m mpy. – +158 m mpy. ja Ketunkivenkankaan pohjavesialueella korkeustasolla noin +143 – +158 m mpy. Pohjavesikerroksen paksuus vaihtelee koko Mahnalanharjun – Miharin – Ketunkivenkankaan tutkimusalueella nolasta (ei pohjavesikerrosta) lähes 110 metriin. Ketunkivenkankaalla ja Varvarinkankaalla vettä on ohuelti vain kalliopainanteissa ja laaksojen pohjilla

Pirkanmaan ELY-keskus on tarkistanut vuonna 2019 kaikkien Hämeenkyrön alueella sijaitsevien pohjavesialueiden rajaukset ja luokitukset. Rajaaminen ja luokitus perustuvat vesien ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) uuden 2a luvun 10 A-d § sekä valtioneuvoston asetukseen vesienhoidon järjestämisestä uuden 2a luvun 8 a-e §.

Pohjavesialueet rajataan geologisina kokonaisuuksina saatavilla olevan hydrogeologisen tiedon perusteella. Pohjavesialueet luokitellaan vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella luokkiin 1, 2, 1E, 2E tai E.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Vesihuoltolaitoksen taloutta valvotaan sisäisesti elinympäristö palveluiden toimesta käyttötalouden toteutuma seuraamalla (Accuna) ja säännöllisesti toimistopäälliköltä saatavilla investointien toteutuma-raporteilla. Raportit menevät tiedoksi ja talousasioita myös käsitellään jokaisessa elinympäristö lautakunnan kokouksessa.

Viranhaltijoiden lisäksi vesihuoltolaitoksen toimintaa seuraa ja valvoo kunnan hallintosäännössä määritetyllä tavalla omalta osaltaan elinympäristö lautakunta, tarkastuslautakunta, kunnanhallitus ja valtuusto.

Vuonna 2022 teknisen johtajan sisäisen tarkastuksen kohteena ei ollut vesihuoltolaitoksen toimintaan (käyttötalous) tai investointeihin liittyviä asioita.

Puhtaan veden laatua tarkkaillaan laitoksilta ja verkostosta otettavilla vesinäytteillä, jotka tutkitaan KVVY:n laboratoriossa Tampereella. Tulokset menevät automaattisesti aina tiedoksi myös valvovalle viranomaiselle Pirtevaan. Näytteenotto ja muut laatua ja puhtautta koskevat toimintatavat on määritelty valvontatutkimusohjelmissa, jotka on laadittu yhteistyössä ympäristöterveydenhuollon (Pirteva) ja Hämeenkyrön kunnan vesihuoltolaitoksen kanssa sekä AVI:n myöntämissä ottoluissa.

Voimassa olevat valvontatutkimusohjelmat on laadittu vuosille 2015 - 2019. AVI on myöntänyt uudet ottoluvat Mihariin ja Ulvaanharjulle vuonna 2018. Valvontatutkimusohjelmat tullaan päivittämään yhdessä ympäristöterveydenhuollon kanssa niin, että uudet ohjelmat otetaan käyttöön vuonna 2023.

Jätevedenpuhdistamon toimintaa tarkkaillaan näytteiden ottamisella jätevedestä. Näytteitä otetaan KVVY:n toimesta kerran kuussa ja lisäksi ELY:n toimesta 4-6 kertaa vuodessa. KVVY:n laboratoriotulokset ja kertaraportit menevät automaattisesti aina myös tiedoksi valvovalle viranomaiselle ELY:yn. Näytteidenotto ja muut jätevedenpuhdistuksen vaatimat toimenpiteet on määritelty puhdistamon ympäristöluovassa.

Tilikauden tuloksen muodostuminen**Vesihuoltolaitoksen laskennallinen tuloslaskelma**

	2022	2021
LIKEVAIHTO	2 332 742,89	2 186 238,67
Myyntituotot, ulkoiset	2 178 632,76	2 061 076,40
Myyntituotot, sisäiset	154 110,13	125 162,27
Valmistus omaan käyttöön	18 411,52	11 880,30
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	500,00
 Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-606 872,35	-461 156,49
Palvelujen ostot	-649 943,67	-654 312,75
 Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-231 903,27	-216 669,76
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-50 895,01	-48 000,78
Muut henkilösivukulut	-8 751,36	-8 600,75
 Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 269 525,62	-1 278 779,37
Arvonalentumiset	-238,70	0,00
 Liiketoiminnan muut kulut	-92 787,82	-66 788,82
 LIKEYLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-559 763,39	-535 689,75
 Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-16 038,09	-16 038,09
 TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-575 801,48	-551 727,84

Vesihuoltolaitoksen laskennallinen tase

VASTAAVAA	2022	2021
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	1 201 614,33	1 298 827,65
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8 348 244,91	9 335 272,81
Koneet ja kalusto	114 409,31	121 823,66
Enn.maksut ja keskeneräiset hankinnat	323 216,35	55 682,42
Sijoitukset		
Toimeksiantojen varat		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	115 060,04	101 210,17
Rahoitusarvopaperit		
Rahat ja pankkisaamiset		
VASTAAVAA	10 102 544,94	10 912 816,71
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Jäännöspääoma	3 747 274,03	3 863 055,63
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-2 860 681,62	-2 308 953,78
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-575 801,48	-551 727,84
Poistoero ja vapaaehtoiset vaukset		
Pakolliset varaukset		
Toimeksiantojen pääomat		
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoituslaitoksilta	9 321 613,98	9 569 934,14
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Ostovelat	190 113,12	120 004,35
Muut velat	226 137,82	167 077,32
Siirtovelat	53 889,09	53 426,89
VASTATTAVAA	10 102 544,94	10 912 816,71

Vesihuoltolaitoksen laskennallinen rahoituslaskelma

	2022	2021
Toiminnan rahavirta		
Liikelylijäämä (+) / alijäämä (-)	-559 763,39	-535 689,75
Poistot ja arvonalentumiset	1 269 764,32	1 278 779,37
Rahoitustuotot ja -kulut	-16 038,09	-16 038,09
	<u>693 962,84</u>	<u>727 051,53</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-445 642,68	-767 135,61
	-445 642,68	-767 135,61
Toiminnan ja investointien rahavirta	248 320,16	-40 084,08
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0,00	40 084,08
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-248 320,16	0,00
	-248 320,16	40 084,08
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos	-13 849,87	-3 535,11
Korottomien velkojen muutos	129 631,47	160 779,62
	<u>115 781,60</u>	<u>157 244,51</u>
Rahoituksen rahavirta	-132 538,56	197 328,59
Rahavarojen muutos	115 781,60	157 244,51

Vesihuoltolaitoksen talousarvion toteutumisvertailu**Vesihuoltolaitos**

Yhdyskuntatekniikan päällikkö Jari Luoma

euroa	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022
Menot	1 455 500	1 278 900	1 430 300	1 641 200
Tulot	2 198 600	2 188 800	2 198 800	2 351 200
Netto	+ 743 100	+ 909 800	+ 768 500	+ 710 000

Vuoden 2022 lopussa vesihuoltolaitoksella oli kuluttajia yhteensä 3 203 kpl.

Uusia liittyjiä saatiin 23 kpl.

Vettä laskutettiin omilta asiakkailta (pois lukien tukkumyynti) 294 728 m³ ja jätevettä laskutettiin omilta asiakkailta 343 459 m³.

Suurimpia vesiasiakkaita olivat osuuskunnat ja terveyskeskus ja suurimmat jätevesiasiakkaat olivat teollisuudesta, terveyskeskuksesta, saskystä ja taloyhtiöistä.

Vuoden aikana myytiin vettä Nokialle 859 210 m³ ja Sastamalaan 125 545 m³.

Vuoden aikana havaittiin ja korjattiin 3 kpl vesijohtovuotoja, mikä on pienin määrä moneen vuoteen. Viemäritukoksia ja rikkoja korjattiin niin ikään kolme kappaletta. Kiinteistöjen vesimittareita vaihdettiin ja asennettiin uudiskohteisiin 121 kpl. Uudet vesimittarit ovat etäluettavia malleja.

Vesihuoltolaitos sai valmiiksi yhdessä Nokian Vesi Oy:n, Pirkanmaan ELY-keskuksen ja GTK:n kanssa Miharin pohjavesialueen rakenneselvityksen. Hanke valmistuu alkukesästä 30.3.2022 ja sai jonkin verran huomiota siinä mainitun 100 m vahvuisen pohjavesi-kerroksen johdosta.

Suurimpia investointeja olivat Hanhijärven alueen vesihuollon suunnittelu ja rakentaminen ja viemäriverkoston saneerauksen suunnittelu. Molemmat hankkeet jatkuvat myös vuonna 2023.

Toimintavuonna talousvesi täytti hyvin sosiaali- ja terveysministeriön asettamat laatuvaatimukset ja -suositukset. Talousvesinäytteitä otettiin omalla henkilökunnalla 11 kertaa yhteensä 26 kohteesta ja lisäksi terveysviranomaiset ottivat yhden kerran 4 kohteesta laajemmat vesinäytteet. Talousveden laadunvalvonnassa on lisäksi useita jatkuvatoimisia mittauskohteita kaukovalvontaan liitettynä. Vesinäytteet analysoi Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen omistama laboratorio KVVY Tutkimus Oy.

Investointiosan toteutumavertailu

Vesihuolto

Hanke	aikaisemmat kustannukset	ta 2022	muutettu ta 2022	tp 2022	lisätiedot
Vesihuoltohankkeet		200 000	200 000	177 870	-Etäluettavat vesimittarit 50 000 euroa -Viemäriverkoston ja laitteistojen saneeraus 100 000 euroa -Vesijohtoverkoston ja laitteistojen saneeraus 50 000 euroa
<i>Viemäriverkoston ja laitteiston saneeraus</i>			<i>100 000</i>	<i>107 305</i>	<i>Kyröskoski (Koulukatu-Puistolan jvp) Hanke valmis.</i>
<i>Vesijohtoverkoston ja laitteiston saneeraus</i>			<i>50 000</i>	<i>34 977</i>	<i>Ristamäentien alue. Hanke valmis.</i>
<i>Etäluettavat mittarit</i>			<i>50 000</i>	<i>35 589</i>	<i>Etäluettavia vesimittareita vaihdettu vanhojen mittareiden tilalle ja uudiskohteisiin. Hanke valmis.</i>
Hanhijärven asemakaava-alue (vesihuollon suunnittelu ja toteutus) uusi asemakaava-alue	55 225	400 000	400 000	267 773	Kaava tuli lainvoimaikseksi 24.8. Sen jälkeen viimeisteltiin kunnallistekniikan suunnitelmat lisätutkimuksineen ja urakan kilpailutus päästiin tekemään loka-kuussa. Urakoitsija valittiin lautakunnassa marraskuussa ja työ valmistuu joulukuun 23 alkuun.
Yhteensä		600 000	600 000	445 643	

Vesihuoltolain edellyttämät lisätiedot

Vesihuoltolain edellyttämät lisätiedot:

Huleveden viemärointi on erotettu laskennallisesti vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksestä hulevesiliittymien liittymäpääomien suhteessa koko vesihuoltolaitoksen peruspääomaan. Tämän mukaan laskennallisesti eriytetyn huleveden viemäroinnin osuus on 0,56 % vesihuoltolaitoksen kokonaisuudesta.

Peruspääoma (v. 2002)	1 404 706,37	43,79
Liittymismaksupääomat (v. 2004)		
- Vesiliittymismaksut	1 421 745,18	44,32
- Viemäri liittymismaksut	363 052,46	11,32
- Hulevesiliittymismaksut	18 113,50	0,56
	3 207 617,51	100,00

Vesihuolto ja huleveden viemärointi**Laskennallinen tuloslaskelma**

	VESIHUOLTO		HULEVEDEN VIEMÄRÖINTI	
	2022	2021	2022	2021
LIIKEVAIHTO	2 319 679,53	2 173 995,73	13 063,36	12 242,94
Valmistus omaan käyttöön	18 308,42	11 813,77	103,10	66,53
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	497,20	0,00	2,80
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-603 473,86	-458 574,01	-3 398,49	-2 582,48
Palvelujen ostot	-646 303,99	-650 648,60	-3 639,68	-3 664,15
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-230 604,71	-215 456,41	-1 298,66	-1 213,35
Henkilöstösivukulut				
Eläkekulut	-50 610,00	-47 731,98	-285,01	-268,80
Muut henkilöstösivukulut	-8 702,35	-8 552,59	-49,01	-48,16
Poistot ja arvonalentumiset	-1 262 653,64	-1 271 618,21	-7 110,68	-7 161,16
Liiketoiminnan muut kulut	-92 268,21	-66 414,80	-519,61	-374,02
LIIEKEYLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-556 628,72	-532 689,89	-3 134,67	-2 999,86
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korvaus peruspääomasta	-15 948,28	-15 948,28	-89,81	-89,81
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-572 576,99	-548 638,16	-3 224,49	-3 089,68

Vesihuolto ja huleveden viemäröinti**Laskennallinen tase**

	VESIHUOLTO		HULEVEDEN VIEMÄRÖINTI	
	2022	2021	2022	2021
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineelliset hyödykkeet				
Rakennukset	1 194 885,29	1 291 554,22	6 729,04	7 273,43
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8 301 494,74	9 282 995,28	46 750,17	52 277,53
Koneet ja kalusto	113 768,62	121 141,45	640,69	682,21
Enn.maksut ja keskeneräiset hankinnat	321 406,34	55 370,60	1 810,01	311,82
Sijoitukset				
Toimeksiantojen varat				
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Saamiset				
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	114 415,70	100 643,39	644,34	566,78
Rahoitusarvopaperit				
Rahat ja pankkisaamiset				
VASTAAVAA	10 045 970,69	10 851 704,94	52 201,04	61 111,77
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Jäännöspääoma	3 726 289,30	3 841 422,52	20 984,73	21 633,11
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-2 844 661,80	-2 296 023,64	-16 019,82	-12 930,14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-572 576,99	-548 638,16	-3 224,49	-3 089,68
Poistoero ja vapaaehtoiset vaukset				
Pakolliset varaukset				
Toimeksiantojen pääomat				
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	9 269 412,94	9 516 342,51	53 591,63	53 591,63
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Ostovelat	189 048,49	119 332,33	1 064,63	672,02
Muut velat	224 871,45	166 141,69	1 266,37	935,63
Siirtovelat	53 587,31	53 127,70	301,78	299,19
VASTATTAVAA	10 045 970,69	10 851 704,94	56 574,25	61 111,77

Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot**VESIHUOLTOLAITOKSEN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT****Arvostus ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät****Pysyvät vastaavat****Pysyvien vastaavien arvostus**

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelmanmukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymä poistosuunnitelma on otettu käyttöön 1.1.2013. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelmanmukaisten poistojen perusteet.

Investointien rahoitusosuuksien käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintahintaan saadut rahoitusosuudet on merkitty ao. hyödykkeen hankintameno vähennyksiksi.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tiedot ovat vertailukelpoiset edelliseen tilikauteen.

Aikaisempia tilikausia koskevien virheiden käsittely tilinpäätöksessä

Tilinpäätöksessä ei ole aiempiin tilikausiin kohdistuvien virheiden korjauksia.

VESIHUOLTOLAITOKSEN TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT**Toimintatuotot tehtäväalueittain**

	2022	2021
Vesi- ja jätevesimaksut	1 628 421,31	1 612 360,65
Vesi- ja jätevesimaksut, sisäiset	140 281,00	120 990,33
Vesihuollon liittymismaksut	164 848,13	88 138,25
Jätteenkäsittelymaksut	68 370,76	76 471,99
Jätteenkäsittelymaksut, sisäinen	890,65	512,52
Muut yhteistoimintakorvaukset	305 014,38	271 854,63
Muut tuotot	24 916,66	16 410,30
Tuet ja avustukset		0,00
Toimintatuotot yhteensä	2 332 742,89	2 186 738,67

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksessä

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Kunnanvaltuusto on vahvistanut poistosuunnitelman käytettäväksi 1.1.2013 alkaen. Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

OMAISUUSLAJI	Poisto- menetelmä	Poistoaika vuosina	Poisto %
Aineettomat hyödykkeet			
Tietokoneohjelmistot	tasa	2	
Aineelliset hyödykkeet			
Rakennukset			
Hallinto- ja laitosrakennukset	tasa	20-30	
Muut rakennukset/talouksrakennukset	tasa	10	
Perusparannusmenon poistoaikaa koskeva määrittely tehdään hankkeen taloudelliseen merkitykseen perustuen, hankesuunnitelman tai talousarvion hyväksynnän yhteydessä.			
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Maa- ja vesirakenteet			
Muut maa- ja vesirakenteet	menoj.		20
Johtoverkostot ja laitteet			
Vedenjakelu verkosto	menoj.		10
Viemäriverkosto	menoj.		10
Muut putki- ja kaapeliverkot	menoj.		20
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet			
Sähkö-, vesi- yms. laitojen koneet ja laitteet	tasa	10	
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	tasa	10	
Koneet ja kalusto			
Kuljetusvälineet			
Muut kuljetusvälineet (autot)	tasa	4	
Muut laitteet ja kalusteet	tasa	3	

Investointiraja on 10 000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan vuosikuluina käyttötalouteen. Ensikertaisen kalustamisen osalta ei noudateta rakennuksen poistoaikaa vaan kaluston.

VESIHUOLTOLAITOKSEN TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT**Taseen vastaavia koskevat liitetiedot, vesihuoltolaitos****Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet**

	Aineelliset hyödykkeet				
	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja kesener. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 298 827,65	9 335 272,81	121 823,66	55 682,42	10 811 606,54
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	445 642,68	445 642,68
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	142 281,14	35 588,91	-177 870,05	0,00
Tilikauden poisto	-97 213,32	-1 129 309,04	-43 003,26	0,00	-1 269 525,62
Arvonlennukset ja niiden pal. Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	0,00	0,00	-238,70	-238,70
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 201 614,33	8 348 244,91	114 409,31	323 216,35	9 987 484,90

Saamisten erittely**Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät**

	2022	2021
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	115 060,04	101 210,17
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	115 060,04	101 210,17

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot, vesihuoltolaitos

	2022	2021
Jäännöspääoma	3 747 274,03	4 021 572,52
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	-2 860 681,62	-2 308 953,78
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	-2 860 681,62	-2 308 953,78
Tilikauden ylijäämä / alijäämä	-575 801,48	-551 727,84
Oma pääoma yhteensä	310 790,93	1 160 890,90

Muiden velkojen erittely

	2022	2021
Muut velat		
Liittymismaksut	0,00	0,00
Muut velat	10 055,12	8 560,43
Muut velat yhteensä	10 055,12	8 560,43

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	53 889,09	53 426,89
Siirtovelat yhteensä	53 889,09	53 426,89

Henkilöstöä koskevat liitetiedot, vesihuoltolaitos**Henkilöstön lukumäärä 31.12.**

	2022	2021
Kunnallistekniikan rakennuspäällikkö	0,55	0,55
Puhdistamonhoitaja	1,00	1,00
Laitosmies	2,50	2,50
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	4,05	4,05

---

6 Allekirjoitukset ja merkinnät

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Hämeenkyrössä _____ päivänä _____ kuuta 2023.

HÄMEENKYRÖN KUNNANHALLITUS

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

TILINTARKASTAJAN TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Hämeenkyrössä _____ päivänä _____ kuuta 2023.

_____
Hanna Keskinen, KHT, JHT
BDO Audiator Oy, tilintarkastusyhteisö

LUETTELOT JA SELVITYKSET**KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT**

Tuloslaskelma, tase, pääkirja ja päiväkirja (sähköinen arkistointi).

Talousarvion toteutumisvertailu, palkkaluettelot, käyttöomaisuuden luettelot, luettelot arvopapereista (sähköinen /paperinen arkistointi).

KÄYTETYT TOSITELAJIT

Tositelaji	Nimi	Säilytystapa	Säilytysaika
1	Kassatositteet	Sähköinen / paperi	10
2	Nordea tiliote	Sähköinen / paperi	10
4	Säästöpankki tiliote	Sähköinen / paperi	10
5	Osuuspankki tiliote	Sähköinen / paperi	10
7	Jatkuva tuottotili tiliote	Sähköinen / paperi	10
8	Danske Bank tiliote	Sähköinen / paperi	10
9	Palkat	Sähköinen / paperi	10
10	Sosiaalilautakunta tiliote	Sähköinen / paperi	10
20	OR/maksut	Sähköinen / paperi	10
21	OR/laskut	Sähköinen / paperi	10
24	OR/laskut, vesilaitos	Sähköinen / paperi	10
27	Ostolaskut, Approval	Sähköinen / paperi	10
29	Luottotappiot	Sähköinen / paperi	10
30	MR/suoritukset	Sähköinen / paperi	10
31	MR/laskut/hallinto- ja talousp	Sähköinen / paperi	10
32	MR/laskut/terveyspalvelut	Sähköinen / paperi	10
33	MR/laskut/sosiaalipalvelut	Sähköinen / paperi	10
34	MR/laskut/sivistyspalvelut	Sähköinen / paperi	10
35	MR/laskut/teknisetpalvelut	Sähköinen / paperi	10
37	MR/vesilaskutus	Sähköinen / paperi	10
39	MR/laskut/reskontra	Sähköinen / paperi	10
51	MR/Effica Käyntilaskutus	Sähköinen / paperi	6
52	MR/Effica Työterveyshuoltolask	Sähköinen / paperi	6
53	MR/Effica Vuodeosasto laskut	Sähköinen / paperi	6
54	MR/Effica Suun terveydenhuolto	Sähköinen / paperi	6
55	MR/Effica Vanhainkoti laskutus	Sähköinen / paperi	6
56	MR/Effica kotihoitolaskutus	Sähköinen / paperi	6
57	MR/Effica Kuntalaskutus	Sähköinen / paperi	6
58	MR/Päivähoitolaskutus	Sähköinen / paperi	10
60	Viivästyskorot	Sähköinen / paperi	10
80	Varastoviennit	Sähköinen / paperi	10
88	Poistojen kumoaminen kksittain	Sähköinen / paperi	10
89	Poistot	Sähköinen / paperi	10
90	Muistiotositteet	Sähköinen / paperi	10

91	KP Laskennalliset	Sähköinen / paperi	10
92	SL Laskennalliset	Sähköinen / paperi	10
93	SL Automaattikirjaukset	Sähköinen / paperi	10
94	SL Vyörytykset	Sähköinen / paperi	10
95	Alv-perusteen jako	Sähköinen / paperi	10
96	Sisäiset laskut	Sähköinen / paperi	10

TILINPÄÄTÖKSEN SÄILYTTÄMINEN

Pysyvästi säilytettävät: tilinpäätöskirja, talousarvion toteutumisvertailu, tilintarkastuskertomus ja arviointikertomus (sähköinen /paperiarkistointi)

10 vuotta säilytettävät: pääkirja ja päiväkirja (sähköinen arkistointi)
tase-erittelyt ja tililuettelo (paperiarkistointi)

